

TAMPEREEN YLIOPISTO

Hanna Oli

Politiikan journalismi tabloidisoituu?

Määrällinen ja laadullinen sisällönanalyysi ulkoministeri Ilkka Kanervan tekstiviestikohusta
Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä keväällä 2008.

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2014

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

OLLI, HANNA: Poliitiikan journalismi tabloidisoituu? Määrällinen ja laadullinen sisällönanalyysi ulkoministeri Ilkka Kanervan tekstiviestikohusta Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä keväällä 2008.

Pro gradu -tutkielma, 112 s. + 1 liites.

Tiedotusoppi

Huhtikuu 2014

Ulkoministeri Ilkka Kanerva joutui jättämään työnsä huhtikuussa 2008 lähes kuukauden jatkuneen kujanjuoksun jälkeen. Kohtalokasta Kanervalle oli tekstiviestittely eroottiselle tanssijalle Johanna Tukiaiselle. Kyseessä oli ensimmäinen kerta, kun ministeri joutui Suomessa jättämään tehtävänsä yksityiselämästään nousseen kohun vuoksi. Poikkeuksellisen ministerierosta teki myös tapauksen ennenkokemattoman laaja käsittely perinteisessä uutismediassa. Yhden selityksen kohun saamille mittasuhteille tarjoaa tabloidisoitumisen käsite, eli journalismin iltapäivälehtimäistyminen. Tällä on viitattu kehitykseen, jossa keltaiselle lehdistölle tyypillisten aiheiden ja käsittelytapojen on katsottu siirtyvän perinteiseen uutisjournalismiin.

Tämä tutkielma tarkastelee politiikan journalismin tabloidisoitumista ulkoministeri Ilkka Kanervan kevään 2008 tekstiviestikohun kautta. Pyrin selvittämään, kuinka iltapäivälehtimäisesti laatulehtinä pidetyt Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat kohusta kertoivat; pyrin siis löytämään viitteitä niiden tabloidisoitumisesta. Vertailen lehtien volyymia ja tyyliä uutisoida kohusta Iltalehden tapaan kertoa siitä.

Työn alkupuolella käyn ensin läpi Kanervan henkilöhistoriaa sekä kertaan kevään 2008 tapahtumat. Tämän jälkeen tarkastelen politiikan ja politiikan journalismin murrosta, eli etsin syitä siihen, miksi tabloidisoitumisesta on alettu puhua myös politiikan journalismin yhteydessä. Ennen analyysia perehdyn vielä tabloidisaation käsitteeseen, sen historialliseen taustaan ja tyypillisimpiin piirteisiin.

Empiirisessä analyysissä tutkimusaineistoni muodostavat Helsingin Sanomien, Turun Sanomien ja Iltalehden kohusta julkaisemat 300 juttua. Aineisto koostuu lehtien kotimaan politiikkaa käsittelevillä uutissivuilla 7.3.–5.4.2008 julkaistuista uutisista, kommentaareista ja kainalojutuista. Tarkoituksena on etsiä lehtien uutisoinnista määrällisen ja laadullisen sisällönanalyysin keinoin tabloidisoitumiseen liitettyjä piirteitä, muun muassa tekstin vähyyttä ja kuvien runsautta sekä jutun dramaattista sävyä.

Vaikka Iltalehden uutisointi erottui selvästi sekä Helsingin Sanomista että Turun Sanomista, antoi analyysi kuitenkin viitteitä kummankin päivälehtien tabloidisoitumisesta. Helsingin Sanomat muun muassa uutisoi kohusta Iltalehden tavoin päivittäin sekä loi aktiivisesti odotusarvoa kohun huipennukselle. Turun Sanomissa huomion puolestaan kiinnittivät kuvien suhteellisen runsas osuus kaikesta kohun saamasta tilasta sekä paikoin värikästä ja dramaattista ollut kerronta. Lehdet erotti toisistaan myös se, että kun Helsingin Sanomat pyrki aktiivisesti puolustamaan omia journalistisia ratkaisujaan, pyrki Turun Sanomat näyttämään mahdollisimman myönteisessä valossa Kanervan.

Asiasanat: politiikan journalismi, politiikka, tabloidisaatio, Ilkka Kanerva, sisällönanalyysi

Sisällys

1. JOHDANTO	1
1.1. TUTKIMATTOMILLA TEILLÄ	3
1.2. TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TYÖN JUONI	4
2. ILKKA KANERVA – HUIPPUPOLIITIKKO VAI NAISSANKARI?	7
2.1. INTOHIMOLLA TYÖTÄÄN TEKEVÄ KONKARI	8
2.2. TEKSTIVIESTEJÄ LÄHETTÄVÄ NAISTENMIES	10
2.3. "LICENSE TO KILL KOKO MEDIALLE" – KEVÄÄN 2008 TEKSTIVIESTIKOHU.....	12
3. POLITIIKAN JA POLITIIKAN JOURNALISMIN MURROS	15
3.1. KRIITTISYYS LISAANTYU	15
3.1.1. Vallanpitäjien sylikoirista vahtikoiksi	16
3.1.2. Ministerierojen vuosikymmen.....	18
3.1.3. Media neljäntenä valtiomahtina.....	20
3.1.4. Poliitiikan medioituminen.....	21
3.2. PUOLUEPOLITIIKKA HIIPUU	23
3.2.1. Puolueiden merkitys heikentynyt	23
3.2.2. Ideologiset erot hämärtyneet	25
3.2.3. Poliitiikan henkilöityminen.....	27
3.3. POLITIIKKA INTIMISOITUU	29
3.3.1. Naiset tuovat yksityiselämän journalismiin	30
3.3.2. Poliitikot avaavat itse yksityisyyttään	31
3.3.3. Yksityisen ja julkisen hämärtynyt raja	33
3.4. SKANDAALIT YLEISTYVÄT	34
3.4.1. Salassa pidetystä tulee julkista	35
3.4.2. Skandaalit politiikassa	36
3.4.3. Skandaalit ja poliitiikan intimisoituminen.....	37
3.5. POLITIIKAN JULKISUUS LAAJENE	39
3.5.1. Yhtenäisyydestä moniäänisyyteen	40
3.5.2. Viihdettä vai politiikkaa?.....	41
4. JOURNALISMIN TABLOIDISOITUMINEN	44
4.1. SENSATIONHAKUISET JA VIIHTEELLISET TABLOIDIT	44
4.2. TABLOIDIEN TUNNUSMERKKEJÄ	46
4.3. UHKA VAI MAHDOLLISUUS?	50
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	52
5.1. TUTKIMUSAINEISTON VALINTA	53
5.2. MENETELMÄNÄ SISÄLLÖNANALYYSI.....	54
5.2.1. Määrällinen analyysi	56
5.2.2. Laadullinen analyysi	58
6. ANALYYSIN TULOKSET	60
6.1. UUTISOINNIN JA SKANDAALIN ETENEMINEN	60
6.2. MÄÄRÄLLISEN ANALYYSIN TULOKSET	63
6.2.1. Uutisoinnin volyymi	63
6.2.2. Uutisoinnin visuaalisuus	67
6.2.3. Uutisoinnin palastelu.....	72

6.2.4. Uutisoinnin lainaavuus	75
6.2.5. Yhteenveto	77
6.3. LAADULLISEN ANALYYSIN TULOKSET	78
6.3.1. Aktiivinen Iltalehti, laatutietoiset päivälehdet	79
6.3.2. Nolo Kanerva, naurettava Tukiainen	85
6.3.3. Draamaa – todellista ja hakemalla haettua	90
6.3.4. Odotusarvoa menneellä ja tulevalla	96
6.3.5. Yhteenveto	101
7. LOPUKSI	103
7.1. ANALYYSIN TULOKSET	103
7.2. JATKOTUTKIMUKSEN PAIKKA	105
LÄHTEET	106
LIITTEET	113

1. Johdanto

”Nämä viimeiset viikot ovat olleet Ilkka Kanervan ympärillä erityisen raskaat. Ne ovat olleet ensi sijassa raskaat hänelle, mutta myös meille muille – hänen läheisilleen.” (Tiedotustilaisuus Ilkka Kanervan erosta 2008.) Kyyneliään pidättäneen Jyrki Kataisen puhe aprillipäivänä 2008 on jäänyt monen mieleen. Kokoomuksen puheenjohtaja ei syöttänyt kansalle silliä saati juottanut kuravettä, vaan erotti Kanervan ulkoministerin tehtävästä tämän lähes kuukauden jatkuneen kujanjuoksun jälkeen.

Kyseessä ei suinkaan ollut ensimmäinen kerta, kun ministeri joutui jättämään tehtävänsä kohun saattelemana. Suomessa vastaavan kohtalon olivat jo aiemmin kokeneet esimerkiksi Anneli Jäätteenmäki, Suvi Lindén, Arja Alho ja Kauko Juhantalo (Virkkunen 2006, 127–128). Kanerva oli kuitenkin ensimmäinen, joka jätti tehtävänsä yksityiselämästään nousseen kohun vuoksi (Juntunen ja Väliverronen 2009, 268). Kohtalokasta hänelle oli tekstiviestittely eroottiselle tanssijalle Johanna Tukiaiselle. Aikakauslehti Hymyn kautta julkisuuteen päätenyt viestittely pysyi otsikoissa sen verran tiiviisti ja pitkään, että lopulta Katainen katsoi Kanervan luottamusvajeen kasvaneen liian suureksi ja tämän kyvyn toimia ulkoministerinä heikentyneen merkittävästi.

Poikkeuksellisen Kanervan ministerierosta teki paitsi kohun nouseminen yksityiselämästä myös tapauksen ennenkokemattoman laaja käsittely perinteisessä uutismediassa. Aiemmin politiikkojen yksityiselämää oli ruotanut lähinnä niin sanottu keltainen lehdistö, muun muassa iltapäivälehdet sekä aikakauslehdet Hymy ja Seitsemän päivää, mutta Kanervan tekstiviestikohussa osingoille pyrki myös niin sanottu laatulehdistö¹. Tämän huomasivat muun muassa Poliittikan journalismin tila ja tulevaisuus -hankkeen haastattelemat politiikan toimittajat. Heidän mukaansa aktiivisen roolin tapauksen käsittelyssä ottivat esimerkiksi Yleisradio ja Helsingin Sanomat, ja näistä kahdesta etenkin Helsingin Sanomien linjan koettiin muuttuneen huomattavasti aiemmasta. (Niemi 2009, 209–210; ks. myös Uimonen 2009, 206.) Myös Turun Sanomien tekstiviestikohun aikainen vt. vastaava päätoimittaja Aimo

---

¹ Tässä tutkimuksessa viitataan käsitteillä laatulehdistö ja laatumedia sellaisiin välineisiin, joiden uutisointi perustuu yhteiskunnallisesti merkittäviin aiheisiin. Erkki Karvosta (2006) seuraten pidän laatujournalismia muun muassa järkipäisenä, analyyttisena, objektiivisena, neutraalina, muodollisena ja tunteilla mässäilyä välttävänä. Viitataan laatulehdistöllä tämän tutkimuksen kontekstissa lähinnä päivälehtiin sekä television pääkanavien uutistoimituksiin. Keltaisella lehdistöllä viitataan iltapäivälehtiin sekä juorujournalismiin keskittyviin aikakauslehtiin, eli sellaisiin medioihin, joiden on katsottu harjoittavan sensaationhakuista, tunteita ja henkilökohtaisia kokemuksia korostavaa sekä nautintoihin, kulutukseen ja rötöksiin perustuvaa journalismia. (Karvonen 2006, 18–19.)

Massinen arvioi kolumnissaan, että Helsingin Sanomat oli muuttanut laadukkaana tunnettua linjaansa selvästi kevyempään suuntaan – Kanervalle kohtalokkain seurauksin: ”Nyt tapahtui ensimmäisen kerran, että ns. laatumedian kampanja ratkaisi ministerin eron tämän huonon käytöksen vuoksi.”² Toimittaja Heikki Saaren (2010, 267) mukaan Kanervan erojupakan jälkeen voidaan jopa kysyä, onko laatujournalismia enää olemassa.

Miksi Kanervan tekstiviestittely sitten sai mittavasti huomiota myös perinteisessä uutismediassa? Poliitiikan journalismin tila ja tulevaisuus -hankkeeseen haastatellut toimittajat löysivät syiksi muun muassa Kanervan aseman ulkoministerinä, tämän jo aiemmin tekemät virheet ja synnit, välttelevän suhtautumisen asian selvittämiseen sekä lehtien välisen uutiskilpailun (Niemi 2009, 210). Myös Risto Uimonen (2009) arvioi, että kohussa kilpailtiin siitä, kenellä on johtava rooli valtakunnan puheenaiheiden määrittelijänä. Hänen mukaansa Helsingin Sanomat menetti tuon roolin iltapäivälehdille 1990-luvulla, mutta on pyrkinyt 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulta lähtien saamaan sen takaisin itselleen. (Uimonen 2009, 56.) Yhden selityksen tekstiviestittelyn saamille mittasuhteille tarjoaa myös tabloidisoitumisen käsite, eli journalismin iltapäivälehtimäistyminen. Tabloidisoitumisella on viitattu kehitykseen, jossa iltapäivälehdille ja muulle niin sanotulle keltaiselle lehdistölle tyypillisten aiheiden ja käsittelytapojen on katsottu siirtyvän perinteiseen uutisjournalismiin, niin sanottuun laatulehdistöön. Yhtenä tabloidisoitumisen syynä on pidetty media-alan kiristynyttä kilpailua; samaa selitystä, jota muun muassa Uimonen tarjoaa Kanervan tekstiviestittelyn laatulehdissä saamille mittasuhteille. (Juntunen ja Väliverronen 2009, 281.)

Oma kiinnostukseni Kanervan ministerieroa kohtaan ei perustu niinkään tapahtuneeseen kohuna tai skandaalina, vaan merkinä journalismin, etenkin politiikan journalismin muutoksesta. Ministeriero suuntasi ajatukseni tähän näkökulmaan jo keväällä 2008, kun yritin ymmärtää, miksi hyvin työnsä tehnyt Kanerva joutui pestinsä jättämään. Ymmärsin toki, että eron taustalla olivat viikkoja jatkunut mediapaine ja kohun liian suuriksi kasvaneet mittasuhteet – syyt, jotka saivat minut pohtimaan tiedotusvälineiden nykyistä mahtiasemaa. Pohdin sitä, miten media voi käytännössä yksin päättää, saako poliitikko jatkaa työssään vai ei, sekä sitä, millaisen mediakentän osana itsekkin toimittajana olen nykyään. Koska Kanervan ministerieroa vauhdittivat iltapäivälehtien lisäksi myös laatulehdet aktiivisella uutisoinnillaan, tarkentui tutkielmani näkökulmaksi politiikan journalismin muutoksista nimenomaan

---

² TS 5.4.2008, 2: Juorujournalismin riemuvoitto.

iltapäivälehtimäistymisen, eli tabloidisaation, olemassaolon tarkastelu.

1.1. Tutkimattomilla teillä

Suomessa tabloidisoitumisen käsite on esiintynyt journalistisissa tutkimuksissa 2000-luvun alkupuolelta lähtien. Käsite on noussut esille esimerkiksi silloin, kun on tarkasteltu journalismin muutosta ja puhuttu sen laadusta sekä selvitetty toimittajien kokemuksia journalismin viihteellistymisestä (ks. esim. Ylönen 2008, Korolainen 2012). Tutkimuksissa on pyritty osoittamaan myös tabloidisaation olemassaolo. Siihen pyrki muun muassa Kimmo Puhakka (2001), jonka pro gradu -työn lähtökohtana oli itse asiassa sama havainto kuin tällä omalla tutkimuksellani; se, että päivälehdet kirjoittivat iltapäivälehdistä tyyppillisestä aiheesta huomattavan paljon. Puhakka vertaili päivälehtien ja iltapäivälehtien tapaa käsitellä Raumanmerellä 1990-luvun lopulla tapahtunutta Jönköping-hylyn löytymistä ja nostoprosessia, mutta hänen uutiskriteereihin ja agenda setting -teoriaan keskittynyt tutkimuksensa ei tabloidisaation olemassaoloa kyennyt todistamaan. (Puhakka 2001, 58.)

Myös oman työni näkökulmaa, eli politiikan journalismin tabloidisoitumista, on tutkittu – joskin varsin niukasti. Jukka Holmberg (2004) tarkasteli väitöskirjassaan Helsingin Sanomien, Aamulehden ja Keskisuomalaisen politiikan uutisia vuosina 1987–2003 ja huomasi viihteellisen aineiston lisääntyneen etenkin Keskisuomalaisessa ja Aamulehdessä viimeisen vuosikymmenen aikana. Keskisuomalainen oli edennyt tabloidisoitumisessa pisimmälle, sillä politiikan uutisten osuus oli lehdessä vähentynyt ja niiden näkökulma siirtynyt populistisempaan suuntaan. Aamulehti taas kyllä seurasi poliittista päätöksentekoa vahvasti, mutta leimasi tapahtumat herkästi puolueiden tai henkilöiden väliseksi kamppailuksi. (Holmberg 2004, 243.) Jari Väliaverron (2006) puolestaan löysi tabloidisaation piirteitä sekä Helsingin Sanomista että Ilta-Sanomista, kun hän tarkasteli pro gradu -työssään Anneli Jäätteenmäen vuoden 2003 eduskuntavaalikampanjan uutisointia. Helsingin Sanomissa tabloidisaatio ilmeni pienessä mittakaavassa kampanjan alkupuolella, kun taas Ilta-Sanomissa se korostui selkeämmin läpi kampanjan. Kummassakin lehdessä esiintyi henkilöihin keskittymistä ja kampanjan tulkittamista pelinä tai kilpailuna. (Väliaverron 2006, 140.) Myös Pasi Kivioja (2008a) löysi tabloidisoitumisen merkkejä Helsingin Sanomista, kun hän tarkasteli perhesurmia sekä ministereiden avioeroja ja uusien hallitusten virkaanastumista koskevaa uutisointia Ilta-Sanomissa, Iltalehdessä, Helsingin Sanomissa, Keskisuomalaisessa, Apu-lehdessä ja Suomen Kuvalehdessä vuosina 1979–2005.

Kiviojan mukaan Helsingin Sanomat lähestyi iltapäivälehtiä etenkin 2000-luvun näyttävällä perhesurmautisoinnillaan, mutta intoutui kirjoittamaan kattavasti myös Matti Vanhasen avioerosta vuonna 2005. Vaikka tabloidisoitumisen merkkejä näkyi selkeimmin Helsingin Sanomissa, ei muu uutisointi kuitenkaan jäänyt sielläkään viihteellisten juttujen jalkoihin. Kivioja muistuttaa, että perinteinen politiikan journalismi onkin vielä pitänyt pintansa muissa kuin iltapäivälehdistä – tyyli ja sisällön painotukset ovat tosin saaneet sopeutua uuden ajan vaatimuksiin. (Kivioja 2008a, 188, 204–205.)

Myös Poliitiikan journalismin tila ja tulevaisuus -hanke on tehnyt tällaisen huomion. Hanke tutki politiikan julkisuuden sisältöjä laajalla sanomalehti-, televisio- ja aikakauslehtiaineistolla neljän kuukauden ajan vuosina 2008 ja 2009, ja sen perusteella viihteellisyys näytti edelleen olevan varsin voimakkaasti tiedotusvälineestä riippuvaa. Päivälehdistä ja televisiossa poliitikot esiintyivät lähinnä perinteisissä politiikan journalismin aihepiireissä, ja myös heidän yksityiselämästään kerrottiin suhteellisen harvoin, alle kolmessa prosentissa kaikista politiikan uutisista. Sen sijaan aikakauslehdissä ja iltapäivälehdistä yksityiselämää käsiteltiin vähintään 15 prosentissa jutuista. (Berg, Niemi, Pernaa, Pitkänen ja Railo 2009, 53, 68.)

Huomionarvoista on kuitenkin se, ettei laatuviestimissä runsaasti huomiota saanut Kanervan tekstiviestikohu osunut tutkimuksen otantajaksolle. Myös Berg ym. (2009, 56) toteavat, että laatumedia käsittelee poliitikkojen yksityiselämää, kun jotakin riittävän merkittävää tapahtuu joko aiheen yhteiskunnallisen merkityksen tai kiinnostavuuden perusteella.

1.2. Tutkimuskysymykset ja työn juoni

Tämä tutkielma tarkastelee politiikan journalismin tabloidisoitumista paneutumalla ulkoministeri Ilkka Kanervan kevään 2008 tekstiviestikohun uutisointiin. Pyrin selvittämään, kuinka aktiivisesti laatulehdistö aihetta käsitteli suhteessa keltaiseen lehdistöön, koska väitteitä laatulehtien tabloidisoitumisesta on kyseisen kohun osalta esitetty (ks. esim. Niemi 2009, 209–210; Saari 2010, 267; Uimonen 2009, 206). Tutkin siis tabloidisaation ilmenemistä vain yhdessä tiettyssä uutisoinnissa, enkä pyri määrittelemään esimerkiksi sen yleistymistä tai kehittymistä kaikessa politiikan journalismissa.

Koska tarkastelen politiikan journalismin *iltapäivälehtimäistymistä*, vertailen kahden päivälehdien tapaa uutisoida kohusta yhden iltapäivälehdien tapaan kertoa siitä.

Tutkimusaineistoni päivälehdet ovat Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat, ja

iltapäivälehdistä valitsin Iltalehden. Tarkoitukseni on etsiä lehtien uutisoinnista tabloidisaatioon liitettyjä piirteitä, muun muassa tekstin vähyyttä ja kuvien runsautta sekä jutun dramaattista sävyä. Koska osa piirteistä on laskettavissa tai mitattavissa, ja jotkut taas vaativat tekstin lähilukua, käytän tutkimusmenetelmänä sekä määrällistä että laadullista sisällönanalyysia. Kuvaan tutkimusaineistoa ja -menetelmää tarkemmin luvussa 5.

Lähestyn politiikan journalismin tabloidisoitumista kahden tutkimuskysymyksen avulla:

1. Miten tabloidisaation piirteet ilmenevät Helsingin Sanomien, Turun Sanomien ja Iltalehden uutisoinnissa, kun lehdet kertovat Ilkka Kanervan tekstiviestikohusta keväällä 2008?
2. Miten lehtien uutisoinnit eroavat tabloidisaation piirteiden osalta toisistaan?

Tässä työssä käsitän *politiikan* siten, kuin suurin osa meistä sen ensisijaisesti käsittää. Ymmärrän politiikan sellaisena järjestelmällisenä toimintana, jossa eri intressiryhmät kamppailevat ja sopivat yhteiselämän pelisäännöistä; eli lähinnä perinteisenä parlamentaarisenä politiikkana puolueineen, kansanedustajineen ja vaaleineen (ks. esim. Herkman 2011, 16). *Politiikan journalismilla* viitataan tällaista toimintaa käsittelevään journalismiin, Pernaan ja Niemen (2009) määritelmää seuraten sekä perinteiseen että uuteen politiikan journalismiin. Perinteiseen politiikan journalismiin lukeutuvat ne journalistiset tuotteet, jotka olemme aina mieltäneet politiikan journalismiksi, esimerkiksi sanomalehtien pääkirjoitukset, kolumnit ja uutisjutut sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmat. Uusi politiikan journalismi on puolestaan lajityypistä ja tiedotusvälineestä toiseen tunkeutuvaa, ja siihen lukeutuvat esimerkiksi television viihdeohjelmat sekä aikakauslehtien poliitikkoja käsittelevät henkilöhaastattelut ja juorut. (Perna ja Niemi 2009, 12.) *Tabloidisaation* ymmärrän paitsi journalismin kaupallistumisesta myös muusta yhteiskunnan ja kulttuurin kehittymisestä johtuvaksi muutokseksi, joka saa päivälehdet omaksumaansa itselleen muun muassa iltapäivälehtien hyväksi toteamia uutisoinnin keinoja ja tyylejä (ks. esim. Herkman 2011, 142; Esser 1999, 293; Nieminen ja Pantti 2012, 89).

Työn alkupuolella hahmottelen taustaa empiiriselle analyysilleni. Aluksi käyn lyhyesti läpi Ilkka Kanervan henkilöhistoriaa ja kertaan kevään 2008 tekstiviestikohun tapahtumat. Kolmannessa luvussa kytken tekstiviestikohun poliittisen historian ja journalismin tutkimuksen perinteisiin, eli tarkastelen politiikan ja politiikan journalismin murrosta sekä

etsin syitä siihen, miksi tabloidisoitumisesta on alettu puhua myös politiikan journalismin yhteydessä. Koska politiikka ja politiikan journalismi ovat muuttuneet pitkälti rinnakkain, en ole jaotellut tarkastelua politiikan ja journalismin perusteella vaan temaattisesti. Neljännessä luvussa perehdyn tabloidisaatioon, hahmottelen sen historiallista taustaa ja tyypillisimpiä piirteitä sekä esittelen ilmiön nostattamaa keskustelua. Tämän jälkeen pääsen tutkimuksen empiiriseen analyysiin. Viidennessä luvussa kuvaan tutkimusaineistoani ja -menetelmäni, ja kuudennessa luvussa on itse analyysin vuoro. Työn lopuksi vedän yhteen omat havaintoni ja kytken ne aiheesta aiemmin käytyyn keskusteluun. Kuten Mari K. Niemikin (2009, 181) muistuttaa, tutkimuksellisesti hedelmällisintä ei ole selvittää ainoastaan se, miten jostakin kohusta on uutisoitu, vaan on tarpeen pohtia myös sitä, mitä uutisointi voi laajemmin kertoa suomalaisen politiikan journalismin tilasta.

2. Ilkka Kanerva – huippupoliitikko vai naissankari?

”Mutta jos joku odottaa Kanervan tyystin katoavan kuvioista, kuohuviinejä ei kannata vielä laittaa kylmään. Kanervan ura on osoittanut monta kertaa sen, että hurjankin mylläkän jälkeen yksi ensimmäisiä esiin kömpiviä poliitikkoja on Ilkka Kanerva.”³

Helsingin Sanomien uutisanalyysi luonnehtii Kanervaa kevään 2008 tekstiviestikohun keskellä osuvasti. Vuonna 1975 eduskuntaan noussut Kanerva on tullut poliitikkouransa aikana tunnetuksi paitsi asiakysymysten hallitsijana myös naistenmiehenä, joka kompastelu toisensa jälkeen nousee taas siivilleen. Laman keskellä vuonna 1994 työministeri Kanerva valittiin Suomen turhimmaksi julkkikseksi (Uimonen 2009, 207), mutta viisi vuotta myöhemmin naissankari nousi eduskunnan puhemiesistään. Kesällä 2005 keltainen lehdistö yhdisti Kanervan kohukaunottariin (Yli-Huttula 2006, 292), mutta niin vain hänet kaksi vuotta myöhemmin valittiin ulkoministeriksi. (Luottamustoimet 2011.) Entisen poliitikon ja niin ikään mediakohun saattelmana ministerin pestinsä jättämään joutuneen Arja Alhon mielestä Kanerva onkin osoittanut, että miespoliitikko voi rakentaa luottamuksen uudelleen, vaikka olisi sen jo menettänyt. Alho tosin epäilee, että 2000-luvun lopun tekstiviestikohut ovat vieneet myös Kanervan ”naispoliitikkojen kategoriaan, eikä [hän] pysty tästä tekstiviestittelystä luomaan enää mitään uutta”. (Saari 2010, 74.)

Myös Eeva K. Aarnion vuosina 2002 ja 2003 haastattelemat varsinaissuomalaiset kansanedustajat ovat ihailleet Kanervan kykyä selvitä monenlaisista eteen tulevista tilanteista. Seitsemän viidestätoista haastatellusta mainitsi Kanervan esimerkkinä onnistuneesta mediakuvasta, mutta kolme mainitsi hänet myös negatiivisessa yhteydessä. Kansanedustajat kuvailivat Kanervaa asiantuntevaksi, korkean profiilin poliitikoksi, jonka arvostus kuitenkin osin valuu hukkaan ikävän iltapäivälehtijulkisuuden myötä. (Aarnio 2004, 76.) Tutkimuksen mukaan Kanervan oma käsitys mediakuvastaan noudatti ulkopuolisten näkemyksiä, sillä hän myönsi mediakuvansa muuttuneen vuosien varrella suunnasta toiseen (emt., 77).

Aarnio (2004, 8) puhuu tutkimuksessaan Kanervan ja muiden kansanedustajien mediakuvista, eli siitä minkälaisia kuvia näistä on tiedotusvälineiden kautta muodostunut. Mikko Lehtonen (1995) puolestaan tarkastelee Kanervan julkista kuvaa representaation käsitteellä ja päätyy sen myötä vertaamaan tätä taistelulukenttään. Lehtonen muistuttaa, että Kanervaan liitetään monia merkityksiä ja että näistä merkityksistä käydään jatkuvaa kamppailua. Kun Kanerva

---

³ HS 29.3.2008, 4: Keinosiementäjän poika Lokalahdelta.

saattaa yhdelle olla hyvä jätkä, voi joku toinen mieltää hänet vaikkapa kamalaksi häntäheikiksi. (Lehtonen 1995, 116.) Kanervaan on nähdäkseni liitetty viime vuosina ennen kaikkea kaksi merkitystä. Hänet on 2000-luvun suurten mediakohujen jälkeen mielletty yksityiselämässään töpeksiväksi naistenmieheksi, joka ei osaa erottaa sopivaa ja epäsopivaa toisistaan. Toisaalta Kanerva on nykyisen vuonna 2011 valitun eduskunnan pitkäaikaisin kansanedustaja, ja siten häneen yhdistyy myös konkaripoliitikon kuva. Kanerva on istunut eduskunnassa yhtä mittaa vuodesta 1975, eli neljä vuotta pidempään kuin toinen niin ikään 1970-luvulta saakka joka vaaleissa valituksi tullut Mauri Pekkarinen. (Edustajamatrikkeli 2012.)

2.1. Intohimolla työtään tekevä konkari

Ilkka Kanervalle kevään 2008 tekstiviestikohu oli karvas paluu maan pinnalle. Ennen kohua hän oli poliittisen uransa huipulla, Matti Vanhasen toisen hallituksen ulkoministerinä, ja koki olevansa juuri itselleen tarkoitetussa tehtävässä. Pesti oli Kanervalle unelmien täyttymys, koska hän oli koko elämänsä ajan tuntenut suurinta intohimoa ja kiinnostusta juuri ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kohtaan. (Saari 2010, 171.) Niistä oli muodostunut Kanervan erikoisala jo syksyllä 1975, kun tämä oli aatteellisena nuorena miehenä aloittanut uransa kansanedustajana. Puolueen vasemmistosiipeä edustaneen Kanervan tavoitteena oli luoda kokoomuksesta ulkopoliittisesti kelvollinen puolue, joka olisi sekä presidentti Urho Kekkosen että Neuvostoliiton mieleen. Vuodet jättivät häneen vahvan Neuvostoliitto-leiman, mikä on noussut esiin vielä 2000-luvullakin. (Yli-Huttula 2006, 12, 245.) 1970-luvun lopulla toista kauttaan eduskunnassa istunut Kanerva aloitti jäsenyyden ulkoasiainvaliokunnassa, jossa on nyt vuoteen 2014 saakka istunut kaikkiaan parisenkymmentä vuotta. Täysin yhtäjaksoista ei jäsenyys kuitenkaan ole ollut, vaan väliin on mahtunut kaksi joidenkin vuosien mittaista taukoa. (Luottamustoimet 2011.)

Kanervan noustessa eduskuntaan syksyllä 1975 kokoomus oli ollut oppositiossa hieman toistakymmentä vuotta, ja sama taival jatkui kevääseen 1987 saakka (Yli-Huttula 2006, 265). Tuolloin palkittiin puolueen lisäksi myös Kanervan ahkeruus, sillä hän nousi Harri Holkerin hallituksen kansliaministeriksi. Syksyllä 1990 pesti vaihtui liikenneministerin tehtäviin, ja seuraavana keväänä muodostetussa Esko Ahon hallituksessa Kanerva sai työministerin salkun – juuri laman kynnyksellä. (Luottamustoimet 2011.) Tehtävä oli lähtökohdiltaan toivoton ja toi ministerin niskaan paljon lokaa, mutta Kanerva kaikesta huolimatta säilytti paikkansa

kirkkaasti kevään 1995 vaaleissa (Talvitie 2006, 147). Kahteen seuraavaan Paavo Lipposen johtamaan hallitukseen hän ei kuitenkaan mahtunut, joten aikaa riitti jälleen muille luottamustoille. Kanerva toimi puheenjohtajana muun muassa puolustusvaliokunnassa, eduskunnan pankkivaltuustossa ja Sitran hallintoneuvostossa. (Luottamustoimet 2011.)

Kokoomus jäi oppositioon vuonna 2003 aloittaneesta Matti Vanhasen hallituksesta (Yli-Huttula 2006, 186), mutta Kanervan ansioluetteloon valtiopäivät toivat merkittävän lisän, sillä hänet valittiin eduskunnan varapuhemieheksi (Luottamustoimet 2011). Vielä merkittävämpi pesti oli luvassa kevään 2007 vaalien jälkeen, kun kokoomus palasi jälleen hallitukseen. Vielä vaalien alla Kanerva ei pitänyt unelmansa toteutumista realistisena (Saari 2010, 171), ja myös suurelle yleisölle kokoomuksen kokoneimman poliitikon valinta ulkoministeriksi tuli yllätyksenä. Kansan silmissä Kanerva oli tutumpi tekstiviesteistään kuin ulkopoliittisista kannanotoistaan, eikä puheenjohtaja Kataisen valinnalle herunut suosionosoituksia eduskuntaryhmässäkään. (Uimonen 2009, 205.)

Uusi ulkoministeri näytti kuitenkin heti epäilijöilleen. Kanerva alkoi aktiivisesti rakentaa suhteita sekä itään että länteen ja lähti muun muassa tapaamaan Yhdysvaltain ulkoministeriä Condoleezza Ricea. Edellistä ulkoministeriä Erkki Tuomiojaa oli julkisuudessa moitittu juuri Yhdysvaltain-suhteiden huonosta hoidosta. Kanervalla riitti työsarkaa myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ:n puheenjohtajana, mutta kauden tärkeimpänä ulkopoliittisena linjauksena on pidetty hallituksen ja presidentin tekemää päätöstä Suomen osallistumisesta Naton nopean toiminnan joukkoihin. (HS.fi 2008.) Kanervan luontainen sosiaalisuus näytti olevan omiaan kansainvälisessä kanssakäymisessä, ja hänen ensimmäinen ulkoministerivuotensa keräsi kehuja julkisuudessa (Herkman 2011, 17). Kehujen jälkeen tekstiviestikohun tuoma romahdus oli entistä dramaattisempi, ja Kanerva sai huomata, että jatkuvan myönteisen kiinnostuksen kohteena oleva saa myös epäonnistumisen hetkellä tavallista enemmän kielteistä julkisuutta (Aarnio 2004, 94; ks. myös Niemi 2009, 180).

Kun Kanervan ura ulkoministerinä päättyi keväällä 2008, palasi hän kansanedustajaksi. Seuraavissa vaaleissa konkaripoliitikko oli taas tutusti ehdolla ja uusi paikkansa. Kanervan saamat 7820 ääntä riittivät Varsinais-Suomen vaalipiirissä seitsemänteen ja piirin kokoomusehdokkaiden kesken kolmanteen sijaan. (Eduskuntavaalit 2011.) Äänimäärä putosi kuitenkin kevään 2007 vaaleista, jolloin Kanerva oli ollut 11079 äänellä piirin kaikista ehdokkaista kolmas ja kokoomuslaisista selkeä ykkönen (Eduskuntavaalit 2007). Kevään

2011 vaalit nostivat kokoomuksen maan suurimmaksi puolueeksi ja Jyrki Kataisen pääministeriksi, mutta Kanervan vuodet hallituksessa näyttivät lopullisesti päättyneen.

Kanervan poliittinen ura koki uuden suuren kolauksen keväällä 2012, kun Helsingin käräjäoikeus tuomitsi hänet törkeästä lahjuksen ottamisesta ja virkavelvollisuuden rikkomisesta vuoden ja kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Syytteet koskivat Kanervan toimintaa Varsinais-Suomen maakuntahallituksen puheenjohtajana vuosina 2006–2008. Syyttäjän mukaan liikemiehet Arto Merisalo, Tapani Yli-Saunamäki, Kyösti Kakkonen ja Toivo Sukari tukivat useilla kymmenillä tuhansilla euroilla Kanervan tammikuussa 2008 viettämiä 60-vuotissyntymäpäiviä sekä kevään 2007 eduskuntavaalien kampanjointia. Miesten uskottiin tukeneen maakuntahallituksen puheenjohtajana toiminutta Kanervaa, koska he suunnittelivat Varsinais-Suomeen kauppakeskuksia ja tarvitsivat niille myönteisiä kaavapäätöksiä. (HS.fi 2012). Vankeusrangaistuksen lisäksi Kanerva tuomittiin pantavaksi viralta julkisista luottamustehtävistään. Vajaa viikko tuomionluvun jälkeen hän ilmoitti eroavansa Varsinais-Suomen maakuntahallituksen puheenjohtajuudesta, mutta kansanedustajana ja kokoomuksen eduskuntaryhmän jäsenenä hän kuitenkin jatkoi (Yle.fi 2012). Kanerva valitti käräjäoikeuden tuomiosta hovioikeuteen, joka kesällä 2013 vapauttikin hänet kaikista syytteistä (HS.fi 2013). Vaikka Kanerva näytti päässeen lahjusjupakassa pälkähästä, muistuttaa Aarnio (2004, 28), että jo pelkkä rikosepäily saattaa riittää antamaan negatiivisen leiman, josta on vaikea päästä eroon, vaikka syytöksillä ei perää olisikaan.

2.2. Tekstiviestejä lähettävä naistenmies

Jos on poliitikko Ilkka Kanervan julkisuuskuva pääosin myönteinen, ei kuva yksityiselämän Ilkka Kanervasta ole yhtä mairitteleva. Negatiivista sävyä Kanervan julkisuuskuvaan ovat tuoneet keltaisen lehdistön otsikot, joihin hän on viime vuosikymmeninä noussut lähinnä naisuhteidensa vuoksi. Kanerva on joutunut maksamaan tästä myös poliittisella urallaan. Kielteinen julkisuus on paitsi pudottanut hänet ulkoministerin paikalta myös hankaloittanut hänen pyrkimyksiään nousta kokoomuksen johtopaikalle (Lehtonen 1995, 141–142; Yli-Huttula 2006, 233). Mikko Lehtonen (1995) tiivistää Kanervan vaikeuksien johtuneen juuri siitä, ettei tämä ole kyennyt pitämään yllä klassista jakoa julkisen ja yksityisen välillä. Yksityisyyttä on perinteisesti pidetty henkilökohtaisena alueena, josta on julkisuudessa vaiettu, mutta Kanervan kohdalla määritelmä ei ole pätenyt, vaan yksityisestä onkin tullut julkista. (Lehtonen 1995, 131.)

Kanervan yksityiselämään liittyvä kirjoittelu alkoi toden teolla 1980-luvun lopulla, kun valtakunnan poikamieheksi tituleerattu kansliaministeri alkoi seurustella iskelmälaulaja Paula Koivuniemen kanssa (Talvitie 2006, 154). Kahden julkisuudesta tunnetun henkilön seurustelu villitsi mediaa sekä sai aikaan julkista paheksuntaa ja riepottelua siinä määrin, että Kanerva kesällä 1991 hävisi puolueen puheenjohtajataiston Pertti Salolaiselle murskaluvuin (Yli-Huttula 2006, 241). Lamavuosina iltapäivälehdet kiinnostuivat työministeri Kanervan suhteista mallitoimiston johtajaan Laila Snellmaniin ja yrittäjä Katriina Wuoristoon (Talvitie 2006, 151). Kansa vastasi työttömyyden nousuun ja Kanervan näkyvään yksityiselämän julkisuuteen äänestämällä tästä vuoden 1994 turhimman julkkiksen (Uimonen 2009, 207).

Vuosituhaten vaihduttua Kanervan yksityiselämää käsittelevä uutisointi muutti muotoaan. Elämäkumppani hänen rinnallaan ei enää vaihtunut, ja kun Kanervaan oli aiemmin yhdistetty naisia, jotka olivat olleet suurelle yleisölle entuudestaan tuttuja, alkoi 2000-luvulla hänen kauttaan nousta julkisuuteen täysin uusia kasvoja. Pasi Kiviojan (2008b) mukaan muutos kertoo kiss and tell -ilmiön rantautumisesta Suomeen. Pussaa ja kerro -käsite viittaa ensikäden lähteen paljastamaan luottamukselliseen tai yksityiseen tietoon, joka usein liittyy rakkauteen ja seksuaalisuuteen ja jolla varsinkin nykyisin tavoitellaan henkilökohtaista hyötyä toisen kustannuksella. (Kivioja 2008b, 91–92.) Kanervan tapauksessa nämä lähteet ovat olleet nuoria, esimerkiksi malleina ja tanssijoina työskennelleitä, naisia, ja paljastettu tieto on lähes poikkeuksetta liittynyt Kanervan ja naisten välillä vaihdettuihin tekstiviesteihin. Osuvin suomennos hänen kohtaamalleen kiss and tell -ilmiölle olisikin ”tekstaa ja kerro”.

Kanervan tekstiviestit nousivat ensimmäistä kertaa lööppeihin keväällä 2001, kun viestittelyn toisena osapuolena oli laulaja-malli Jasmin Mäntylä. Ensimmäinen todellinen kohu syntyi kuitenkin vasta kesällä 2005, kun eduskunnan varapuhemiehen kerrottiin lähettäneen rohkeita ja ehdottelevia tekstiviestejä maan virallisena salarakkaana tunnetulle laulaja-malli Marika Fingerroosille. Salarakkaan lähettämät viestit julkaistiin lehdissä sellaisenaan, ja tapaus paisui entisestään, kun myös valokuvamallit Anne-Mari Berg ja Linda Sonntag sekä vaatesuunnittelija Olivia Kortelainen paljastivat saaneensa Kanervalta viestejä. (Talvitie 2006, 263; HS.fi 2008.) Varapuhemies vaikenä kohun aluksi, mutta parin viikon mediamyllytyksen jälkeen myönsi Yleisradion A-studiossa, että oli töpännyt ja katui sitä. Myös puolueen puheenjohtaja Jyrki Katainen otti kohuun kantaa sanomalla Kanervan toimineen harkitsemattomasti. (Kanervan kännykkäviestit 2005.) Kohuvuoden syksyllä kokoomusnaisten keskuudessa kävi liikehdintää Kanervan syrjäyttämiseksi eduskunnan

varapuhemiehen paikalta, mutta tämä onnistui pohjustamaan itselleen jatkon (Yli-Huttula 2006, 292–293).

Kohun taakka painoi kuitenkin vielä kolme vuotta myöhemmin, kun Kanervan tekstiviestittely Johanna Tukiiaiselle tuli julki. Kanerva ei ollut pystynyt pitämään yksityiselämäänsä pois otsikoista ja puheenjohtaja Kataiselle antamaansa lupaa, vaan joutui jättämään työnsä ulkoministerinä. Moni oletti Kanervan ottaneen jo tämän jälkeen opikseen, mutta kesä 2010 osoitti jälleen toisin. Tällä kertaa otsikoihin nousivat hänen 16-vuotiaalle tytölle lähettämänsä vihjailevaksi tulkitut tekstiviestit. Pian paljastuksen jälkeen Kanerva kertoi ymmärtäneensä tilanteen vakavuuden ja siksi hakeutuneensa ammattiauttajalle. (Iltalehti.fi 2010.) Tästäkin huolimatta Kanervan naisille lähettämät vihjailevat tekstiviestit ovat yhä aika ajoin näkyneet otsikoissa (ks. esim. Iltalehti.fi 2013).

Naistenmiehen maineen muodostumiseen ovat vaikuttaneet paitsi Kanervan julkisuudessa esillä olleet suhteet myös hänen ulospäinsuuntautunut ja sosiaalinen luonteensa. Kanervan persoonasta kertoo muun muassa tapa, jolla poliitikko Eero Heinäluoma vertaa tätä itseensä: ”Kaikki eivät ole ilkkakanervoja, joille toisen ihmisen tapaaminen on aina ainutkertainen elämän kohokohta” (Saari 2010, 142). Toimittaja Eveliina Talvitie (2006, 262) pitää helposti lähestyttävää luonnetta paitsi Kanervan vahvuutena myös heikkoutena, koska sen myötä tältä puuttuu arvovallan mukanaan tuoma suojeleva etäisyys. Vaikka Kanerva on itsekin määritellyt heikkoudekseen avoimuutensa ja kuvaillut itseään liian sinisilmäiseksi, ei hän halua olla pahoillaan maineestaan kaikkien kaverina: ”Jos en olisi avoin ja vuorovaikutteinen, en olisi minä. En halua kieltää luonnettani, vaikka tiedän, että asialla on nurjiakin puolia.”⁴ (ks. myös Talvitie 2006, 152.)

2.3. ”License to kill koko medialle” – kevään 2008 tekstiviestikohu

Ilkka Kanervan ulkoministerin paikalta pudottanut tekstiviestikohu käynnistyi maaliskuussa 2008, kun eroottinen tanssijatar Johanna Tukiainen kertoi Hymy-lehdessä saaneensa Kanervalta kaksisataa vihjailevaa tekstiviestiä⁵. Viestejä ei heti julkaistu, vaan niiden sisältö jätettiin Kanervan myöhemmin kuvailemin sanoin ”odottamaan pöyhivämpää jatkokeskustelua” (Saari 2010, 172). Hymyn jälkeen juttuun tarttuivat myös muut viestimet,

---

⁴ TS 14.2.2013, 19: Kaikkien ystävä.

⁵ IL 7.3.2008, 2: Ike tykitti viesteillä.

ensimmäisinä iltapäivälehdet, sitten myös perinteiset uutismediat⁶. Myöhemmin aihe sai julkisuutta Suomen lisäksi ainakin Ranskassa, Britanniassa, Ruotsissa ja Virossa⁷.

Tekstiviestikohu sai merkittävän käänteen, kun Ylen ruotsinkielisten uutisten toimittaja pyysi Kanervalta haastattelua Hymyn paljastukseen liittyen. Kanerva vastasi toimittajalle kahdesti ”nej, nej, nej”, mikä hänen mukaansa tarkoitti vain sitä, ettei hän halua kommentoida asiaa⁸. Monet kuitenkin tulkitsivat sanat niin, että Kanerva kielsi lähettäneensä viestejä lainkaan. Kun Kanerva muutamaa päivää myöhemmin myönsi viestien lähettämisen, muodostui hänestä julkisuuteen kuva valehtelijana. Kanerva nautti yhä kuitenkin kokoomuksen eduskuntaryhmän sekä maan hallituksen luottamusta⁹ ja esitti Suomen politiikassa harvinaisen julkisen anteeksipyyntön¹⁰. Kohu ei kuitenkaan ollut enää hallittavissa, vaan odotus tekstiviestien sisällöstä oli liian suuri. Maaliskuun lopulla Hymy viimein kertoi julkaisevansa osan viesteistä huhtikuun numerossaan¹¹. Kanerva on myöhemmin arvioinut, että tuon julkaisemispäätöksen uutisointi Helsingin Sanomissa oli yksi kohun käännekohdista:

”Siinä oli hehtaarin kokoinen kuva minusta ja tästä toisesta henkilöstä. Minusta se oli sellainen momentum. Kun Hesari panee pääuutissivulle tällaisen isolla, niin se oli license to kill koko suomalaiselle medialle. Juttu ei jäänyt enää 7 päivää -lehden käden jatkeille, vaan siirtyi vakavimmalle mahdolliselle tasolle suurimmaksi uutiseksi.” (Saari 2010, 174.)

Tukiainen yritti vielä saada käräjäoikeuden kieltämään tekstiviestien julkaisemisen ja kertoi katuvansa niiden luovuttamista Hymyille¹². Katumus koitti kuitenkin liian myöhään. Ensimmäinen Kanervan tekstiviesteistä tuli lopulta julki Ilta-Sanomissa muutamaa päivää ennen, kuin huhtikuun Hymy ilmestyi¹³. Jo tässä vaiheessa kävi ilmi, ettei viesteissä ollut kyse työasioista, kuten Kanerva aiemmin oli vakuuttanut. Aprillipäivänä julkaistu Hymy paljasti parisenkymmentä viestiä lisää, ja moni uutismedia tiesi kertoa viestien sisällöistä jo samana aamuna¹⁴.

Aprillipäivä toi päätöksen paitsi viikkoja jatkuneelle tekstiviestikohulle myös Kanervan uralle

⁶ Tutkimusaineistoni lehdistä Iltalehti aloitti uutisoinnin 7.3., Helsingin Sanomat 9.3. ja Turun Sanomat 10.3.

⁷ HS 12.3.2008, 5: Ulkoministerin tekstiviestit uutisoitiin ulkomailakin.

⁸ HS 11.3.2008, 5: Kaksi versiota kiistämisestä.

⁹ HS 12.3.2008, 5: Kanerva sai hallituksen ja ryhmän tuen.

¹⁰ HS 15.3.2008, 5: Ministeri pyytää harvoin virheitään anteeksi.

¹¹ HS 28.3.2008, 4: Johanna Tukiainen: Kanervan viesteissä ei mitään törkeää.

¹² IL 29.3.2008, 2: Alusvaatteista tekstailtiin.

¹³ HS 30.3.2008, 5: Katainen ja Vanhanen tukevat edelleen ulkoministeri Kanervaa.

¹⁴ HS 1.4.2008, 4: Hymyn viesteissä vihjailua ja flirttailua.

ulkoministerinä, kun kokoomuksen puheenjohtaja Jyrki Katainen erotti hänet hallituksesta ja nimitti tilalle europarlamentaarikkona työskennelleen Aleksander Stubbin¹⁵. Katainen perusteli ministerieroa Kanervan toimintakyvyn ratkaisevalla heikentymisellä ja luottamuksen menettämällä. Ennen aprillipäivää ulkoministerin erottamista oli vaadittu julkisuudessa jo kahden viikon ajan, muun muassa joidenkin kansanedustajakollegoiden toimesta¹⁶, mutta Kanervalla itsellään ei ollut aikomusta jättää työtään¹⁷. Kanerva oli saanut niin ikään tappouhkauksia¹⁸, ja yksityishenkilöt olivat kannelleet hänestä myös oikeuskanslerille, mutta mitään lainvastaista ei ollut löytynyt¹⁹. Virallisen päätöksen Ilkka Kanervan ura ulkoministerinä sai 3. huhtikuuta, kun hän toimitti eronpyyntönsä valtioneuvoston kansliaan²⁰.

---

¹⁵ HS 2.4.2008, 4–5: Katainen pyysi jo sunnuntaina Stubbia maanantaiksi Suomeen. Katainen: Kanervan kyky toimia heikkeni ”ratkaisevasti”.

¹⁶ IL 18.3.2008, 8: Oma edustaja vaatii Kanervan eroa.

¹⁷ HS 29.3.2008, 4: Ilkka Kanerva ei aio jättää ministerin pestiä viestikohun takia.

¹⁸ IL 18.3.2008, 6: Ministerin henkeä uhattu.

¹⁹ HS 1.4.2008, 4: Hymyn viesteissä vihjailua ja flirttailua.

²⁰ HS 5.4.2008, 5: Ulkoministeri Stubbin mielestä Venäjä on ”mahdollisuus” eikä uhka.

3. Poliitiikan ja politiikan journalismin murros

Ilkka Kanervan ministerieron taustoja puitiin tiedotusvälineissä vielä muutama päivä kohun jälkeen. Tapahtunut sai tutkijat ja päättäjät pohtimaan ennen kaikkea sitä, mitä se suomalaisesta politiikan kulttuurista ja politiikan journalismista kertoo. Tasavallan presidentti Tarja Halonen kuvaili Kanervan eroa merkiksi uusista ajoista, esimerkiksi nuhteettomuusvaatimusten voimistumisesta,²¹ ja myös politiikan tutkija Ilkka Ruostetsaari totesi, että ministereihin kohdistuva poliittinen kontrolli oli vahvistunut. Ruostetsaari arvioi koventuneen kontrollin olevan tärkein muutos suomalaisessa politiikan kulttuurissa ja muistutti sen vevän maattamme kohti muita länsimaita. Yksityiselämän sotkut kun olivat jo aiheuttaneet ministerieroja esimerkiksi Britanniassa.²²

Toimittajien poliitikkoihin kohdistama kontrolli on Suomessa lisääntynyt 1980-luvun alusta lähtien. Poliitiikan teko on joutunut kriittiseen valokeilaan, ja päättäjät on alettu saattaa entistä selkeämmin vastuuseen teoistaan. Myös monet muut nykyiselle politiikan kulttuurille ja politiikan journalismille – myös Kanervan ministerierolle – ominaiset piirteet ovat vakiintuneet 1980-luvulta lähtien: Puolueiden ohjelmista ja tavoitteista on tullut toistensa kaltaisia, ja sen myötä huomio on alkanut poliittisten ideologioiden sijaan kiinnittyä henkilöihin. Miespoliitikkojen lähes totaalinen yksinvalta politiikan julkisuudessa on puolestaan päättynyt, kun naiset ovat marssineet politiikan estradeille entistä määrätietoisemmin ja luoneet samalla poliitikkojen yksityiselämää käsittelevän journalismin. (Pernaa ja Railo 2006, 17, 54; Niemi 2006, 229.)

Tarkastelen tässä luvussa suomalaisen politiikan kulttuurin ja politiikan journalismin muutosta 1980-luvun murrosvuosista nykypäivään. Kiinnitän huomiota ennen kaikkea niihin piirteisiin, jotka loivat taustaa Kanervan kevään 2008 tekstiviestikohulle ja ministerierolle. Tarkastelen politiikan julkisuuden laajentumista ja intimisoitumista, puoluepolitiikan hiipumista ja skandaalien yleistymistä sekä toimittajien ja poliitikkojen kiristynyttä suhdetta.

3.1. Kriittisyys lisääntyy

Poliitiikan tutkija Kimmo Grönlund muistutti Ilkka Kanervan ministerieron jälkeen, että media teki tekstiviestikohussa juuri sitä, mitä sen kuuluukin tehdä, eli seurasi poliitikon tekemisiä

---

²¹ HS 4.4.2008, 4: ”Kanervan ero on merkki uusista ajoista”.

²² HS 3.4.2008, 5: Ministerien yksityiselämän seuraaminen kertoo politiikan murroksesta.

kriittisesti.²³ Vallanpitäjien valvomista on pidetty länsimaisen journalismin traditiossa yhtenä tiedotusvälineiden tärkeistä yhteiskunnallisista tehtävistä. Sen lisäksi journalismin on tullut muun muassa välittää monipuolista tietoa politiikasta ja antaa ääni yhteiskunnan eri toimijoille. Vaikka politiikan journalismilla on ollut keskeinen rooli näiden kaikkien toteutumisessa, on toimittajien ammatti-identiteettiä määrittänyt etenkin pyrkimys suhtautua vallanpitäjiin kriittisesti, eli toimia heidän vahtikoiranaan. Ihanteellisimmissa mielikuvissa journalisti on vallan vahtikoirana kuvia kumartelematon ja riippumaton, poliittisen eliitin väärinkäytöksiä paljastava sankaritoimittaja, mutta arjen tasolla vahtikoiran roolin on katsottu tarkoittavan yleistä kriittisyyttä politiikan toimijoita kohtaan sekä heidän motiivinsa kyseenalaistamista. (Pitkänen 2009b, 79–81; Herkman 2011, 55; ks. myös Habermas 2004.)

Kriittisyys on ollut toimittajien ja poliitikkojen välisessä suhteessa itse asiassa molemminpuolista. Esimerkiksi Suomessa Kalevi Sorsa syytti toimittajia infokratiasta, eli tiedotusvallasta, joka hänen mukaansa oli epä-älyllistä, vältteli yhteiskunnallisten ongelmien pohdiskelua, käänsi poliittiset kysymykset henkilöihin ja oli täysin kritiikitön omaa toimintaansa kohtaan. Mauno Koivisto on puolestaan verrannut journalisteja yhden asian perässä sokeasti juokseviin sopuleihin, ja Paavo Väyrynen on syyttänyt tiedotusvälineitä mediapelistä, eli äänestäjien manipuloinnista vaalien alla. (Pernaa ja Railo 2006, 38–43.) Jari Väliverronen ja Risto Kunelius (2009, 225) muistuttavat, että toimittajien ja poliitikkojen jännitteinen suhde perustuu siihen, että kummallakin osapuolella on sama perustehtävä: ne edustavat kansaa. Journalistit tekevät sitä välittäessään kansalle poliitikkojen sanomaa, poliitikot puolestaan päättäessään äänestäjiensä elämään liittyvistä asioista. Vaikka suhde on lähtökohdiltaan jännitteinen, on sen olemassaolo molemmille myös välttämätön (Pernaa, Pitkänen ja Railo 2006, 278). Poliitikko antaa medialle jutun aiheita, media taas poliitikolle näkyvyyttä.

3.1.1. Vallanpitäjien sylikoirista vahtikoiriksi

Suomessa toimittajien kriittisyys poliitikkoja kohtaan lisääntyi merkittävästi 1970- ja 1980-lukujen taitteessa. Pernaa ja Railo (2006) kirjoittavat, että vielä 1970-luvun lopulla lehdistölle oli ominaista kunnioittava ja etäinen suhtautuminen poliitikkoihin. Toimittajien suorat arviot poliitikoista olivat harvinaisia, haastatteluissa poliitikko sai aina viimeisen sanan, eikä jutuissa käsitelty lainkaan yksityiselämän kysymyksiä – vain politiikkaa ja pikemminkin

---

²³ HS 2.4.2008, 5: ”Media ei lähettänyt tekstareita”.

valtopoliitikkaa kuin tärkeitä yhteiskuntapoliittisia aiheita. (Pernaa ja Railo 2006, 19–20.) Maria Kaisa Aula (1991) haastattelemien politiikan toimittajien mukaan vallanvaihto Urho Kekkosesta Mauno Koivistoon oli käännekohta politiikan journalismin vapautumisessa. Kriittisyydelle loivat tilaa politiikan kulttuurin irtautuminen presidentin talutusnuorasta sekä ilmapiirin vapautuminen ja niin sanottujen tabujen, eli julkisen keskustelun ulkopuolelle haluttujen aiheiden, poistuminen. (Aula 1991, 93.)

Poliittisen johdon ja lehdistön suhteet olivat jännittyneet heti toisen maailmansodan jälkeen, kun valtiojohto koki velvollisuudekseen neuvoa lehdistöä siinä, miten sodan voittaneesta Neuvostoliitosta sopi kirjoittaa. Itsesensuuri levisi ulkopoliitikasta hiljalleen myös sisäpolitiikkaan, kun Juho Kusti Paasikivi ja Urho Kekkonen paimensivat lehtiä myllykirjein, soitoin, haukuin, julkisin moittein ja ohjein. Risto Uimosen (2009) mukaan Kekkonen viimeiset presidenttivuodet 1970-luvun lopulla ovat jääneet historiankirjoihin suomalaisen politiikan journalismin ja poliittisen eliitin kyyristelyn pohjanoteerauksena. Kekkonen arvovalta kun jähmetti toimittajat hänen sylikoirikseen ja ummisti näiden silmät sekä demokratian epäterveiltä piirteiltä että presidentin todelliselta terveydentilalta. (Uimonen 2009, 29–31, 34.)

Aula (1991, 93) haastattelemien politiikan toimittajien mukaan tiedotusvälineet pyrkivät 1980-luvulla aiempaa kriittisempään journalismiin juuri siksi, koska ne halusivat korjata Kekkonen sairaudesta vaikenemisen. Poliitiikan journalismin uusi aikakausi alkoi lopulta viritä jo hieman ennen Kekkonen varsinaista eroa, kun hänen heikkenevä terveydentilansa paljasti sisäpiirin politiikan toimittajille, että vallanvaihdon hetki oli väistämättä lähestymässä. Helsingin Sanomien politiikan toimittajat nimittäin julkaisivat syksyllä 1981 Lauantaiseuranimimerkillä teoksen Tamminiemen pesänjakajat, joka tarkasteli politiikkaa nykyjournalismille ominaisella tavalla henkilökeskeisenä valtapelinä. (Pernaa ja Railo 2006, 25–26; Aula 1991, 94.)

Kekkonen jälkeen presidentiksi noussut Mauno Koivisto jatkoi lehdistön kaitsemista muun muassa paimenkirjein, mutta vaikka presidentin ja tiedotusvälineiden suhde oli toisinaan hyvinkin jännitteinen, olivat ajat muuttuneet. Uimonen (2009) muistuttaa, että toimittajat uskalsivat olla avoimesti eri mieltä Koiviston kanssa ja ilmaisivat sen myös omista välineissään. Toistuvasta kritiikistään huolimatta myös presidentti antautui avoimeen vuorovaikutukseen ja osoitti näin, että hän hyväksyi toimittajille vallanpitäjiä arvioivan

roolin. (Uimonen 2009, 39–40.) Aulan (1991, 90) mukaan 1980-luvun uusi kriittisempi asenne alkoi kaiken kaikkiaan näkyä siinä, että toimittajat kirjoittivat poliitikoista enemmän epäilevään kuin kunnioittavaan sävyyn, eivät enää kaveranneet heidän kanssaan, hankkivat tietonsa politiikasta aiempaa itsenäisemmin ja osallistuivat itse puoluepolitiikkaan aiempaa vähemmän.

Toimittajien politiikkaan 1980-luvun alkuvuosina kohdistama kritiikki käynnisti myös niin sanotun rötösherrajahdin. Poliitikkojen ja puolueiden osallisuus erilaisiin taloudellisiin epäselvyyksiin oli noussut otsikoihin jo 1970-luvun lopulla, mutta vuosikymmenen vaihduttua käräjillä käsiteltyjen talousrikosten määrä ja julkisuus saavuttivat uudet mittasuhteet. Rötösherrajahdin keulakuvana oli oikeuskansleri Kai Korte, mutta tutkimuksia lietsoivat erityisesti Suomen Maaseudun Puolue ja sen perustaja Veikko Vennamo. Suurin paine kohdistui keskustapuolueeseen, muun muassa Noppa-jutussa, jossa sen epäiltiin sekaantuneen tamperelaisen rakennusliikkeen lahjontavyyhtiin ja saaneen sen myötä yli miljoona markkaa laitonta puoluerahoitusta. Perna ja Railo (2006) kirjoittavat, että viimeistään rötösherrajahdin myötä poliitikkojen kriittisestä arvioinnista ja taloudellisten kytkösten paljastamisesta tuli kiinteä osa politiikan journalismia. Jahdin tulokset ja vaikutus jäivät 1990-luvun ministerieroihin verrattuna kuitenkin pieniksi ja vaatimattomiksi. (Perna ja Railo 2006, 28–29, 53–54.)

3.1.2. Ministerierojen vuosikymmen

Vaikka toimittajien kriittisyys poliitikkoja kohtaan kasvoi 1980-luvun alussa merkittävästi, eivät tiedotusvälineet muuttuneet hetkessä poliittisen eliitin sylikoirista itsenäisiksi vallan vahtikoiksi. Vuosikymmenen loppupuolella poliitikkoihin kohdistunut arvostelu lientyi, mutta kiihtyi kuitenkin taas uudelleen 1990-luvun laman myötä. (Perna ja Railo 2006, 53.) Kriittisyyden paluuseen vaikuttivat myös muut ulkoiset tekijät, kuten Neuvostoliiton romahtaminen, tasavallan presidentin valta-aseman heikentyminen, puolueiden merkityksen väheneminen ja yhteiskunnan medioituminen (Uimonen 2009, 28).

Henna Virkkunen (2006) toteaa, että 1990-luvun alun lamavuosia on usein pidetty sinä aikakautena, joka pudotti suomalaiset poliitikot lopullisesti jalustaltaan. Julkisesta näkyvyydestä tuli hänen mukaansa merkittävä osa viranhoitoa, ja kaikki politiikka näytti muuttuvan mediapolitiikaksi. Aika oli kypsynyt uudentalaiselle politiikan journalismille, mikä tiesi muun muassa ministereihin kohdistuneita kohuja ja skandaaleita. (Virkkunen 2006,

127–128.) Kohun ja skandaalin käsitteillä viitataan arjen kielenkäyttötilanteissa usein samaan asiaan, mutta Susanne Dahlgren, Sari Kivistö ja Susanna Palonen (2011) muistuttavat käsitteillä kuitenkin olevan eronsa. Heidän mukaansa kohu merkitsee huomiota, mutta skandaali edellyttää tuohtumusta ja ärtymystä, normien rikkomista ja väärintekoa. Kun kohu koskettaa pahimmillaan sen aiheuttajaa itseään, ravisuttavat skandaalit siis koko yhteisöä. (Dahlgren, Kivistö ja Palonen 2011, 7.)

Skandaalit olivat toki kuuluneet suomalaiseen politiikan kulttuuriin jo ennen 1990-lukua. Oli muun muassa tehty poliittisia virheitä, vuodettu tietoja ja otettu lahjuksia sekä niiden seurauksena koettu kokonainen rötösherrajahti, mutta varsinaiselle skandaalijulkisuudelle – kohuille suorine poliittisine seurauksineen – aika kypsä vasta 1990-luvulle tultaessa. (Virkkunen 2006, 128.) Skandaalitutkija John B. Thompson (2000) näkee kolme syytä siihen, miksi poliittisista skandaaleista on alkanut tulla mediatapahtumia. Hänen mukaansa taustalla ovat median taloudellisen voiman ja teknologian kehittyminen, poliittisen riippumattomuuden lisääntyminen ja journalismin ammattimaistuminen. (Thompson 2000, 50–52.) Virkkusen (2006, 128–129) mukaan Suomessa skandaaliuutisoinnille loivat pohjaa etenkin median taloudellisen mahdin ja keskinäisen kilpailun lisääntyminen, sähköisen viestinnän nopea kehittyminen sekä politiikan agendan siirtyminen ulkopolitiikasta talouteen.

Ensimmäinen ministerieroon johtanut julkinen skandaali koettiin maassamme kesällä 1992, kun kauppa- ja teollisuusministeri Kauko Juhantalon henkilökohtaiset talousvaikeudet tulivat ilmi. Virkkunen (2006) muistuttaa, että Juhantalon ero aloitti suoranaisen ministerierojen aikakauden, sillä hänen jälkeensä erosi neljästä seuraavasta hallituksesta vähintään yksi ministeri julkisen kohun saattamana. Syksyllä 1997 toinen valtiovarainministeri Arja Alho joutui jättämään työnsä, kun hän valtion puolesta kohtuullisesti entiselle pankinjohtajalle Ulf Sundqvistille korkeimman oikeuden määräämiä vahingonkorvauksia. Samasta hallituksesta lähti tammikuussa 1999 liikenneministeri Matti Aura, koska Soneran pääjohtajalle Pekka Vennamolle oli annettu erityiskohtelua yhtiön osakeannissa. Kesällä 2002 kulttuuriministeri Suvi Lindén erosi työstään, koska hän oli myöntänyt valtionapua golf-kentälle, jossa oli myös itse perheineen osakkaana. Juhannuksen 2003 alla kaatui puolestaan koko Anneli Jäätteenmäen hallitus, kun paljastui, että tuore pääministeri oli käyttänyt vaalikamppailussa hyväkseen presidentin kansliasta vuodettuja salaisia tietoja. (Virkkunen 2006, 127–128, 136–140.) Jäätteenmäen tapaus osoitti mediajulkisuuden ja poliitikkojen toimintatapojen muuttuneen paljon niiden yhdentoista vuoden aikana, jotka olivat maamme ensimmäisestä –

Kauko Juhantalon – ministerierosta ehtineet kuluu. Poliitikkoihin kohdistunut julkisuuspainne oli kasvanut ja eroprosessi nopeutunut kerta kerralta. Yhtä kaikki, niin Juhantalon, Lindénin kuin Jäätteenmäen erot osoittivat journalistien omaksuneen vahtikoiran roolinsa, sillä kyseiset skandaalit käynnistyivät toimittajien oman uutishankinnan pohjalta. (Emt., 152–156.)

3.1.3. Media neljäntenä valtiomahtina

Vaikka media on Suomessa koko olemassaolonsa ajan vaikuttanut yhteiskunnan kehitykseen ja muun muassa paljastanut epäkohtia, on sen vaikutusvallan katsottu saavuttaneen länsimaiset mitat vasta 2000-luvulla. Uimonen (2009) muistuttaa, että Anneli Jäätteenmäen kesän 2003 ja Ilkka Kanervan kevään 2008 ministerieroissa tiedotusvälineiden vaikutusvalta ulottui poliittisen vallan ylimmille portaille asti. Hänen mukaansa kyseiset ministerierot kertovat siitä, että journalistit ovat ammattikuntana vaikutusvaltaisempia kuin koskaan ennen ja että neljänestä valtiomahdista on Suomessa tullut sellainen vallan vahtikoira, jollainen sen länsimaisessa demokratiassa kuuluukin olla. Uimosen mukaan nykyään on perusteltua puhua jopa median mahtiasemasta, koska tiedotusvälineiden vaikutus on levinnyt politiikan lisäksi talouselämään ja koko muuhun yhteiskuntaan sekä vahvistunut nimenomaan kolmen muun valtiomahdin kustannuksella. (Uimonen 2009, 19, 26–27.)

Uimonen käyttää tiedotusvälineistä Montesquieun kuulua vallanjako-oppia mukailevaa ilmausta neljäs valtiomahti. Käsite on peräisin poliitikko Edmund Burkelta, joka 1700-luvun loppupuolella tokaisi neljännellä valtiomahdilla olevan enemmän vaikutusvaltaa kuin kolmella muulla yhteensä. Montesquieu oli tehnyt jaon lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovalttaan, ja niiden tuli hänen mukaansa hoitaa työnsä itsenäisesti, jotta demokratia välttyy vallan väärinkäytöksiltä. (Uimonen 2009, 28–29.) Puhe neljästä valtiomahdista osoittaa sen, kuinka monimutkainen median ja vallan suhde on. Kuten Juha Herkman (2011, 12) huomauttaa, media yhtäältä valvoo ja haastaa vallanpitäjiä, mutta toisaalta myös toimii itse osana valtajärjestelmää.

Herkman (2011) liittää median vallan julkisuuden arvoon. Tiedotusvälineet kun voivat vaikuttaa poliitikkojen kannatukseen esimerkiksi tuomalla julki väärinkäytöksiä ja nostamalla heihin liittyviä skandaaleita. 2000-luvulla media on paitsi tehnyt näkyväksi poliitikkojen yksityiselämää myös puuttunut entistä hanakammin poliittisen kulttuurin ja politiikan käytäntöjen epäkohtiin. Eniten keskustelua ovat aiheuttaneet Helsingin Sanomien tammikuussa 2008 julkaisema juttu eduskunnassa vallitsevasta seksuaalisesta häirinnästä sekä

keväällä 2008 käynnistynyt kohu vaalirahoituksen hankintaan liittyvistä epäkohdista. (Herkman, 11–12, 58.) Poliitiikan journalismin tila ja tulevaisuus -hankkeen haastattelemien toimittajien mukaan median ja poliitikkojen välisestä vuorovaikutuksesta on 2000-luvun skandaalien myötä tullut aiempaa mutkattomampaa, koska nyt kumpikin osapuoli tietää pelin hengen. Poliitikot kun eivät voi enää missään tilanteessa luottaa siihen, että toimittajat painaisivat villaisella heidän väärinkäytöksensä yksityiselämään saati virka-asemaan liittyvissä kysymyksissä. (Pitkänen 2009b, 83–84.)

Vaikka median itsenäisyys politiikan kontrollista on lisääntynyt, huomauttaa Herkman (2011), ettei media voi koskaan olla täysin riippumaton. Poliittisen sääntelyn tilalle on hänen mukaansa tullut uusia riippuvuuksia, jotka perustuvat pääosin koventuneeseen taloudelliseen kilpailuun. (Herkman 2011, 27.)

3.1.4. Poliitiikan medioituminen

Median vaikutusvalta on kasvanut politiikan ja koko yhteiskunnallisen elämän muututtua entistä mediavälitteisemmäksi. Uimonen (2009, 54–55) huomauttaa, että lähes kaikki olennainen ja merkittävä tapahtuu nykyisin tiedotusvälineissä, jotka ovat ihmisten arjessa koko ajan läsnä ja vaikuttavat siten jatkuvasti heidän tietoisuuteensa. Myös kansalaisten ja politiikan toimijoiden välisestä vuorovaikutuksesta vastaavat 2000-luvulla lähes yksinomaan tiedotusvälineet. Kun poliittisten ideologioiden ja puolue toiminnan vetovoima on hiipunut sekä poliittisesti sitoutunut media samaan aikaan kuihtunut, on kaupallisin kriteerein toimivan median merkitys poliitikon ja puolueiden viestien välittäjänä korostunut entisestään. (Pernaa ja Niemi 2009, 10; Borg ja Moring 2005, 48.) Kuten Herkman (2011, 12) toteaa, nykyään on vaikea kuvitella minkäänlaista poliittista toimintaa ilman jonkinasteista mediajulkisuutta. Tämä julkisuus on saanut politiikassa siinä määrin merkittävän aseman, että tutkijat ovat 1980-luvulta lähtien alkaneet puhua politiikan medioitumisesta. Käsitteellä on viitattu sekä politiikan julkisuuden sisältöihin että toimintatapoihin. Sen avulla on yhtäältä pohdittu kysymystä, onko media alkanut määrätä liian paljon sitä, mitä asioita politiikan julkisuudessa käsitellään, ja toisaalta mietitty sitä, millä tavalla esimerkiksi televisio ja internet ovat alkaneet vaikuttaa politiikan tekemisen tapoihin. (Väliveronon ja Kunelius 2009, 226.)

Tiedotusvälineiden vallankäytön on katsottu perustuvan juuri niiden mahdollisuuksiin valita ja kehystää päivän uutisaiheet, eli hallita politiikan julkista agenda. Tällä on viitattu siihen, että tiedotusvälineet valitsevat sen, kenen ääni julkisuudessa kuuluu ja kenen käsitteillä

yhteiskunnallista keskustelua käydään. Ville Pitkänen (2009b) kiteyttää, että vaikka media ei määritä sitä, mitä mieltä ihmiset asioista ovat, vaikuttaa se siihen, mistä asioista ihmisillä ylipäänsä on mielipiteitä. (Pitkänen 2009b, 81, 87.)

Väliverronen ja Kunelius (2009) ovat tehneet hieman toisenlaisen havainnon. Heidän määrällisen tutkimuksensa perusteella uutisia hallitsevat edelleen asiallisesti ja sisällöllisesti poliitikot, vaikka kerronnallinen ja julkisen puheen tyylin määrittelevä valta näyttääkin 1960-luvulta 2000-luvulle tultaessa siirtyneen entistä enemmän medialle. Väliverronen ja Kunelius kirjoittavat, että myös journalismin riippuvuus poliittisesta järjestelmästä rutiinilähteenään viittaa siihen, ettei esitystapojen tai tyylien medioitumisen vaikutus ulotu kovin syväälle politiikan omiin käytäntöihin. (Väliverronen ja Kunelius 2009, 239–245; ks. myös Herkman 2011, 146.) Myös Pitkänen (2009b) muistuttaa, että mediavetoisten poliittisten kriisien ytimessä ovat viime kädessä poliitikkojen, puolueiden ja poliittisten instituutioiden tekemät aloitteet. Hänen mukaansa esimerkiksi vaalirahoituskohu osoitti sen, miten vaikeaa toimittajien on politisoida yhteiskunnallisia kysymyksiä ilman muiden toimijoiden myötävaikutusta. Vaalirahoituskohussa yksi keskeisimmistä toimijoista oli keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja Timo Kalli, joka Yleisradion A-Studioissa myönsi tulkitsevansa vaalirahoituslakia tietoisesti oikeusministeriön ohjeiden vastaisesti. Vaikka toimittajat olivat kritisoineet vaalirahoitukseen liittyviä käytäntöjä jo vuosikymmeniä, käynnisti laajamittaisen julkisen keskustelun vasta tämä yksittäisen poliitikon varomaton lausunto kameran edessä. (Pitkänen 2009b, 91–96.)

Myös Poliitiikan journalismin tila ja tulevaisuus -hankkeeseen haastatellut politiikan toimittajat olivat sitä mieltä, että julkisuuteen nousevat poliittiset aiheet, niiden kehystäminen ja julkisen keskustelun eteneminen ovat pääosin hallitsemattomia prosesseja. Heidän mukaansa tämä on nähtävissä etenkin politiikkaan liittyvissä kohuissa, joissa jotkin tiedotusvälineitäkin suuremmat voimat vyöryttävät julkisuutta hallitsemattomasti eteenpäin. (Pitkänen 2009b, 94.) Risto Uimonen (2009) selittää tätä vyörymistä median megafonivaikutuksella. Hänen mukaansa tiedotusvälineiden toiminta muistuttaa väkijoukon keskellä olevaa megafonia, joka hautaa oman äänensä alle kaikki muut äänet. Megafonivaikutus on suurimmillaan juuri mediakohuissa, kun kilpailu yleisöstä saa kaikki välineet rummuttamaan samaa asiaa päivästä toiseen. Oli rummutuksen aihe mikä tahansa, median pauhu herättää joka tapauksessa suuren yleisön huomion, koska sitä ei pakoontakaan pääse. Uimosen mukaan suuren yleisön käsitykset muokkautuvat pikku hiljaa mediassa

toistuvan tulkinnan mukaisiksi, ja tuosta tulkinnasta muodostuu vallitseva totuus, oli se sitten täysin totta tai vain osittain. (Uimonen 2009, 64–65.)

3.2. Puoluepolitiikka hiipuu

Politiikan tutkija Mari K. Niemi arvioi, että yksi syy Ilkka Kanervan tekstiviestikohun pitkään keston oli se, että kokoomus oli tyytyväinen tämän toimiin ulkoministerinä. Niemi epäili Kanervan menneen itse samaan ansaan, eli uskoneen, että poliitikolle riittää, kun tämä tekee työnsä hyvin. Niemi kuitenkin muistuttaa, ettei näin enää nykyään ole. Kun poliitikot markkinoivat itseään äänestäjille kokonaisina persoonina, käsitellään heitä myös mediassa sellaisina.²⁴ Poliitikasta on siis tullut persoonapolitiikkaa; sellaista kampanjointia, jossa keskeisellä sijalla on poliitikko henkilönä ja hänen esittelemisensä pikemminkin persoonana kuin tietyn ideologian edustajana. Persoonapolitiikassa yhdistyvät siten yksityinen ja julkinen sekä henkilökohtainen ja yleinen. (Niemi 2006, 229; Herkman 2011, 101.)

Niemi (2006, 230) väittää, että nykyajan vaaleissa menestystä mielivälle ehdokkaalle on oman persoonan esille tuominen paitsi hyödyllistä jopa lähes välttämätöntä. Juha Herkman (2011, 31) muistuttaa, että politiikan mediajulkisuutta koskeva kritiikki kohdistuu pitkälti juuri tällaiseen julkisuuden viihteelliseen henkilöitymiseen, jonka uskotaan kääntävän kansalaisten huomion tärkeistä asiakysymyksistä julkkispersooniin. Ville Pitkänen (2009b) sen sijaan huomauttaa, että politiikan julkisuuden laajentuminen johtuu myös politiikan sisäisistä tekijöistä. Hän muistuttaa, että kun poliittinen toiminta ja poliittinen järjestelmä eivät tarjoa medialle sen kaipaamia ristiriitoja ja jännitteitä, kääntyy tiedotusvälineiden huomio toisaalle, esimerkiksi juuri poliitikkoihin henkilöinä ja heidän yksityiselämänsä. (Pitkänen 2009b, 105–106.)

3.2.1. Puolueiden merkitys heikentynyt

Suomessa puolueiden merkitys politiikassa on vähentynyt 1980-luvulta lähtien. Tämä näkyy muun muassa siinä, että kansan kiinnostus puolueosallistumista kohtaan on laskenut. Vuonna 1980 viiden suurimman puolueen yhteenlaskettu jäsenmäärä oli huipussaan, noin 565 000 henkilöä, mutta vuoteen 2006 tultaessa määrä laski vajaaseen 330 000 jäseneseen. Vuonna 1980 puolueiden jäseninä oli ollut 14,4 prosenttia äänioikeutetuista, mutta vuonna 2006 osuus oli enää 7,8 prosenttia. Osuus oli tosin ollut laskussa jo vuonna 1980, sillä esimerkiksi

---

²⁴ TS 2.4.2008, 6: Kokoomukselta loppuivat vaihtoehdot.

kymmenen vuotta aiemmin, niin sanotulla puolueiden kulta-ajalla, lähes viidennes äänioikeutetuista oli kuulunut johonkin puolueeseen. (Mickelsson 2007, 245; Herkman 2011, 96–97.)

Rauli Mickelsson (2007) kirjoittaa, että puolueet ovat menettäneet asemiaan, koska ihmiset ovat 1980-luvun alusta lähtien alkaneet järjestäytyä lähinnä sitoutumattomiin ryhmittymiin ja suunnanneet poliittista toimintaansa esimerkiksi yhteiskunnallisten liikkeiden kautta. Ihmisten välisiä yhteyksiä ovat siten alkaneet ylläpitää uudet tekijät – eivät enää luokkaidentiteetit, jotka aikoinaan polarisoivat kansan eri puolueisiin. (Mickelsson 2007, 91–92, 245, 250.) Lauri Karvosen ja Heikki Paloheimon (2005, 298) mukaan kansalaisten osallistuminen puolueiden toimintaan on vähentynyt myös siksi, että puolueiden väliset aatteelliset erot ovat pienentyneet, väestöryhmien väliset vastakohtaisuudet ovat hyvinvointivaltion kehittymisen myötä heikentyneet ja politiikasta on tullut aiempaa sidotumpi kansainväliseen ympäristöön.

Puoluepolitiikan heikentyminen on muokannut myös Suomen mediakenttää. 1980- ja 1990-luvuilla alueelliset valtalehdet yksi toisensa jälkeen luopuivat muodollisesta puoluesidonnaisuudestaan, poliittinen lehdistöjärjestelmä kuihtui tyystin, ja sanomalehdistön toimintaa alkoivat ohjata ennen kaikkea kaupalliset motiivit. Lehdistön poliittisuus oli ollut huipussaan 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä, kun uudet aatteet ja puolueet tarvitsivat mahdollisimman kattavan lehtiverkon saavuttaakseen äänestäjensä. Vain vajaa viidennes Suomessa tuolloin ilmestyneistä lehdistä oli sitoutumattomia. Päiviö Tommila ja Raimo Salokangas (1998) kirjoittavat, että Suomessa vallitsi niin sanottu puoluelehdistöjärjestelmä tai poliittinen monilehtijärjestelmä, eli poliittisuus kuului sanomalehden ominaispiirteisiin, ja lehdistö ymmärrettiin nimenomaan politiikan teon välineeksi. Puoluelehtivaihe alkoi purkautua toisen maailmansodan jälkeen, kun porvarilliset lehdet oivalsivat, etteivät alueen valtalehdet voi olla tiukasti puoluesidonnaisia. Lukuisista maakunnallisista sanomalehdistä alkoivat tietyt nousta ylitse muiden, ja samalla näiden ykköslehtien puoluesidonnaisuudet lievenivät tai päättyivät. Muut lehdet painuivat maakuntien kakkoslehdiksi tai joutuivat lopettamaan toimintansa kokonaan.

Puoluesidonnaisten kakkoslehtien määrä väheni vuosikymmen vuosikymmeneltä, mutta helpottui toviksi 1970-luvulla, kun valtio alkoi jakaa tukea taloudellisesti heikossa asemassa olleille lehdille. 1990-luvun laman myötä tukea kuitenkin leikattiin, ja leikkaukset olivatkin osasyynä siihen, että poliittinen kakkoslehdistö harventui edelleen. 2000-luvulla poliittisesta lehdistöjärjestelmästä ovat enää muistuttaneet paitsi puolueiden pää-äänenkannattajat,

esimerkiksi Suomenmaa, Uutispäivä Demari ja Kansan Uutiset, myös jotkin keskustapuolelta lähellä olevat – joskin sitoutumattomiksi ilmoittautuneet – alueelliset ykköslehdet, kuten Keski-suomalainen ja Ilkka. (Tommila ja Salokangas 1998, 111, 182, 209, 244–248, 298; Pernaa 2007, 102–103.)

Puoluelehdistön hiipumisen – sekä samaan aikaan tapahtuneen mediakentän pirstaloitumisen – myötä on alettu entisestään keskustella politiikan medioitumisesta ja puolueiden muuttumisesta mediapuolueiksi. Mickelssonin (2007) mukaan mediapuolueella ei ole enää suoraa yhteyttä kannattajiinsa saati omaa mediaa, joten kaikki puolueet kilpailevat yhteisistä riippumattomista tiedotusvälineistä, etenkin televisiosta. Kuvan merkitystä korostava televisio on tehnyt henkilöistä aiempaa näkyvämpiä politiikan teossa, ja puolueiden ideologiat ovat vastaavasti entisestään menettäneet merkitystään. (Mickelsson 2007, 272–273.)

3.2.2. Ideologiset erot hämärtyneet

Samaan aikaan kun puoluepolitiikan merkitys on vähentynyt, ovat myös puolueiden väliset erot alkaneet hämärtyä. Painavin poliittinen rajanveto on Suomessa perinteisesti kulkenut oikeiston ja vasemmiston välillä, mutta 1990-luvun alun Neuvostoliiton hajoamisen ja sosialistileirin lähes täydellisen katoamisen myötä on vastakkainasettelu menettänyt merkitystään. Vaikka sosialismin ideologiat eivät sinänsä ole kadonneet, johti kylmän sodan päättyminen kuitenkin siihen, että suurin osa maailmasta alkoi noudattaa markkinatalouden oppeja. (Herkman 2011, 115–116.)

Suomessa kilpailutalouden hegemonia vahvistui 1980-luvun kasinotaloudessa, kun Suomi avautui Kekkosen jälkeisenä aikana maailmalle. Varsinainen kaikkea politiikkaa ohjaava periaate tästä tuli kuitenkin vasta 1990-luvun alussa, jolloin menojen leikkaaminen nähtiin ainoaksi mahdollisuudeksi pelastaa lamavuosien runtelema valtion talous. Vaikka nousukaudet ovat sittemmin seuranneet toisiaan ja Suomi on vaurastunut ennennäkemättömällä tavalla, on politiikassa yhä mukailtu samaa kilpailutalouden hegemoniaa. Herkman (2011) kirjoittaa, että politiikan kivijalkana ovat olleet kova talouskasvu ja tiukka menokuri, seurauksina puolestaan tuloerojen lisääntyminen ja hyvinvointivaltion vähittäinen rapistuminen. Vaikka verotuksen painopisteet ovat vaihdelleet sen mukaan, kuka istuu hallituksessa, ovat talouskasvuun pyrkineet valtuutetut toisensa perään – ja poliittisen kentän laidalta toiselle. Herkman muistuttaa, että oikeisto- ja vasemmistopuolueet ovat myös tehneet konsensushenkisiä kädenojennuksia niin sanotun

vastapuolensa intresseille. (Herkman 2011, 116–117.)

Konsensuspolitiikka on juurikin yhteisten asioiden rauhanomaista hoitamista ja intressiristiriitojen ylittämistä sekä pysyvyyden ylläpitämistä ja maltillisissa muutoksissa pidättäytymistä (Herkman 2011, 38). Karvonen ja Paloheimo (2005, 297) kirjoittavat, että Suomeen konsensuspolitiikan perinne on juurtunut paitsi vuosikymmeniä harjoitetun, yksimielisyyttä korostaneen ulkopoliitiikan myös muun muassa vanhaan valtiosääntöön sisältyneiden määränemmistöjäädösten myötä. Konsensuspolitiikan aikakausi alkoi 1980-luvun alkupuolella, kun maahan vakiintuivat täydet neljä vuotta istuvat, vahvat ja staattiset enemmistöhallitukset. Rötösherrajahdin ja politiikkakritiikin värittävä vaalikausi 1979–1983 oli vielä myrskyinen, mutta seuraavien eduskuntavaalien jälkeen ulkoiset kuohut laantuivat. Pernaa ja Railo (2006) muistuttavat, että vuonna 1983 toimintansa aloittanut Kalevi Sorsan johtama hallitus pysyi kuin pöytäkin koossa hallituksen ja opposition välimaastossa taiteilleesta SMP:stä ja punamultapuolueiden keskinäisestä valtataistelusta huolimatta. (Pernaa ja Railo 2006, 37.) Seuraavalla vuosikymmenellä konsensushenkeä alleviivasi entisestään Paavo Lipposen johtama sateenkaarihallitus. Vuonna 1995 työskentelynsä aloittanut hallitus oli ensimmäinen hallitus Suomessa, johon mahtuivat molemmat poliittisen kentän ääri laidat, kokoomus ja vasemmistoliitto. (Pitkänen 2009b, 99; Mickelsson 2007, 314.)

Konsensuspolitiikassa voidaan näkökulmasta riippuen nähdä sekä myönteisiä että kielteisiä piirteitä. Suomessa yhteiskunnalliset ristiriidat ovat sen myötä madaltuneet, ja samalla puolueiden poliittiset ohjelmat ovat lähentyneet toisiaan. Puolueet eivät enää suuntaakaan sanomaansa tietyille elinkeino- ja sosiaaliryhmälle, vaan kilpailevat äänestäjistä lähes koko yhteiskunnan kentällä. Kuten Mickelsson (2007) toteaa, puolueet ovat alkaneet kiinnittyä ajan ideologiaan ja muistuttaa toisiaan samana aikana yhtä paljon kuin itseään eri aikoina. Herkman (2011) huomauttaa, että samankaltaisuus saa kuitenkin äänestämisen näyttämään merkityksettömältä, ja kun hallituspuolueet joutuvat tekemään kompromisseja, saattavat äänestäjät turhautua entisestään. Pitkäsen (2009b) mukaan pyrkimys erimielisyyksien välttämiseen on saanut eduskuntatyön näyttämään pikemminkin virikkeettömältä hallinnoinnilta kuin yhteiskunnallisten näkemysten ja arvojen kohtaamispaikalta. Vaikka poliittisille päätöksille on pyritty saamaan mahdollisimman laajapohjainen hyväksyntä, on varsinaiset päätökset lopulta kuitenkin tehty melko pienten piirien keskuudessa. Puolueiden samankaltaisuus on johtanut myös siihen, että henkilöt ovat nousseet poliittisia ohjelmia keskeisempään rooliin, koska ne tarjoavat yleisölle yhä selkeästi hahmottuvia vaihtoehtoja.

(Anttila 2006, 187; Pitkänen 2009b, 99; Mickelsson 2007, 358–359; Herkman 2011, 47, 53.)

3.2.3. Poliitiikan henkilöityminen

Henkilöitymistä on muutaman viime vuosikymmenen aikana alettu entistä vahvemmin pitää politiikkaa leimaavana piirteenä. Poliittisten johtajien henkilökohtainen merkitys on aina ollut suuri etenkin presidenttivetöissä yhteiskunnissa, mutta viime vuosikymmeninä yksittäisten poliitikkojen merkityksen on nähty kasvaneen myös parlamentaarisisissa järjestelmissä.

(Karvonen 2009, 94.) Käytännössä tämä on näkynyt esimerkiksi siinä, että politiikan journalismin painopiste on siirtynyt eduskunnasta yksittäisiin politiikan toimijoihin ja että päättäjien henkilökohtaisten valintojen kautta on syntynyt entistä laajempaa yhteiskunnallista ja moraalista keskustelua. Henkilöitymiseen liitettyjä ilmiöitä ovat niin ikään poliitikkojen yksityiselämästä nousseet skandaalit sekä internetin vaalikoneet. (Pitkänen 2009b, 105; Railo 2009, 27; Herkman 2011, 95; Juntunen ja Väliaverronen 2009, 263; Mickelsson 2007, 274.)

Poliitiikan henkilöityminen viittaakin juuri siihen, että yksittäiset poliitikot nousevat puolueita merkittävämpään rooliin. Henkilöitymisen taustalla on nähty muun muassa postmoderni aika ja sen korostama yksilöllisyys sekä kansalaisten entistä vähäisempi kiinnittyminen politiikkaan. Henkilövetoisen uutisoinnin on toisaalta ajateltu kertovan myös median halusta seurata yleisön oletettua mielenkiintoa ja samalla pyrkimyksestä pelkistää monimutkaisia asiakysymyksiä. Yhtenä politiikan henkilöitymisen syynä on pidetty niin ikään tiedotusvälineiden, etenkin television, aiempaa suurempaa roolia politiikassa. (Karvonen 2009, 94–95; Herkman 2011, 14, 97; Paloheimo 2005, 211–212; Niemi 2009, 169–170.) Juha Herkmanin (2011, 97) mukaan politiikan henkilöitymisessä onkin kyse lähinnä siitä, että politiikan henkilöihin liittyvät odotukset ovat muuttuneet – onhan itse politiikka aina liittynyt henkilöihin sekä heidän taitoihinsa edustaa ja johtaa ihmisryhmiä.

Ville Pernaa (2007) kirjoittaa, että politiikan henkilöityminen alkoi Suomessa ensimmäistä kertaa näkyä 1960-luvulla, jolloin juuri televisio teki läpimurtonsa ja poliitikkojen henkilökohtaiset lehti-ilmoitukset yleistyivät. Entistä voimakkaammin henkilöityminen alettiin liittää politiikkaan 1980-luvulla, kun poliitikoiden henkilökohtaiset luonteenpiirteet, kokemukset ja tunteet alettiin nostaa artikkeleihin ja politiikkaa alettiin lähestyä nimenomaan henkilöiden kautta. Pernaa kirjoittaa, että varsinaiseen kukoistukseensa henkilökohtaiseen elämään perustuva kirjoittelu nousi kuitenkin vasta 1990-luvulla. (Pernaa 2007, 34, 96.) Lauri Karvosen (2009) tutkimus puolestaan viittaa siihen, että henkilökysymysten merkitys on

suomalaisessa politiikassa kasvanut toden teolla vasta 2000-luvulla – joskaan ei erityisen nopeasti tai dramaattisesti. Karvonen lähestyi aihetta haastatteluaineistojen avulla ja sai selville, että kansalaiset ovat tällä vuosituhannella pitäneet ehdokkaiden ja puoluejohtajien merkitystä puolueiden vaalimenestykselle ja omalle puoluevalinnalleen aiempaa suurempana. Karvosen analysoimat vaalitulokset puolestaan osoittivat, että myös ehdokkaiden henkilökohtaisissa äänimäärissä on ollut 2000-luvulla havaittavissa keskittymistä ja että valovoimaisimpien ehdokkaiden, kuten suurten puoluiden puheenjohtajien, merkitys puolueidensa vaalimenestykselle on kasvanut. (Karvonen 2009, 112, 121.)

Karvonen (2009) liittää politiikan lisääntyneen henkilöitymisen vuonna 2000 voimaan astuneeseen uuteen perustuslakiin, joka nosti hallituksen ja etenkin pääministerin aiempaa suurempaan rooliin maamme poliittisessa järjestelmässä. Uusi perustuslaki vahvisti sen edellisellä vuosikymmenellä voimistuneen kehityksen, jonka myötä Suomi luopui puolipresidentiaalisesta hallitusmuodosta ja siirtyi lähes puhtaaseen parlamentaariseen järjestelmään. (Karvonen 2009, 103, 121.) Vanhan lain aikana tasavallan presidentti oli johtanut hallituksen muodostamista, mutta uuden lain myötä hänen ainoaksi tehtäväkseen jäi nimittää se henkilö, jonka eduskunta valitsee pääministeriksi. Lainmuutos nosti pääministerikysymyksen entistä näkyvämmiin vaalikampanjointiin – etenkin, kun puolueiden puheenjohtajat pääsivät alkuvuodesta 2002 sopimukseen hallituksen muodostamista koskevasta tarkemmasta menettelytavasta. Sen mukaan suurimman eduskuntaryhmän nimeämä henkilö kutsuu muiden ryhmien edustajat neuvotteluun, jossa sovitaan siitä, kuka ryhtyy hallitustunnusteluihin. Vaalikamppailut ovatkin julkisuudessa sittemmin keskittyneet suurimpien puolueiden puheenjohtajien ympärille, ja eduskuntavaaleja on jopa alettu kutsua pääministerivaaleiksi. (Anttila 2006, 159, 164; Borg ja Moring 2005, 55.)

Vuoden 2000 perustuslakiuudistus johti tiettyssä määrin myös presidentinvaalin henkilöitymiseen, sillä laki supisti presidentin toimivaltaa, suuntasi tehtävien painopistettä ulkopoliittikan hoitoon ja korosti presidentin henkilökohtaista arvojohtajuutta. Ville Pitkänen (2006) muistuttaa, että vaikka presidentinvaali oli jo ennen uutta lakia ensisijaisesti henkilövaali, ovat ehdokkaiden henkilökohtaiset ominaisuudet, karisma ja persoonallisuus sittemmin nousseet entistä suurempaan rooliin. (Pitkänen 2006, 194–195.)

Karvosen (2009) mukaan politiikan henkilöityminen saattaakin tulla ilmi juuri silloin, kun poliittisia instituutioita, esimerkiksi vaalijärjestelmää tai viranhaltijoiden toimivaltaa,

muutetaan niin, että ehdokkaiden tai päättäjien henkilökohtainen asema korostuu. Tämän lisäksi henkilöityminen saattaa ilmetä siinä, että tiedotusvälineet ja vaalikampanjat tuovat politiikan esille yksilöiden kautta sekä siinä, että kansalaiset mieltävät politiikan pikemminkin yksittäisten poliitikkojen kuin puolueiden väliseksi kamppailuksi. Karvonen kirjoittaa, että henkilökysymysten voidaan viime kädessä nähdä vaikuttavan myös kansalaisten poliittisiin mielipiteisiin ja valintoihin sekä näin ratkaisevan jopa vaalien tuloksen ja maan poliittiset voimasuhteet. (Karvonen 2009, 95.)

3.3. Poliitikka intimisoituu

Pääministeri Matti Vanhasen yksityiselämään kohdistunut kirjoittelu ja ulkoministeri Ilkka Kanervan kevään 2008 tekstiviestikohu nostivat kumpikin julkiseen keskusteluun sen, missä kulkevat poliittisen valtaeliitin yksityisyyden rajat. Kanervan kohdalla keskustelussa näytti vallitsevan yksimielisyys siitä, että tekstiviestien julkaiseminen oli perusteltua. Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja Pekka Hyvärinen vetosi muun muassa aiheen yhteiskunnalliseen merkittävyyteen; siihen, että viestien perusteella voitiin päätellä, oliko ulkoministeri puhunut totta vai ei.²⁵ (Juntunen ja Väliaverronon 2009, 268–269.) Viestien julkaiseminen herätti keskustelua, koska yksityiselämää ja sen tapahtumia on perinteisesti pidetty julkisuudesta erillisenä alueena. Ne on nähty yksityisinä, vain oman ja lähipiirin tietoon kuuluvina asioina. Sosiologian professori Riitta Jallinoja (1997, 63) on huomannut, että käsitteellä yksityinen viitataan yhtäältä kaikkeen sellaiseen, mikä halutaan pitää pois julkisuudesta, ja toisaalta lähinnä niihin tiettyihin elämänalueisiin, jotka luonteensa vuoksi ovat yksityisiä, esimerkiksi perheeseen, avioliittoon ja rakkauteen. Tässä tutkielmassa korostuu viimeksi mainittu merkityksellistämisen tapa, eli yksityisen ymmärtäminen sisällöllisesti. Poliitikothan ovat perinteisesti pyrkineet pitämään yksityisen ja sen vastakohtana olevan julkisen elämänpiirin, eli perhe-elämän ja työn, välisen eron mahdollisimman voimakkaana, koska he ovat halunneet, että mediahuomio pysyy vain olennaisessa, eli vakavana tehtävänä pitämässään politiikassa (Jallinoja 1997, 53).

Yksityisen ja julkisen välinen selkeä raja on kuitenkin viime vuosikymmeninä hämärtynyt politiikassa, kun mediajulkisuutta ovat nousseet hallitsemaan henkilökohtaiset, poliitikkojen yksityiselämään liittyvät asiat. Poliitiikan julkisuuden on siten katsottu intimisoituneen. (Karvonen 2006, 17; Herkman 2011, 34.) Laura Saarenmaa (2010) toteaa, että suomen

---

²⁵ HS 28.3.2008, 4: JSN:n Hyvärinen puolustaa tekstiviestien julkaisemista.

kielessä käsite intiimi viittaa yksityisyyteen kuuluviin asioihin; sellaisiin, jotka halutaan pitää pois julkisuudesta ja joihin liittyy tunteita ja herkkyyttä. Arkipuheessa tämä merkitsee usein seksuaalisuutta ja ruumiillisuutta, mutta kuten Saarenmaa huomauttaa, on käsitteellä myös muita ulottuvuuksia: muun muassa intiimi henkilökohtaisena, läheisyytenä, arkisuutena ja toverillisuutena. (Saarenmaa 2010, 141–142.) Näin käsitän intiimin – ja intimisoitumisen – myös tässä luvussa.

3.3.1. Naiset tuovat yksityiselämän journalismiin

Suomessa poliitikon yksityinen ja julkinen elämäalue pysyivät erillään aina 1970-luvun puoliväliin asti, jolloin naistenlehdet alkoivat julkaista ensimmäisiä naispoliitikkojen henkilökuvia (Jallinoja 1997, 53, 86–88; Railo 2011, 28). Saarenmaan (2010, 145–146) mukaan naisten mahdollisuudet esiintyä ajanvietelevhdeissä olivat laajentuneet jo 1960-luvun alusta lähtien, mutta julkisuuden varsinaisen intimisoitumisen hän ajoittaa 1960- ja 1970-lukujen taitteeseen; aikaan, jolloin tunnetut henkilöt alkoivat avautua ajanvietelevhdeissä yksityisistä kokemuksistaan ja ongelmistaan.

Ville Pernaa ja Erkkä Railo (2006) kirjoittavat, että sanomalehdissä poliitikon yksityinen ja julkinen elämäalue pysyivät erillään aina 1980-luvulle asti. Poliitikan journalismi käsitteli vain julkista politiikkaa, eikä lainkaan poliitikkojen yksityistä elämää. Sanomalehtiin ensimmäiset varovaiset yksityiselämän kuvaukset tulivat vuoden 1982 presidentinvaalien yhteydessä, ja toden teolla niihin päästin Pernaan ja Railon mukaan vasta vuosikymmenen lopulla naispoliitikkojen esiinmarssin myötä. Ennen 1980-luvun puoliväliä naiset olivat pysyneet osana miesten hallitsemia puolueorganisaatioita, mutta vuosikymmenen loppupuolella uusfeministiset ajatukset alkoivat vallata alaa ja kyseenalaistaa tätä naisten ja miesten hierarkkista suhdetta. Pernaa ja Railo ajoittavat murroksen vuoden 1987 eduskuntavaaleihin, sillä niiden jälkeen naiskansanedustajat alettiin heidän mukaansa noteerata myös konservatiivisissa tiedotusvälineissä, muun muassa Helsingin Sanomissa. Naiskansanedustajien määrä oli ylittänyt kolmasosan ensimmäisen kerran jo vuonna 1983, mutta Harri Holkerin vuoden 1987 hallituksessa istui lopulta peräti viisi naisministeriä. (Pernaa ja Railo 2006, 46–48, 54; Herkman 2011, 119.)

Yksityisen ja julkisen välistä rajaa onkin länsimaissa määrännyt vahvasti sukupuoli. Julkinen on perinteisesti ollut miehen aluetta, kun taas nainen on kuulunut yksityiselle alueelle. (Karvonen 2006, 18; Railo 2011, 134, 244). Kun naiset sitten alkoivat osallistua politiikkaan,

eli julkisen alueen toimintaan, entistä voimakkaammin, toivat he sinne mukanaan myös yksityisen alueelle perinteisesti mielletyt aiheet. Perna ja Railo (2006) toteavatkin, että naispoliitikkojen luoma murros toi Suomeen kokonaan uuden tavan kirjoittaa politiikasta. Kun miespoliitikkoja käsittelevien juttujen hallitsevana teemana oli perinteisesti ollut valta, korostuivat naispoliitikoista kirjoitetuissa teksteissä yksityiselämä ja henkilökohtaiset kokemukset politiikasta. Myös miespoliitikoista kertovissa jutuissa alettiin hiljalleen nähdä politiikka yksityiselämän näkökulmasta, vaikka miesten omaan yksityiselämään liittyvät asiat, kuten perheet, jätettiin vielä 1980-luvulla käsittelyn ulkopuolelle. (Perna ja Railo 2006, 46, 52.)

Railon (2011) mukaan poliitikkojen yksityiselämän julkistuminen jatkui prosessina ainakin 1990-luvun alkuun saakka. Oman elämän avaamisesta tuli poliitikoille entistäkin mielekkäämpää, koska ideologiset vastakohta-asetelmat lientyivät, puolueiden ja kansalaisten välinen suora yhteydenpito heikkeni sekä poliittisen julkisuuden ja viihdejulkisuuden välinen hierarkia madaltui. (Railo 2011, 133.) Perna ja Railo (2006) muistuttavat, että samalla yhteys poliitikon poliittisen uran ja hänen nauttimansa julkisuuden välillä heikkeni, ja Suomeen muodostui poliitikkojen ryhmä, joka sai lähes pelkästään yksityiselämään keskittyvää julkisuutta ja vain hyvin vähän, jos lainkaan, poliittiseen toimintaan liittyvää. Heidän mukaansa tähän poliitikkojen ryhmään on lähes poikkeuksetta kuulunut naisia, muun muassa Pirjo-Riitta Antvuori, Tanja Karpela ja Leena Harkimo. (Perna ja Railo 2006, 49–50; Berg ym. 2009, 77.)

3.3.2. Poliitikot avaavat itse yksityisyytään

Politiikan toimijat ovat pyrkineet hallitsemaan julkisuutta ja parantamaan omaa julkista kuvaansa itse jo useiden vuosikymmenten ajan. Ville Pitkäsen (2009b) mukaan tämä on 1990- ja 2000-luvuilla muuttunut entistä hienostuneemmaksi ja ammattimaisemmaksi. Poliittisen markkinoinnin keinoja on tällä vuosituhanella alettu hyödyntää vaalikampanjoiden lisäksi myös vaalien välillä, ja entistä keskeisempään rooliin markkinoinnissa ovat nousseet poliitikon yksityiselämä ja henkilöhistoria; henkilökohtaisesta on siten tullut poliittista. (Pitkänen 2009b, 100; Railo 2011, 253.) Mari K. Niemi (2006) kirjoittaa, että politiikan teon välineeksi on tullut niin kutsuttu julkinen intiimiys. Käsitteellä on viitattu sellaisiin poliitikon tiedotusvälineissä jakamiin henkilökohtaisiin kokemuksiin, joihin yleisö voi samaistua. Julkisen intiimiyden tarkoituksena onkin kertoa kansalle, millainen poliitikko on ihmisenä, tehdä hänestä helposti lähestyttävä, ”yksi meistä”, ja sen myötä lisätä luottamusta ja

vetovoimaa. (Niemi 2006, 229; Kanerva 1994, 112–114.) Riitta Jallinoja (2000) kokee, että yksityiselämä on samalla laajentunut käsittämään kaiken sen, minkä poliitikko kertoo henkilökohtaisena kokemuksena. Tämä koskee hänen mukaansa myös poliitikon työhön liittyviä kokemuksia, eli sitä elämänaluetta, jota on pidetty lähtökohtaisesti julkisena. Yleisölle muodostuu näinkin kuva ”kulissien takaisen” elämän paljastumisesta. (Jallinoja 2000, 181.)

Juha Herkman (2011) liittää mediaesiintymisten ja julkisuuden hallinnan korostumisen politiikan ammattimaistumiseen. Hänen mukaansa professionalisoitumisen taustalla ovat median muutokset, muun muassa kaupallistuminen ja teknillistyminen, sekä politiikan teknokratisoituminen, eli asiantuntijuuden nouseminen keskeiseksi arvostuksen mittariksi. Professionalisoitumisen käsitteellä Herkman viittaa siihen, kuinka erilaiset ammatilliset käytännöt ovat alkaneet vallata tilaa ideologisilta näkemyksiltä. Poliitiikan toimijoiden on pitänyt omaksua median toimintalogiikka saadakseen viestilleen näkyvyyttä, mikä taas on johtanut aiempaa laajempaan julkisuuden hallinnan harjoittamiseen ja ulkoistamiseen. (Herkman 2011, 98, 108–111.)

Vaikka mahdollisimman monipuolinen julkisuus on tänä päivänä kaikkien poliitikkojen tavoitteena, ei medianäkyvyys kuitenkaan ole yhtä helposti kaikkien saatavilla. Herkman (2011, 113) muistuttaa, että tunnetuimmat poliitikot voivat valita esiintymistiheyden, mutta vähemmän tunnettujen poliitikkojen taas on vaikea kieltäytyä mistään tarjotusta julkisuudesta. Jallinoja (1997) on todennut, että julkisuuteen suostumisen taustalla onkin usein siitä saatava hyöty. Kun julkisuuden henkilö, esimerkiksi poliitikko, punnitsee salaamisen ja paljastamisen välistä jännitettä, talttuu yksityiselämän salaamisen vimma yleensä paljastamisen tieltä, koska avoimuuden uskotaan edistävän uraa. (Jallinoja 1997, 69.) Niin sanotuille rivipoliitikoille yksityiselämän avaaminen antaa oivan mahdollisuuden nousta politiikan julkisuuteen, jota muuten hallitsevat pääasiassa presidentti ja ministerit sekä päähallitus- ja oppositiopuolueiden puheenjohtajat (Pitkänen 2009b, 89). Juha Herkman (2011, 102) muistuttaa, että kaupallistunut mediajulkisuus suosii etenkin julkiseen intiimiyteen halukkaita poliitikkoja, koska avoimuus tekee heistä kiinnostavampia ja samalla myyvämpiä.

Viime vuosikymmeninä julkisen avoimuuden kynnyksestä on entisestään madaltanut internet, jonka avulla poliitikko voi helposti itse kontrolloida julkisuuttaan, eli lähestyä kansalaisia ilman, että haluttu viesti kulkee toimittajan kehystysten kautta (Niemi 2006, 232). Kotisivut ja

etenkin blogit antavat poliitikoille myös mahdollisuuden nostaa haluamiaan uusia aiheita tiedotusvälineiden ylläpitämään julkisuuteen. Blogien käyttäminen valtavirtajulkisuuden lähteenä on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana merkittävästi, ja tämä on lisännyt myös bloggaavien poliitikkojen määrää. (Pitkänen 2009a, 127; Herkman 2011, 101.)

3.3.3. Yksityisen ja julkisen hämärtynyt raja

Politiikan julkisuuden intimisoituminen on herättänyt keskustelun siitä, jättääkö se tilaa niin sanotulle perinteiselle politiikalle. Herkman (2011) kuitenkin huomauttaa, etteivät erilaiset julkisen intiimiyden muodot ole politiikan uutisjulkisuuden ydintä, vaan että suuri osa julkisuudesta on edelleen virallista, asiallista ja tiedottavaa. Julkinen intiimiyys kun näkyy lähinnä poliitikkojen televisioesiintymisissä, henkilökuvissa ja -haastatteluissa sekä blogeissa ja skandaaleissa. (Herkman 2011, 108.) Myös Niemi (2006, 270) muistuttaa, että suurin osa poliitikkojen henkilökohtaisesta elämästä jää edelleen pimentoon suurelta yleisöltä. Jallinojan (2000) mukaan onkin ilmeistä, että avoimimmatkin henkilöt pyrkivät vaalimaan yksityisyyttään sen verran, että voivat edelleen kokea, että heillä on yksityiselämä. Hänen mukaansa näyttää siltä, että yksityiselämä on nykyään jakaantunut kahteen osaan, yhtäältä julkiseen ja toisaalta yksityiseen. Vaikka julkinen yksityiselämä näkyy mediajulkisuudessa, pysyy yksityinen samaan aikaan yleisön katseilta piilossa. (Jallinoja 2000, 182.)

Niemen (2006) mukaan poliitikko joutuu punnitsemaan yksityiselämänsä paljastamista muun muassa siksi, koska tunteitaan ja muuta henkilökohtaista elämäänsä esittelevänä hän saattaa menettää uskottavuutensa tai tulla nähdyksi pinnallisena ja itsekeskeisenä. Niemi epäilee, että naispoliitikot ovat miehiä suuremmassa vaarassa leimautua liian pehmeiksi, sillä heillä ovat jo muutenkin kannettavinaan naiseuteen ja äitiyteen liittyvät stereotyyppit. Yksityiselämänsä avoimesti esittelevä poliitikko tulee myös herkästi kaventaneeksi yksityisyyden suojaansa, eikä kerran kaatunutta yksityisen ja julkisen välistä raja-aitaa aivan helpolla laitetaakaan uudelleen pystyyn. (Niemi 2006, 260, 267–268; Kanerva, 1994, 114–115.)

Politiikan julkisuuden intimisoituminen on saanut aikaan paitsi huolestuneita myös toiveikkaita puheenvuoroja. Niemi (2006) esimerkiksi katsoo, että julkinen avoimuus voi kiinnostavuudellaan jopa tukea politiikan paluuta, ja muistuttaa, että poliitikkojen julkinen yksityiselämä saattaa myös saada aikaan hyvää keskustelua arvoista ja asenteista. Hän huomauttaa, että esimerkiksi Suomessa on Tarja Halosen elämäntarinan innoittamana keskusteltu niin uskonnosta, yksinhuoltajuudesta ja avoliitosta kuin seksuaalivähemmistöjen

oikeuksistakin. (Niemi 2006, 270–271.) Myös Poliitiikan journalismin tila ja tulevaisuus -hankkeeseen haastatellut toimittajat olivat sitä mieltä, ettei poliitiikan journalismin henkilöitymistä pidä nähdä pelkästään kielteisenä kehityksenä, sillä parhaimmillaan se voi tehdä politiikasta helpommin lähestyttävää ja ymmärrettävää. Haastateltujen mielestä kehitys voidaan nähdä puhtaasti negatiivisena vain siinä tapauksessa, että henkilöistä tulee poliitiikan journalismin itseisarvo asioiden kustannuksella. (Pitkänen 2009b, 86.)

3.4. Skandaalit yleistyvät

Luottamuksen menettäminen oli yksi niistä syistä, joihin kokoomuksen puheenjohtaja Jyrki Katainen vetosi erottaessaan Ilkka Kanervan ulkoministerin tehtävästä. Hänen mukaansa ministeri ei voi elää jatkuvan luottamusvajeen kanssa, eli tilanteessa, jossa uudet paljastukset johtavat aina arviointiin siitä, voiko tämä jatkaa työssään vai ei.²⁶ Myös Juha Herkman (2011) muistuttaa, että luottamus on politiikassa sekä yksittäisten toimijoiden että instituutioiden perustava voimavara. Muun muassa skandaalit kyseenalaistavat tuon luottamuksen, ja kun luottamus murenee, katoaa samalla mahdollisuus politiikkaan. (Herkman 2011, 106.) John B. Thompsonin (2000, 245–246) mielestä luottamus on noussut jopa poliittisia ideologioita keskeisempään rooliin, ja siksi skandaalit täyttävät nyky-yhteiskunnissa politiikan moraalisen arvioinnin tehtävää.

Suomessa poliittiset skandaalit alkoivat yleistyä 1980-luvulla, mutta erottamattomaksi osaksi poliittista elämää ne vakiintuivat vasta 1990-luvulla. Anu Kantola ja Juho Vesa (2011) ovat todenneet, että 1970-luvulta lähtien eliittejä koskevia skandaaleja on joka vuosikymmenellä ollut noin kaksi kertaa niin paljon kuin aina edellisellä vuosikymmenellä. Skandaalien määrän kasvu johtuu heidän mukaansa yhteiskunnan demokratisoitumisesta ja poliittisen järjestelmän läpinäkyvyyden lisääntymisestä. Suomessa poliittisia skandaaleja ei siis juuri nähty ennen, kuin politiikan kulttuuri ja politiikan journalismi vapautuivat Kekkosen ajan kontrolloidusta ilmapiiristä. Kun toimittajat alkoivat täyttää tehtävänsä poliittisen vallan vahtikoirina, alkoi samalla voimistua myös skandaalien vyöry. Skandaalien yleistymisen kertoo osaltaan myös median kaupallistumisesta ja politiikan intimisoitumisesta. Thompsonin (2000) mukaan skandaaleista on tullut entistä tärkeämpi osa julkisuutta paitsi siksi, että julkisuus on nykyään paljon runsaampaa ja kattavampaa kuin ennen, myös siksi, että julkisuuden henkilöiden on aiempaa vaikeampaa vetää rajaa julkisen persoonan ja yksityiselämän välille. Skandaalit ovat

---

²⁶ HS 2.4.2008, 5: Katainen: Kanervan kyky toimia heikkeni ”ratkaisevasti”.

siten osa politiikan henkilöitymistä. (Kantola ja Vesa 2011, 45–52; Herkman 2011, 103–104; Thompson 2000, 6.)

3.4.1. Salassa pidetystä tulee julkista

Skandaalissa on yleensä kyse siitä, että jokin salassa pysynyt asia tulee tai uhkaa tulla julki ja näin vaarantaa jonkin tunnetun henkilön maineen ja aseman. Skandaalin ensimmäinen vaihe ei olekaan itse teko, vaan vasta teon ja siihen liittyvien paljastusten päätyminen julkisuuteen. Kuten Herkman (2011) toteaa, tulee suuresta osasta nykyajan skandaaleista medioituneita tapahtumia, eli mediajulkisuudella, viestintäteknologioilla ja kaupallisella journalismilla on niissä keskeinen rooli. Salassa pysynyt asia lähtee usein paljastumaan esimerkiksi internetissä tai keltaisessa lehdistössä kerrotusta huhusta, mutta huhun vahvistuminen skandaaliksi edellyttää myös valtavirtamedioiden tarttumista aiheeseen. Laura Juntusen ja Esa Väli-verroksen (2009, 262) mukaan laatulehdistö ja sensaatiolehdistö toimivatkin nykyään eräänlaisessa skandaaleja ruokkivassa symbioosissa. Thompson (2000) huomauttaa, että toimittajilla on keskeinen sija etenkin skandaalin toisessa vaiheessa, kun he jatkavat julkisuuteen päätyneen paljastuksen puimista ja hakevat sille sinnikkäästi uusia näkökulmia. Kun tiedotusvälineet kilpailevat siitä, kuka onnistuu ensimmäisenä kertomaan seuraavasta juonenkäänteestä, pysyy skandaali esillä ja paisuu entisestään. Mediaskandaalin kolmantena vaiheena on tapahtumien kulminoituminen esimerkiksi rajujen paljastusten tai spekulatioiden myötä. Skandaali voi huipentua dramaattisesti henkilön tunnustukseen ja anteeksipyyntöön, eroon, erottamiseen tai jopa oikeudenkäyntiin. Juttu voi kuitenkin myös laantua ja kuivua kasaan esimerkiksi syytösten perättömyyden tai median ja suuren yleisön mielenkiinnon hiipumisen myötä. Skandaalin neljäntenä ja viimeisenä vaiheena on tapahtumien jälkipuinti esimerkiksi mediassa tai erilaisissa toimikunnissa. (Herkman 2011, 102; Niemi 2009, 202, 214; Thompson 2000, 72–77.)

Thompson (2000) määrittelee skandaalin liittyvän sellaisiin tekoihin tai tapahtumiin, joihin kytkeytyy muiden tietoon tulevia rikkomuksia. Näiden rikkomusten on hänen mukaansa oltava riittävän vakavia; sellaisia, jotka saavat yleisössä aikaan kiivaita reaktioita.

Thompsonin mukaan skandaalissa siis 1) rikotaan tiettyjä arvoja, normeja tai moraalikoodeja ja 2) pyritään salaamaan rikkomus, 3) ulkopuoliset paheksuvat tekoa 4) tuoden mielipiteensä ilmi julkisesti, ja 5) rikkomusten paljastuminen saattaa vahingoittaa asianosaisten mainetta. (Thompson 2000, 13–14.) Frank Esser ja Uwe Hartung (2004) määrittelevät skandaalin pitkälti samalla tavalla kuin Thompson. Heidänkin mukaansa skandaalissa on kyse teosta tai

muusta epäkohdasta, jonka suuri yleisö tuomitsee ja joka herättää heissä suuttumusta tai jopa raivoa. Esser ja Hartung korostavat kuitenkin myös sitä, ettei skandaalin rikkomus välttämättä ole todellinen. (Esser ja Hartung 2004, 1041.)

3.4.2. Skandaalit politiikassa

Poliittisia skandaaleja on pidetty täysin omana skandaalityyppinään. Herkmanin (2011, 103) mukaan niissä on kyse politiikan moraalista; siitä, että poliitikon tai poliittisen järjestelmän taustalta löytyy paljastuksia, jotka kyseenalaistavat toiminnan uskottavuuden. Thompson (2000) luettelee poliittisille skandaaleille kaksi keskeistä tunnuspiirrettä. Niissä on ensinnäkin kyse moraalisten rajojen ylittämisestä ja määrittelystä; siitä, että joku on tehnyt jotakin sellaista, mikä julkisuudessa tuomitaan sopimattomaksi. Toiseksi skandaalit peilaavat sitä symbolista vallankäyttöä, jonka ytimessä ovat poliitikon maine ja luottamus. Skandaali ei välttämättä vie henkilön mainetta tai horjuta hänen luottamustaan, mutta se saattaa sen tehdä. Thompsonin esittämän yhteiskunnallisen skandaaliteorian mukaan skandaalien merkittävyys poliittisessa elämässä perustuu juuri tämän mahdollisuuden olemassaoloon. (Thompson 2000, 245–246.)

Niemi (2009) muistuttaa, että myös politiikassa arvo- ja normirikkomusten niin sanottu skandaaliherkkyys vaihtelee ja että erityisen herkästi suhtaudutaan seksuaalisuuteen liittyvien normien rikkomiseen. Yleensä tällaisten paljastusten kohteeksi joutuvat naimisissa tai parisuhteessa olevat, julkisuudessa tunnetut poliitikot. Naimattoman henkilön kohdalla skandaali ei ole yhtä todennäköinen syytymään, koska avioliittoa loukkaava normirikkomus puuttuu. Thompson (2000) löytää kaikkiaan kolme keskeistä tekijää sille, miksi joihinkin poliitikkojen tekoihin suhtaudutaan vakavammin kuin toisiin. Yksi tekijöistä on juuri Niemen kuvailema tekopyhyys: henkilön teot tuomitaan sitä jyrkemmin, mitä ristiriitaisemmin hänen tulkitaan toimineen edustamiinsa arvoihin nähden. Toiseksi skandaalin kokoon vaikuttavat intressiristiriidat. Thompsonin mukaan ne voivat liittyä esimerkiksi epäilyihin tai todellisiin riskeihin turvallisuudessa tai henkilön neutraaliudessa ja kyvyssä hoitaa tehtävänsä jatkossa puolueettomasti. Kolmas skandaalin kokoon vaikuttava tekijä on se, miten myrskyn silmään joutunut poliitikko itse asiaan reagoi. Tietojen peittely ja aiheen väistely sekä valehtelu voivat nimittäin nousta jopa alkuperäistä tekoa pahemmiksi rikkeiksi. (Niemi 2009, 180; Thompson 2000, 17–18, 124–129.)

Thompson (2000) jakaa poliittiset skandaalit kolmeen luokkaan. Hänen mukaansa skandaalit

voivat koskea joko vallankäyttöä, taloutta tai poliitikon yksityiselämää. Valtaskandaalissa on kyse siitä, että poliitikko on käyttänyt päättäjän asemaansa väärin, esimerkiksi ohittanut hyvään hallintotapaan liittyvät säännöt. Kansainvälisesti tunnetuin esimerkki tällaisesta on ollut Yhdysvaltain presidentin Richard Nixonin eroon johtanut Watergate, ja Suomessa on pääministeri Anneli Jäätteenmäen eroon johtanut valtaskandaali nimetty sen hengessä Irakgateksi. Talousskandaaleissa yhdistyvät poliittinen ja taloudellinen valta; kyse on siis erilaisista taloudellisista väärinkäytöksistä. Talousskandaaleita ovat Suomessa olleet esimerkiksi Kauko Juhantalon, Arja Alhon ja Suvi Lindénin ministerieroihin johtaneet tapaukset. Herkman (2011) muistuttaa, että juuri talous- ja valtaskandaalit liittyvät usein tärkeisiin poliittisen vallan väärinkäytöksiin, ja siten ne toimivat yhtenä järjestelmäpolitiikan kontrolloikeinona. Näitä kahta skandaalityyppiä tärkeämmäksi ovat 2000-luvulla nousseet kuitenkin poliitikkojen yksityiselämään liittyvät seksiskandaalit. Valtaosaan niistä ei sisälly minkäänlaista rikollista toimintaa, vaan useimmiten kyse on teoista, jotka sotivat yleisiä normi- ja moraalikäsityksiä vastaan. Kuuluisin esimerkki tällaisesta on viime vuosituhaten lopulle sijoittuva Yhdysvaltain presidentin Bill Clintonin ja hänen avustajansa Monica Lewinskyn suhde. Suomessa seksiskandaaleissa ovat ryvettyneet etenkin Ilkka Kanerva ja Matti Vanhanen. (Thompson 2000, 93–94, 120, 263–264; Herkman 2011, 104, 107; Juntunen ja Väliaverronen 2009, 263; Niemi 2009, 203.)

3.4.3. Skandaalit ja politiikan intimisoituminen

Vuosituhaten vaihduttua poliittisten skandaalien luonne on hiljalleen muuttunut myös Suomessa. Ennen 2000-lukua skandaalit koskivat lähes yksinomaan poliittista ja taloudellista vallankäyttöä, mutta uudella vuosituhatella niiden joukkoon ovat nousseet seksiskandaalit. Skandaalit ovatkin yksi niistä mediajulkisuuden muodoista, joissa politiikan intimisoituminen näkyy erittäin selvästi. Seksiskandaalien yleistyminen on myös osoitus kiss and tell -ilmiön rantautumisesta Suomeen. Pasi Kiviojan (2008b) mukaan kiss and tell -skandaaleissa on kyse keinotekoisesti syntyneistä, tuotetuista skandaaleista, jotka päätyvät julkisuuteen usein skandaalin toisen osapuolen paljastaessa kertomuksensa tiedotusvälineille. Olennainen osa tuotettua skandaalia on paljastajan ja median tekemä sopimus yksinoikeudesta esimerkiksi haastattelun tai kertomuksen vahvistavan aineiston julkaisemiseen. Paljastajan tarkoituksena on siten haalia itselleen paitsi julkisuutta myös taloudellista hyötyä. (Juntunen ja Väliaverronen 2009, 262–263; Herkman 2011, 102; Kivioja 2008b, 92–94, 98.)

Vaikka seksiskandaaleihin oli Suomessakin ainesta jo vuosikymmeniä sitten, ei lehdistö juuri

tarttunut huhuihin ja juoruihin, vaan poliitikkojen yksityiselämästä kertominen pysyi pitkään journalistisena tabuna. Lehdistö saattoi kyllä vihjata esimerkiksi Urho Kekkonen naissuhteista, mutta varsinaisia skandaaleita niistä ei yritetty tehdä. Spekulaatioita herätti muun muassa presidentin ja seurapiirikaunotar Tabe Slioorin suhteen laatu. Slioorista oli tullut koko kansan tuntuma salarakas, kun hänen ja naimisissa olleen kaupunginjohtaja Erik von Frenckellin välille oli syttynyt monivuotinen rakkaussuhde. Presidentti Kekkonen rakastajittarista tuli tunnetuimmaksi kuitenkin edesmenneen suurlähettilään Jaakko Hallaman puoliso Anita Hallama. Kekkonen ja Hallaman suhdetta käsitellyt paljastuskirja julkaistiin kuitenkin vasta vuonna 2001 – vuosia Kekkonen kuoleman jälkeen. (Juntunen ja Väliverronen 2009, 265; Kivioja 2008b, 95; Saarenmaa 2010, 59, 95; Pernaa 2007, 28.)

Vaikka toimittajien ja poliitikkojen välit kiristyivät jo 1980-luvulle tultaessa, käsitelivät tiedotusvälineet päättäjien yksityiselämää vielä tuolloinkin varsin hillitysti. Kuten Herkman (2011) toteaa, mullistui tilanne seuraavilla vuosikymmenillä, ja ensimmäinen poliittisiin seurauksiin johtanut seksiskandaali nähtiin Suomessa keväällä 2008, kun ulkoministeri Ilkka Kanerva joutui jättämään pestinsä eroottiselle tanssijalle Johanna Tukiaiselle lähettämiensä tekstiviestien takia. (Herkman 2011, 10–11; Juntunen ja Väliverronen 2009, 262.) Ennen Kanervaa julkiseen ryöpytykseen olivat jo kuitenkin joutuneet pääministeri Matti Vanhanen ja hänen naissuhteensa. Juntunen ja Väliverronen (2009) katsovat, että juuri Vanhasta koskenut skandaalikirjoittelu toi suomalaisen politiikan journalismiin uusia piirteitä ja loi pohjaa myös Kanervan eroon johtaneille tapahtumille. (Juntunen ja Väliverronen 2009, 262.)

Pääministeri Vanhasen yksityiselämään liittyvä kirjoittelu alkoi keväällä 2005, kun hän ja vaimonsa Merja Vanhanen ilmoittivat eroavansa. Pian tämän jälkeen lehdet alkoivat kuhista pääministerin ja hänen puoluetoverinsa Tanja Karpelan mahdollisesta suhteesta. Aikakauslehti Seura nimittäin kertoi parin tavanneen kahden kesken hotellihuoneessa kuusi vuotta aiemmin järjestetyn puoluekokouksen yhteydessä. Muutama kuukausi näiden huhujen jälkeen Seitsemän päivää -lehti jatkoi kohua vihjailemalla, että pääministerillä olisi ollut liittonsa aikana toinenkin syrjähyppy, sillä lehden haastattelema ”Kaarina” kertoi hänen ja Vanhasen seksisuhteen ajoittuneen vuosille 2000–2002. Seuraavana vuonna, keväällä 2006, pääministeri Vanhanen palasi kohuotsikoihin, kun Ilta-Sanomat paljasti hänen eräälle naiselle lähettämiensä tekstiviestien sisällön lähes sanatarkasti. Kesän lopulla kirjoittelu koki käänteen, sillä Vanhanen toi julkisuuteen uuden naisystävänsä Susan Kurosen. Isoin kohu koitti kuitenkin vasta loppuvuodesta, kun heidän suhteensa päättyi ja Kuronen ilmoitti

kirjoittavansa seurusteluajasta intiimejäkin paljastuksia sisältävän kirjan. Pääministerin morsian -teos ilmestyiikin heti vuoden 2007 alkupuolella, ja kuten Juntunen ja Väliverronen (2009) muistuttavat, olivat julkistustilaisuudessa läsnä toimittajat valtakunnan tärkeimpiä uutisvälineitä myöten. Vanhanen sen sijaan teki pian teoksen julkaisemisen jälkeen tutkintapyynnön poliisille, koska hän koki yksityisyytensä tulleen kirjan myötä loukatuksi. Tutkintapyynnön seurauksena Vanhasen ja Kurosen suhde pysyi otsikoissa vielä muutamia vuosia. Tapaus kävi läpi kaikki oikeusasteet, ennen kuin päättyi kesällä 2010 Vanhasen hyväksi. Korkein oikeus tuomitsi Kurosen, joka oli ehtinyt vaihtaa sukunimensä Ruususeksi, ja kirjan kustantajan sakkorangaistuksiin. (Juntunen ja Väliverronen 2009, 269–277; Herkman 2011, 10.)

Laura Saarenmaa (2010) ehdottaa, että sitä kunkin ajan historiallista tilannetta, joka säätelee julkisuutta, julkaisemista ja julkaisuja koskevia käsityksiä ja toimintatapoja, tulisi nimittää julkisuuskulttuuriksi. Tällä hän viittaa siis siihen asenteiden ja normien kokoelmaan, joiden varassa tekijät ja lukijat kunakin aikana elävät. Herkman (2011) muistuttaa, että ajankohdan asenteet ja normit muokkaavat myös politiikan ja mediajulkisuuden suhteita ja päinvastoin – mediajulkisuus ja poliittinen kulttuuri muokkaavat osaltaan vallitsevia asenteita ja normeja. Herkman katsoo, että 2000-luvun, muun muassa yksityiselämän skandaaleja sisältävän aikakauden, julkisuuskulttuuri kertoo yhtäältä asenteiden ja normien vapautumisesta ja jopa jonkinlaisesta arvotyhjiöstä, toisaalta taas se kielii jonkinlaisesta uusmoralismista ja yhteisten normien kaipuusta. (Saarenmaa 2010, 47; Herkman 2011, 88–89.)

3.5. Poliitiikan julkisuus laajenee

Kun Ilkka Kanerva joutui eroamaan ulkoministerin virasta, leimahti julkisuudessa keskustelu paitsi itse ministerin vaihtumisesta myös kohun laatuviestimissä saamasta laajasta huomiosta. Mediatutkija Erkki Karvonen piti tekstiviestikohun käsittelyä malliesimerkkinä mediakentän muutoksesta. Hän muistutti, että myös laatuviestimet arvottavat nykyään uutisia kiinnostavuuden mukaan – ja kun kyseessä oli vielä ylimpään valtiojohtoon kuuluva henkilö, tuli aiheesta laillista riistaa mille tahansa medialle.²⁷ Tekstiviestikohu voidaan nähdä myös malliesimerkkinä Ville Pernaan ja Mari K. Niemen (2009) kuvaileman uuden, lajityypistä ja tiedotusvälineestä toiseen tunkeutuvan politiikan journalismin olemassaolosta. Pernaan ja Niemen mukaan poliitikkojen ja politiikan käsittely julkisuudessa on muuttunut ja laajentunut

---

²⁷ HS 2.4.2008, 5: ”Media ei lähettänyt tekstareita”.

siinä määrin, ettei politiikan journalismista enää voida puhua yksikössä. Heidän mukaansa politiikan nykyään osakseen saamaa mediajulkisuuden kirjoa kuvaakin parhaiten monikkomuotoinen käsite politiikan journalismit. (Pernaa ja Niemi 2009, 9, 12.)

Politiikan journalismin rajojen hämärtyminen ja käsitteen laajentuminen ovat käytännössä tarkoittaneet sitä, että politiikan hierarkiat ovat murtuneet ja aiemmin kiellettyjä olleet aiheet ovat jääneet menneisyyteen. Kun uudet teknologiat ovat tarjonneet uusia julkaisualustoja, on tyylien ja esitystapojen kirjo samalla kasvanut. Poliitiikan julkisuutta ovat laajentaneet myös poliitikkojen suosima julkinen intiimiys sekä viestinten välisen kilpailun kiristyminen, sillä niiden myötä kansalaiset ovat alkaneet kohdata poliitikkoja ja politiikkaa täysin uudenlaisilla areenoilla. Poliitiikka ei siten olekaan enää muusta yhteiskunnasta erillään oleva saareke, eivätkä sitä käsittele ainoastaan politiikan toimittajat pelkästään sille varatussa tilassa. (Pernaa ja Niemi 2009, 10; Pitkänen 2009b, 105–106; Berg ym. 2009, 33.)

3.5.1. Yhtenäisyydestä moniäänisyyteen

Politiikan julkisuus on Suomessa laajentunut 1980-luvulta lähtien. Edellisen vuosikymmenen staattinen tilanne alkoi elää, kun mediakenttään ilmestyi täysin uusia tekijöitä. Merkittävien lehtitulokas ilmaantui iltapäivälehtien markkinoille. Kun Iltalehti alkoi ilmestyä Uuden Suomen kolmantena painoksena syksyllä 1980, sai maamme iltapäivälehdistöä käytännössä yksin edustanut Ilta-Sanomat taas pitkästä ajasta itselleen kilpailijan. Ville Pernaa ja Erkkä Railo (2006) muistuttavat, että juuri iltapäivälehdistöä on pidetty yhtenä keskeisenä tiennäyttäjänä matkalla kohti nykymuotoista, entistä pinnallisempaa ja kriittisempää politiikan julkisuutta. (Pernaa 2007, 73–74; Pernaa ja Railo 2006, 22.)

Sähköisen viestinnän puolella politiikan julkisuutta laajensivat syksyllä 1981 alkaneet MTV:n uutiset ja keväällä 1985 alkanut kaupallinen paikallisradiotoiminta. Yleisradion sähköisen uutistoiminnan monopolia olivat jo 1970-luvun loppupuolella murtaneet Helsinki Televisio Oy:n kaapeliverkossa näyttämät paikallisuutiset, mutta MTV:n valtakunnalliset uutiset avasivat täysin uudenlaisia mahdollisuuksia nimenomaan politiikan julkisuudelle. Ville Pernaa (2007) katsoo, että politiikan mediajulkisuuden laajentumisen kannalta tärkein yksittäinen tekijä oli MTV:n uutisten nousu presidentin tv-kanavaksi vuosina 1983–1985, jolloin Mauno Koiviston ja Yleisradion suhteet olivat pahasti tulehtuneet. (Pernaa 2007, 80; Pernaa ja Railo 2006, 24–25; Herkman 2011, 164.)

Koska kaupallisin periaattein toimineilla uusilla tiedotusvälineillä ei ollut tarvetta pönkittää 1970-lukulaista politiikan julkisuutta, alkoi julkisuuden yhtenäisyys sirpaloitua. Tämä 1980-luvulla alkanut kehitys voimistui entisestään seuraavilla vuosikymmenillä, ja samalla alettiin puhua median viihteellistymisestä. Alkusysäyksen viihteellistyminen oli tosin saanut jo 1960- ja 1970-lukujen taitteessa suuren suosioon nousseen Hymyn juorujournalismista. Seuraavilla vuosikymmenillä mediakentän vapautuminen jatkui, sillä sähköisen viestinnän sääntelyä purettiin edelleen. Median kaupallistuminen johti tilanteeseen, jossa jakelukanavia ja sisältöjä on yhä enemmän, mutta koko kansan pysäyttäviä tapahtumia entistä vähemmän. Pernaan (2007) mukaan politiikan mediajulkisuus on nykyään niin laaja ja pirstaloitunut, että siitä on mahdoton saada edes kokonaiskuvaa. Sähköisellä puolella mediajulkisuus on levinnyt perinteisistä uutis- ja ajankohtaisohjelmista viihdeohjelmiin sekä muun muassa internetin uutissivustoille, kotisivuille ja blogeihin – viime vuosina myös sosiaaliseen mediaan. Painetussa mediassa politiikkaan voi nykyään törmätä paitsi sanomalehtien uutissivuilla ja pääkirjoituksissa myös niiden liitteissä sekä aikakauslehtien henkilöhaastatteluissa; poliitikoista on siis tullut eräänlaisia kansallisia julkiksia. (Perna 2007, 74, 97–98; Herkman 2011, 164; Pitkänen 2009b, 82; Kantola 2011, 15; Kosonen 2006, 21.)

Ville Perna ja Mari K. Niemi (2009) katsovat, että perinteinen politiikan journalismi onkin saanut rinnalleen uuden politiikan journalismin. Kun perinteinen keskittyy lähinnä poliittisten prosessien seuraamiseen, painottuvat uudessa enemmän poliitikot henkilöinä. Uuden politiikan journalismin teksteille on huomattu olevan tärkeää myös antaa vaikutelma selkeistä moraalisisista arvioista ja asenteista, joiden noudattamista ne poliitikoilta vaativat. (Perna ja Niemi 2009, 12; Berg ym. 2009, 34.)

3.5.2. Viihdettä vai politiikkaa?

Politiikan julkisuudessa voidaan siis tällä hetkellä nähdä useita journalismeja sekä erilaisia tiedotusvälinekohtaisia painotuksia ja suuntauksia. Mari K. Niemi (2009) muistuttaa, että päivälehtien asiapitoinen, pääosin faktoihin tukeutuva journalismi sekä iltapäivälehtien räväkämpi ja skandaalihakuisempi journalismi elävät mediajulkisuudessa rinnakkain. Vaikka päivälehdetkin saattavat nykyään uutisoida esimerkiksi poliitikkojen yksityiselämästä, näkyy journalismien välinen ero hänen mukaansa yhä aiheen käsittelytavoissa, aiheeseen tarttumisen nopeudessa ja uutisoinnin volyymissä. (Niemi 2009, 191, 200.) Myös Ville Pitkänen (2009a, 113–114) on huomannut, että esimerkiksi verkossa osa tiedotusvälineistä pyrkii pitämään kiinni korkeista standardeista sijoittamalla kevyet ja perinteisen politiikan journalismin

näkökulmasta arveluttavat aiheet ennemmin viihteellisille palstoille kuin vakavammille osastoille.

Politiikan julkisuuden laajentuminen on heijastunut perinteisen politiikan journalismin sisältöihin muun muassa kiristyneen kilpailun takia. Kun sanomalehdet ja muu painettu media ovat ajautuneet tilanteeseen, jossa niiden on taisteltava ankarasti suuren yleisön huomiosta, on lehtien ollut pakko kehittää sisältöjään. Poliittisten tapahtumien uutisarvoa perustellaankin nykyään paitsi aiheiden yhteiskunnallisella merkittävyydellä myös kiinnostavuudella. Risto Uimonen (2009) muistuttaa, että politiikan näkyvyys on pudonnut lähes kaikissa suurissa sanomalehdissä ja että politiikka hallitsee uutisointia lähinnä vain silloin, kun jotakin todella merkittävää tapahtuu tai jossakin muhii herkullinen poliittinen skandaali. Juha Herkman (2009) kutsuu tällaista yleisön tai mainostajien kiinnostuksen perusteella määriteltyä journalismia tulosjournalismiksi, koska sen viimekätisenä tavoitteena on täyttää uutisteollisuuden liiketaloudelliset tavoitteet. Tulosjournalismissa kiinnostavaa on siis se, mikä myy, eikä se, mikä on esimerkiksi yhteiskunnan tai kansalaisten tiedontarpeen kannalta tärkeää. (Niemi 2009, 213; Pitkänen 2009b, 83; sUimonen 2009, 284; Herkman 2009, 41.)

Politiikan journalismin tila ja tulevaisuus -hankkeen toimittajahaastattelut osoittivat, että etenkin nuoremman sukupolven toimittajat pitävät yksityiselämän aiheista ja skandaaleista uutisoimista itsestään selvänä. Niemen (2009) mukaan onkin syytä pohtia, joutuvatko valtaapitävät entistä tarkempaan syyniin sitten, kun nuoret toimittajapolvet nousevat mediassa entistä vastuullisempiin tehtäviin. Niemi muistuttaa, ettei politiikan julkisuuden laajentumista pidä kuitenkaan nähdä pelkästään kielteisenä kehityksenä, sillä suuren mediahuomion saavat kohut ja skandaalit voivat synnyttää myös tervetullutta yhteiskunnallista keskustelua. (Niemi 2009, 213–215.) Pitkäsen (2009b, 106) mukaan suurin haaste alati sirpaloituvilla mediamarkkinoilla liittyykin juuri siihen, miten vakava ja analyttinen politiikan journalismi onnistuu perustelemaan olemassaolonsa, löytämään yleisönsä sekä säilyttämään arvonsa.

Iltapäivälehtien sivuilla eroa viihdejournalismiin ja politiikan journalismin välillä ei nykyään ole juurikaan nähtävissä. Niemi (2009) on todennut, että iltapäivälehdet käyttävät uutisen käsitettä varsin joustavasti ja että esimerkiksi eduskunnassa tapahtuneen seksuaalisen härinnän käsittely, eli vakavana politiikan aiheena julkisuuteen tullut asia, muuttui iltapäivälehdissä pikkutuhmaksi viihteeksi. (Niemi 2009, 189.) Myös Erkki Karvonen (2006, 17) on ihmetellyt, miten iltapäivälehdissä voidaan tehdä ero viihdejournalismiin ja politiikan

journalismin välillä, kun molemmat lajit elävät niissä sekaisin, eivätkä toimittajat aina itsekään tiedä, päätyykö juttu viihteen vai politiikan sivuille. Heikki Saari (2007) muistuttaa, ettei perinteisillä politiikan tapahtumilla olekaan iltapäivälehdille kovin suurta myyntiarvoa. Vielä 1980-luvulla politiikka saattoi olla niille tärkeä profiloitumisen väline, mutta sittemmin aihe on ajettu alas, ja lehtiin on poimittu vain myyvimmat ja viihteellisimmät aiheet. (Saari 2007, 211–212.)

4. Journalismin tabloidisoituminen

Median kaupallistuminen ja uutiskilpailun kiristyminen ovat tällä vuosituhanella herättäneet huolen politiikan julkisuuden viihteellistymisestä. Huolta on yhtäältä kannettu julkisuuden henkilöitymisestä ja laajentumisesta, toisaalta tabloidisoitumisesta, eli journalismin iltapäivälehtimäistymisestä ja seiskautumisesta. Tabloidisoitumisen käsitteellä on siis viitattu kehitykseen, jonka myötä kaikesta journalismista on pelätty tulevan iltapäivä- ja juorulehtien harjoittaman journalismin kaltaista. (Herkman 2011, 142; Juntunen ja Väliverronen 2009, 281.) Frank Esser (1999) muistuttaa, että tabloidisoitumisella on useimmiten viitattu juuri muutoksiin aihealueissa, esitystavoissa ja tyyliin. Hänen itsensä mukaan tabloidisoitumisen voi kuitenkin nähdä paitsi näinä kaupallisten paineiden luomina mikrotason muutoksina myös tiettyjä yhteiskunnan muutoksia merkitsevinä makrotason ilmiöinä. (Esser 1999, 293.) Hannu Nieminen ja Mervi Pantti (2012, 89) kirjoittavat, että yhteiskunnan ja mediakulttuurin tasolla voi kyse olla esimerkiksi arvojen muutoksista sen suhteen, mistä mediassa voidaan puhua. Pasi Kivioja (2008a, 207) kuitenkin pohtii, onko tabloidisaatio juuri siksi turhan ahdas kehys selittämään median markkina- ja sisältömuutoksia; taustalla kun vaikuttavat muun muassa ammatilliset, yhteiskunnalliset ja teknologiset muutokset.

Tabloidisoituminen ei ole jäänyt ainoaksi käsitteeksi, jolla poliikan journalismin nykytilaa on pyritty kuvaamaan. Laura Saarenmaa (2010) esimerkiksi puhuu uutiskilpailun kiristymisen aiheuttamasta uutistumisesta. Hänen mukaansa uutistuminen selittää sen, että lehdet ovat alkaneet rakentaa uutisia politiikan ohella myös kulttuurin ja viihteen aiheista. (Saarenmaa 2010, 332.) Itse puhun journalismin muutoksesta sen tabloidisoitumisena jo työn lähtökohtien takia. Tutkimuksenihan kumpuaa siitä monien keväällä 2008 tekemästä havainnosta, että laatulehdistö uutisoi Ilkka Kanervan ja tanssijatar Johanna Tukiaisen tekstiviestittelystä kuin keltainen lehdistö; siis siitä, että laatulehtien katsottiin tabloidisoituneen.

4.1. Sensaationhakuiset ja viihteelliset tabloidit

Tabloidisoitumisen käsite on johdettu sanasta tabloidi, joka puolestaan yleensä rinnastetaan keltaiseen lehdistöön. Tabloidilla viitataan tällöin lehtien tavanomaista viihteellisempään, kevyempään ja sensaationhakuisempaan sisältöön. Alun perin tabloidi on kuitenkin tarkoittanut vain tietyn kokoista ja muotoista, ikään kuin tiivistettyä sanomalehteä. Tabloidien sivukoko kun on puolet broadsheetistä, eli sanomalehtien perinteisesti käyttämästä formaatista. (Kivioja 2004, 24; Saari 2007, 15–16.) Lehtikieleen sana tabloidi päättyi

aikoinaan lääketieteellisyydestä. Brittiläinen lääkevalmistaja Burroughs, Wellcome & Co alkoi puhua tableteista vuonna 1884, kun se otti käyttöönsä uuden pillerimerkin ja yhdisti tämän nimessä sanat tablet ja alkaloid. Melko pian tabletin käsite levisi kuvaamaan pillerin lisäksi muidenkin tuotteiden tiivistettyjä versioita, muun muassa juuri pienempää sivukokoa käyttäviä sanomalehtiä. (Tulloch 2000, 146.) Kuten Pasi Kivioja (2004) huomauttaa, eivät kaikki tablettikoossa julkaistavat sanomalehdet kuitenkaan ole tableteja käsitteen sisältöön viittaavassa merkityksessä. Esimerkkejä tästä ovat Suomessa paitsi Kiviojan mainitsema Kauppalehti nykyään esimerkiksi Helsingin Sanomat, joka kokonsa puolesta kyllä täyttää tabletin kriteerin, mutta on sisällöltään ja ulkoasultaan sen vastakohta. (Kivioja 2004, 25; Sparks 2000, 10.)

Nykyisen tabletti-lehdistön varhaisimpina edeltäjinä on pidetty 1600-luvulla Euroopassa ja Amerikassa julkaistuja katuballadeja ja uutiskirjoja, jotka sisälsivät muun muassa juoruja ja muuta sensaatiolista aineistoa. Tablettien varsinaiset juuret on usein kuitenkin ajoitettu 1800-luvun alkupuolelle, jolloin Yhdysvalloissa alettiin julkaista penny press -lehtiä. Nämä rikoksiin, poliitikkojen erheisiin ja muihin human interest -juttuihin keskittyneet pennilehdet saivat nimensä halvasta hinnastaan. Todelliseen kukoistukseensa keltainen lehdistö nousi Yhdysvalloissa 1800- ja 1900-lukujen taitteessa, kun Joseph Pulitzer osti New York Worldin ja William Randolph Hearst alkoi julkaista New York Journalia. Miehet laskivat lehtien hinnat alas ja painattivat niihin paitsi erilaisia paljastusjuttuja myös kuvia, juttusarjoja ja sarjakuvia. (Bird 1997, 9–18; Nieminen ja Pantti 2012, 88.)

Suomessa tablettien historia ulottuu 1930-luvulle, jolloin Ilta-Sanomien alettiin julkaista Helsingin Sanomien kolmantena painoksena. Muutama vuosikymmen myöhemmin lehden sisältö alkoi eriytyä emolehtensä tyylistä, ja lopullisesti Ilta-Sanomien itsenäistyi 1980-luvulla. (Kilpi 2007, 9–15, 206–208; Tommila ja Salokangas 1998, 189.) Heikki Saaren (2007) mukaan varsinaisen tablettien aika alkoi Suomessa kuitenkin vasta, kun Ilta-Sanomien itselleen kilpailijan ja joutui siksi terästäämään otettaan. Syksyllä 1980 Uuden Suomen iltapainokseksi perustetun Iltalehden myötä käynnistyi kilpailutilanne, joka nosti kummankin iltapäivälehtien levikkiä suoraviivaisesti aina 2000-luvun puoliväliin asti. Saaren mukaan myönteinen levikkikehitys johti siihen, että myös päivälehdet alkoivat omaksua juttuihinsa iltapäivälehtien käyttämiä, hyviksi osoittautuneita keinoja; ne alkoivat siis vähitellen tablettisoitua. (Saari 2007, 113–114, 245–246.)

Tabloidisaatio ei kuitenkaan ole mikään yhtenäinen prosessi, joka olisi samaan aikaan saati samanlaisena käynnissä eri puolilla maailmaa. Nieminen ja Pantti (2012) muistuttavat, että esimerkiksi Suomessa prosessi on hidastunut, koska lehtien välistä kilpailua ei juurikaan ole. Lehdet kun tilataan tavallisesti kotiin, ja niillä kun on useimmiten lähes monopoli omilla ilmestymisalueillaan. (Sparks 2000, 21–23; Nieminen ja Pantti 2012, 88–89.) Kivioja (2008a) on todennut myös, ettei tabloidisaatio ole pelkkää yksisuuntaista liikettä iltapäivälehdistä ulospäin. Hän haluaisi laajentaa tabloidisaation käsitettä, koska siinä on hänen mukaansa kyse koko mediajärjestelmän diffuusiosta; siitä, että iltapäivälehdet ovat ensin aikakauslehtimäistyneet, sitten televisiomaistuneet ja juorulehtimäistyneet sekä lopulta alkaneet imeä vaikutteita internetin klikkausbisneksestä. Kiviojan mukaan tabloidit ovatkin itse vieneet tabloidisoitumisen kaikkein pisimmälle. (Kivioja 2008a, 205–206.)

Mediatutkija Colin Sparks (2000) on jakanut lehdistön viiteen erilaiseen lehtityyppiin. Mitä tabloidimmasta julkaisusta on kyse, sitä vähemmän lehti keskittyy julkiseen elämään ja sitä enemmän taas viihteeseen, skandaaleihin, yksityiselämään ja urheiluun. Vakavaa lehdistöä luokittelussa edustavat muun muassa Financial Times ja Wall Street Journal, puolivakavaa Guardian ja Times, vakavaa-populaaria Daily Mail ja USA Today, tabloideja Sun ja Daily Mirror sekä supermarket-tabloideja amerikkalaiset julkislehdet. Sparksin mukaan vakavat-populaarit lehdet sisältävät vielä pitkälti samoja uutisaiheita kuin vakavat, tabloidit taas ovat jo astetta populaarimpia ja supermarket-tabloidit puolestaan puhtaasti skandaalilehtiä. (Sparks 2000, 14–15.) Kivioja (2004) ja Saari (2007) sijoittavat suomalaiset iltapäivälehdet vakavien-populaarien kategoriaan. Vaikka lehdet ovat ajan myötä liukuneet kohti varsinaisia tabloideja, on niissä edelleen voimakkaampi uutisellinen painotus kuin esimerkiksi brittiläisessä Sunissa. Äärilaidan supermarket-tabloidina voidaan Kiviojan ja Saaren mukaan pitää 7 päivää -lehteä, joka ei sisällä lainkaan niin sanottua virallista aineistoa, vaan keskittyy pelkästään viihteeseen ja skandaaleihin. (Kivioja 2004, 26; Saari 2007, 268–269.)

4.2. Tabloidien tunnusmerkkejä

Colin Sparksin (2000) mukaan tabloidi-journalismia leimaa kaksi keskeistä piirrettä. Sisällön ensinnäkin muodostavat lähinnä urheilu, skandaalit ja viihde – eivät siis kovina uutisaiheina pidetyt politiikka, talous ja yhteiskunta. Toiseksi tabloideille on tyypillistä korostaa henkilöitä ja heidän yksityiselämäänsä poliittisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten prosessien kustannuksella. Sparksin mukaan tabloidisoitumisessa on siis kyse siirtymisestä uutisista ja

informaatiosta kohti viihdettä. (Sparks 2000, 10–11.) John Fiske (1992, 48) puolestaan kuvaa tabloidien tyyliä sensaationhakuiseksi, moralistiseksi ja populistiseksi, ja hänen mukaansa lehdet toimivat yleisen ja yksityisen leikkauspisteessä. Vaikka tabloidien perusresepti on kaikkialla samanlainen, on Karin E. Becker (1992) kuitenkin huomannut, että eri maiden tabloidi-lehdistöt voivat käytännön tasolla erota toisistaan suurestikin. Harvoja, kaikille yhteisiä piirteitä ovat hänen mukaansa irtonumeromyynti, mainosjulisteen tavoin toimiva etusivu sekä valokuvien poikkeuksellisen suuri osuus toimituksellisesta sisällöstä. (Becker 1992, 139.)

Kun tabloidien sisällön muodostavat viihde, urheilu, rikokset ja skandaalit, luovat muodon siis puolestaan lööppi, etusivu ja visuaalisesti houkutteleva taitto. Heikki Saari (2007) muistuttaa, että tabloidien sisältöön ja ulkoasuun vaikuttaa ennen kaikkea pyrkimys saada lehteä myydyksi. Tuotteen on oltava kuluttajaa houkutteleva, koska irtonumeromyynti on se, mistä tabloidit valtaosan leivästään saavat. (Saari 2007, 171, 206.) Esittelen seuraavaksi tarkemmin suomalaisten tabloidien suosimia tyyllisiä ja ulkoasullisia keinoja. Koska tabloidisoitumisessa on kyse siitä, että tabloidien lisäksi myös muut mediat alkavat keskittyä näihin keinoihin, kertoo teksti samalla sen, mistä tabloidisoitumisessa on käytännössä kyse.

Paljon lyhyitä juttuja

Tabloideissa tekstit ovat lyhyitä, yksinkertaisia ja tiivistettyjä, ja sanoma on monesti pilkottu toisistaan erillisiin osiin. Palastelun uskotaan tekevän jutuista entistä luettavampia ja houkuttelevampia sekä tuovan vaihtelevuutta lehden sivuille. Kun yhtä ja samaa aihetta saatetaan nykyään käsitellä paitsi pääjutussa myös useissa kainalojutuissa, faktalaatikoissa ja kommentaarijutuissa, on juttuyksiköiden määrä huomattavasti suurempi kuin vielä muutama vuosikymmen sitten. Palastelun myötä monet uutistapahtumat näyttävätkin saavuttaneen mammuttimaiset mitat: juttujen mittoina eivät enää ole palstat, vaan sivut tai jopa aukeamat. Kivioja (2008a) muistuttaa, että kun suurimman osan tilasta vievät kuitenkin valtavat kuvat ja otsikot, on käsiteltävien aiheiden määrä samalla supistunut ja yksipuolistunut. (Kivioja 2008a, 50, 54–56; Saari 2007, 249.)

Visuaaliset elementit pääosassa

Palastelun myötä tabloidien taittoa eivät enää hallitse suuret tekstimassat, ja siksi visuaaliset elementit ovat päässeet kasvamaan ja kehittymään. Kun jutut ovat lyhyitä, voivat otsikot ja kuvat puolestaan olla entistä suurempia, ja kuvia voi olla entistä runsaammin. Teksti onkin

nykyään sivuosassa etenkin dramaattisissa ja visuaalisissa uutisoinneissa, kun aukemat taitetaan kuvien ehdoilla. (Kivioja 2008a, 55–56, 61.)

Kärjistävä ja dramatisoiva kärki

Vaikka kiinnostavan uutiskärjen luominen on tärkeää kaikelle journalismille, on se erityisen tärkeää tabloideille. Jutut lähtevätkin usein liikkeelle jostakin yksityiskohdasta tai henkilöön liittyvästä asiasta (Syrjälä 2006, 8). Myös otsikkojen ja aiheiden on oltava kärjistäviä ja dramatisoivia, koska lukija on saatava tarttumaan lehteen – tabloidithan saavat valtaosan tuloistaan irtonumeromyynnistä (Saari 2007, 171, 277). Lukijoita pyritään koukuttamaan etenkin houkuttelevin etusivuin ja lööpein. Kivioja (2004) on havainnut, että tehokas etusivu ja lööppi voivat ääritapauksissa kasvattaa iltapäivälehdien myyntiä jopa lähes 50 prosenttia ja yleistasollakin 10–20 prosenttia. Huono etusivu ja lööppi voivat puolestaan laskea myyntiä pahimmillaan noin 15 prosenttia. (Kivioja 2004, 103.)

Teksti herättää tunteita

Perinteisten oppien mukaan kirjoitettu uutisteksti vastaa kysymyksiin mitä, missä ja milloin sekä sijoittaa uusimman ja relevanteimman asian aina jutun kärkeen. Tabloidit pyrkivät kuitenkin tuottamaan uutistapahtumista kuivien raporttien sijaan persoonallisia analyyssejä, ja siksi ne suosivat kaunokirjallista maalailevuutta sekä tekstin kyllästämistä tunteilla. Jutun pitää tulla huomatuksi ja siihen on voitava eläytyä; sen on siis vaikutettava entistä tehokkaammin – aiheutettava myös entistä kielteisempiä reaktioita. Niinpä jos jutun kohde ei itse kerro tunteistaan, saattaa toimittaja etsiä viitteitä niistä tarkkailemalla hänen äänensävyään ja kehonkieltään tai haastatteleamalla joitakin ulkopuolisia henkilöitä. (Kivioja 2008a, 50, 120–121, 141, 144, 190.) Tunteita pyritään herättämään paitsi sitaateilla myös muulla kerronnalla. Personointi henkilöi asian, ja polarisointi taas luo juttuun vastakkainasetteluja sekä ristiriitoja (Saari 2007, 277). Konfliktien lisäksi tunteita synnyttävät yksipuoliset kärjistyksset. Tabloidisoituneessa journalismissa tingitäänkin usein näkökulmien monipuolisuudesta ja suositaan vain tietyn osapuolen versiota (Reunanen 2013, 39).

Kerronta luo draamaa ja odotusarvoa

Tabloideissa kerronta rakentuu usein draaman varaan. Jutut muodostavat jatkokertomuksen, jossa uutta tietoa paljastuu aina vähitellen. Erityisen otollisia tähän ovat rikoksia käsittelevät jutut, jotka voivat seurata tutkinnan etenemistä vaihe vaiheelta. Draamaa saatetaan kuitenkin luoda myös verbaalisin ja visuaalisin keinoin. Juttuun voidaan hakea dramaattista otetta muun

muassa kaunokirjallisella ilmaisulla ja tarkkaan harkituilla sanavalinnoilla sekä tunnelmaa alleviivaavalla kuvituksella. (Kivioja 2008a, 122–127.) Tabloidien luomille kertomuksille on ominaista se, että ne etenevät etenkin uutisoinnin alkuvaiheessa päivittäin: vaikka varsinaista uutiskäännettä ei tapahtuisikaan, kirjoittavat lehdet silti aiheesta. Samalla kun aihetta pidetään sinnikkäästi esillä, rakentuu sen tuleville käänteille odotusarvoa. Näin käy etenkin kohu-uutisoinneissa, kun vaakalaudalle joutuu esimerkiksi kohun kohteena olevan henkilön ura. (Kivioja 2008a, 141; Niemi 2009, 214; Thompson 2000, 74–75.)

Uutisointi kiinni menneessä

Toisaalta tabloidien on kuitenkin katsottu olevan päivälehtiä enemmän kiinni menneessä. Kun päivälehdet pyrkivät katsomaan jo tulevaan, keskittyvät tabloidit siis pitkälti vielä kertomaan, mitä tapahtui. (Syrjälä 2006, 9.)

Lainataan muita medioita

Kiristyneen uutiskilpailun myötä tabloidit seuraavat tarkkaan toistensa tekemisiä ja myös lainaavat toisiltaan skuppeja – ja kun yksi media myllyttää jotakin aihetta massiivisesti, on muidenkin pakko reagoida siihen voimakkaasti. Viime vuosina tähän laumasieluisuuteen ovat lähteneet mukaan myös perinteiset uutismediat. Juntunen ja Väliverronen (2009) muistuttavat, että vielä muutama vuosikymmen sitten ne eivät juurikaan siteeranneet edes iltapäivälehtiä, kun taas Ilkka Kanervan kevään 2008 tekstiviestikohun aikana jutuissa lainattiin jopa skandaalilehtiä. Tabloidisoituminen onkin sekoittanut paikkoja ja rooleja journalistisella kentällä. (Juntunen ja Väliverronen 2009, 281–282; Kivioja 2008a, 56; Herkman 2011, 142.)

Verkko suuressa roolissa

Tabloidien, etenkin iltapäivälehtien, uutisoinnin tuorein kärki on nykyään verkossa. Uutisia ei enää – omia skuppeja lukuun ottamatta – voida pantata printtilehteen, vaan niistä kirjoitetaan heti versio verkkoon, ja printtiin aiheesta muokataan sitten oma näkökulmansa. Journalistinen lainaamiskulttuuri on muuttunut osin myös verkon myötä. Verkossa uutiset kiertävät nopeasti välineestä toiseen, ja kynnys lainata muilta medioilta on pieni. Kivioja (2008a) muistuttaa, että kun tabloidien perusuutisointi on siirtynyt verkkoon, täytyvät painetun lehden sivut pitkälti kohupuheenaiheista ja isoista uutistapahtumista. Painettuun lehteen nostetaan usein myös ne verkossa julkaistut aiheet, jotka ovat herättäneet runsasta keskustelua, vaikka aiheita ei välttämättä muuten noteerattaisi. Kivioja huomauttaa, että kun kiinnostavimmat uutisaiheet vielä päivittyvät verkossa nopeaan tahtiin, saattaa painettu lehdistö, myös päivälehdet, joutua

ottamaan laukka-askelia omassa uutisoinnissaan, ja silloin vaarana on journalismin laadun heikkeneminen. (Kivioja 2008a, 45–50, 213–214; Pitkänen 2009a, 114–115.)

4.3. Uhka vai mahdollisuus?

Journalismin tabloidisoitumisesta puhuttiin Yhdysvalloissa ja Britanniassa paljon etenkin vuosituhaten vaihteessa, ja hiljalleen käsite nousi pinnalle myös Suomessa. Kiviojan (2008a) mukaan analyttistä tabloidisaatiokeskustelua ei ole kuitenkaan täällä juuri päästy aloittamaan, koska aihetta ei ole suomalaismedian osalta riittävästi tutkittu. (Kivioja 2008a, 8.) Tabloidisaation käsitteeseen onkin Suomessa liittynyt varsin vahva kielteinen konnotaatio ja sen myötä paljon huolta. Tabloidisoitumisen on pelätty vähentävän politiikkaa sanomalehtien sivuilta ja tuovan tilalle viihdettä, julkisuuden henkilöitä, ihmissuhteita ja skandaaleita. Huolta on kannettu myös siitä, että journalismin tyyli muuttuu tarinalliseksi ja kepeäksi, skandaalinhakuiseksi ja henkilölähtöiseksi. (Herkman 2011, 142; Juntunen ja Väliverronen 2009, 281; Syrjälä 2006, 71–72.) Poliitiikan toimittajat ovat kuitenkin muistuttaneet, ettei sisällöllisiä ja tyyllillisiä muutoksia pidä nähdä pelkästään kielteisessä valossa. Heidän mukaansa journalismin intimisoituminen, henkilöityminen ja tarinallistuminen voivat paitsi merkitä entistä paremmin kirjoitettuja ja kansalaisia entistä paremmin palvelevia juttuja myös tehdä esimerkiksi politiikasta aiempaa helpommin lähestyttävää. (Pitkänen 2009b, 86.) Myös Esa Väliverronen (2009, 27) uskoo, että uudet populaarijournalismin muodot saattavat aktivoida kansalaisia yhteiskunnalliseen osallistumiseen jopa paremmin kuin perinteiset, objektiivisen asiajournalismin muodot.

Journalismin uutisvirta-analyysit niin ikään ovat osoittaneet, ettei vakavaan huolestumiseen ole ollut syytä. Poliitiikan uutisointi kun on näyttänyt yhä olevan varsin monipuolista ja mukailevan politiikan perinteistä asialistaa (Berg ym. 2009, 48–52). Herkman (2011) tosin huomauttaa, että vaikka suuri osa politiikan mediajulkisuudesta on jokapäiväistä politiikan kuvausta, kiinnittyy suuren yleisön huomio helposti yksittäisiin mediatapahtumiin. Sinänsä asiapitoisesta uutisvirrasta jäävät siis usein mieleen vain kohut ja skandaalit. Kivioja (2008a) muistuttaa, että politiikan pintakuohuihin on kuitenkin toistaiseksi keskittynyt lähinnä keltainen lehdistö ja että tämä on avannut päivälehdille entistäkin paremmat mahdollisuudet hoitaa politiikan perusuutisointia. Myös mediat itse ovat kokeneet, että kiristyvässä uutiskilpailussa yhtenä erottautumiskeinona voi toimia asiajournalismin erikoistuminen. (Herkman 2011, 142–143; Kivioja 2008a, 65–66, 196.)

Karvonen (2006) on puolestaan pohtinut tabloidisoitumista suhteessa Jürgen Habermasin julkisuusteoriaan, joka pitää julkisuutta rationaalina ja universaalina keskusteluna. Koska tabloidisoituminen merkitsee Karvosen mukaan ennen kaikkea julkisuuden intimisoitumista, eli tunteiden ja henkilökohtaisen sekoittumista yhteisten asioiden hoitoon, muistuttaa hän, että habermaslaista näkemystä seuraten johtaisi tabloidisoituminen julkisuuden rappeutumiseen ja tuhoutumiseen. (Karvonen 2006, 19; Habermas 2004, 57–61.) Yhdysvalloissa ja Britanniassa journalismin tabloidisoituminen on nähty laajemminkin uhkana demokratialle ja sivistykselle. Sen on uskottu vierottavan kansalaisia politiikasta muun muassa kyynisyytensä vuoksi. (Saari 2007, 25; Kivioja 2008a, 201; Sparks 2000, 3–5.) Hanna Syrjälä (2006) huomauttaa, että kritiikki suhtautuu ihmisiin toisaalta ylioptimistisesti, toisaalta aliarvioiden. Optimistinen suhtautuminen ilmenee siinä, että ihmisten ajatellaan olevan rationaalisia ja valistuneita ajattelijoita, jotka kyllä muuttaisivat yhteiskuntaa, jos heille vain tarjottaisiin kunnollista journalismia. Aliarvioiden heihin suhtaudutaan sikäli, että viihteelliset mediasisällöt ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen nähdään toisensa täysin poissulkevinä. (Syrjälä 2006, 15.)

Colin Sparks (2000) on kuitenkin muistuttanut, että tabloidisaatiolla voi olla myös demokratisoiva vaikutus. Populaarijournalismi on hänen mukaansa ikään kuin heikkojen puolella, kun se kertoo tavallisten ihmisten huolista eikä vain poliitikkojen tai talousjohtajien. (Sparks 2000, 25–27.) Myös John Fiske on puolustanut kärkkäästi tabloideja. Fiske (1992) mukaan julkisuutta hallitsee valtablokki, johon kuuluvat muun muassa yhteiskunnan hallinto, politiikka, teollisuus, koulutusjärjestelmä, lait ja valtamedia. Populaarijournalismi älyttömällä jutuillaan kuitenkin haastaa valtablokin ylläpitämät normit sekä muut viralliset näkemykset. Tabloidien poliittisuus piilee Fiske mukaan juuri siinä, että ne tuottavat epäilevän subjektin ja luovat yhteiskunnan sorretuille vaihtoehdoisen todellisuuden. (Fiske 1992, 45–54.)

5. Tutkimuksen toteutus

Tutkimukseni tarkoituksena on pohtia politiikan journalismin tabloidisoitumista ulkoministeri Ilkka Kanervan kevään 2008 tekstiviestikohun kautta. Pyrin selvittämään, kuinka iltapäivälehtimäisesti laatulehdiksi kutsutut Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat kohusta kertoivat; pyrin siis löytämään viitteitä niiden tabloidisoitumisesta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vertailen Helsingin Sanomien ja Turun Sanomien volyyymia ja tyyliä uutisoida kohusta Iltalehden tapaan kertoa siitä. Koska tutkimusaineistooni sisältyy vain kolme sanomalehteä ja tarkastelu kohdistuu ainoastaan Kanervan tekstiviestikohun uutisointiin, ei analyysin tuloksia voi yleistää koskemaan koko politiikan journalismia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei tulosten pohjalta voi politiikan journalismin tabloidisoitumista yleisemmällä tasolla lainkaan pohtia.

Lähestyn tutkimusaineistoani määrällisen ja laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Pyrin näin saamaan mahdollisimman kattavan kuvan aineiston lehdissä ilmenevistä tabloidisoitumisen piirteistä. Uskon, että määrällisen analyysin avulla on mahdollista tavoittaa yleiskuva lehtien tabloidisoitumisen asteesta, mutta koska osaa iltapäivälehtimäistymiseen viittaavista piirteistä, muun muassa tekstin dramaattista tyyliä, on hankala tavoittaa määrällisellä otteella, tarkastelen aineistoa myös laadullisen tekstintutkimuksen keinoin. Laadullisen analyysin tarkoituksena on siten tarkentaa määrällisen tarkastelun luomaa kuvaa. Tekemällä sekä määrällistä että laadullista analyysia pyrin välttämään kummankin menetelmän ongelmat ja niiden sijaan saamaan tutkimukseen molempien hyvät puolet. Laadullisen etuna on pidetty esimerkiksi mahdollisuutta tarkastella aineistoa varsin vapaasti; ongelmana puolestaan sitä, etteivät laajan aineiston analyysissa tehtävät yleistykset ja tyypittelyt useinkaan anna oikeaa kuvaa havaintoyksikön luonteesta. Määrällinen analyysi puolestaan antaa mahdollisuuden ainakin jonkinasteisten yleistysten tekoon, mutta sen avulla aineistoa ei pystytä juurikaan selittämään, ainoastaan kuvailemaan yleisellä tasolla. (Herkman 2005, 94–97; Reunanen 2003, 95.)

Esa Reunasen (2003) tavoin ymmärrän määrällisen tutkimuksen sellaiseksi, jossa aineistosta lasketaan kysymyksenasettelun kannalta relevantteja asioita sekä muodostetaan niistä taulukoita ja muita tilastollisia esityksiä. Laadullisena pidän puolestaan sellaista tutkimusta, jossa aineistosta tehdään kysymyksenasettelun kannalta relevantteja huomioita ja tyypittelyjä, mutta ei lasketa niiden määriä systemaattisesti. Metodologiselta kannalta määrällisen ja

laadullisen tutkimuksen ero ei kuitenkaan ole yhtä selkeä. Määrälliseen tutkimukseen kun kuuluu paljon laadullista tulkintaa edellyttäviä työvaiheita, ja laadullinen tyypittely kun pitää sisällään myös asioiden määrän arviointia. (Reunanen 2003, 94, 96; Alasuutari 2011, 26; Tuomi ja Sarajärvi 2002, 87.)

5.1. Tutkimusaineiston valinta

Tutkimusaineistoni koostuu ulkoministeri Ilkka Kanervan ja tanssijatar Johanna Tukiaisen tekstiviestittelyä Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä käsitelleistä jutuista. Aineistoon sisältyy juttuja maaliskuulta 2008 noin kuukauden ajalta. Tarkasteluni alkaa päivästä, jolloin aihe oli kyseisissä lehdissä ensimmäistä kertaa esillä. Iltalehti avasi pelin 7.3. kertomalla Hymyn haastattelemasta Tukiaisesta ja Kanervan tälle lähettämistä viesteistä, joten tuo päivä on myös tarkastelujaksosi ensimmäinen päivä. Aineiston päivälehdet aloittivat omat uutisointinsa muutama päivä myöhemmin, Helsingin Sanomat 9.3. ja Turun Sanomat 10.3. Aihe pysyi tutkimusaineiston lehdissä esillä aina huhtikuun lopulle asti, mutta päätän tarkasteluni 5.4. ilmestyneihin juttuihin. Kohu sai tuolloin eräänlaisen päätöksensä, sillä lehdet uutisoivat Kanervan jättäneen virallisen erokirjeen. Koska aiheesta ei enää tämän jälkeen uutisoitu päivittäin vaan aina vain satunnaisemmin, tuntui tarkastelujakso saavan myös sen puolesta selkeän ja luonnollisen päätöksen. Kun juttujakin oli kertynyt tutkimusaineistoon riittävästi, ei tarkastelujakson pidentämiseen tuntunut olevan mitään syytä.

Tutkittavat sanomalehdet valitsin ennen tarkan aikahaarukan asettamista. Koska tarkoituksena oli tarkastella tabloidisaation, eli iltapäivälehtimäistymisen, olemassaoloa, piti aineistossa olla sekä päivälehtiä että iltapäivälehtiä. Helsingin Sanomat päätyi tarkasteltavaksi, koska se on paitsi maamme suurin päivälehti myös yksi niistä tiedotusvälineistä, joiden uutisoinnin aktiivisuuteen ja laajuuteen kiinnitettiin Kanervan tekstiviestikohussa huomiota (ks. esim. Niemi 2009, 202, 209–210; Uimonen 2009, 206). Toista ikään kuin ääripäätä tutkimuksessa edustaa Iltalehti. Se on maamme iltapäivälehdistä levikiltään pienempi, mutta lehden tyyli on monesti nähty dramaattisempänä ja viihteellisempänä kuin Ilta-Sanomien tyyli (Berg ym. 2009, 52; Pernaa 2007, 78; Saari 2007, 140). Jotta tarkasteltavien juttujen määrä pysyi aisoissa, valitsin tutkimukseen vain yhden iltapäivälehden. Halusin aineistoon kuitenkin vielä kolmannen lehden, jonkin Helsingin Sanomien ja Iltalehden väliltä. Päädyin maakuntalehdistä Turun Sanomiin, jonka levikki on maamme sanomalehdistä viidenneksi suurin (Levinkintarkastus 2008). Lehden valitsemiseen vaikutti paitsi sen sopivalta tuntunut koko

myös Kanervan turkulaisuus. Tämä asetelma tuntui herkulliselta ja kiinnostavalta; sellaiselta, johon ei voinut olla tarttumatta.

Kun tarkasteltava ajanjakso ja tutkittavat sanomalehdet oli valittu, piti aineistoa rajata vielä kahdelta osin. Kelpuutin aineistoon ensinnäkin vain jutut, joissa esiintyi Kanervan nimi tai kuva ja jotka koskivat nimenomaan hänen tekstiviestittelystään lähtenyttä keskustelua. Otin mukaan myös jutut, joissa ei Kanervan nimeä mainittu, mutta viitattiin häneen esimerkiksi ulkoministerinä, jos jutut selvästi liittyivät viestittelyyn. Tarkastelun ulkopuolelle jätin kuitenkin jutut, jotka liittyivät ainoastaan hänen työhönsä ulkoministerinä. Ne jutut, joissa käsiteltiin sekä Kanervan työtä että tekstiviestikohua, ovat mukana aineistossa. Tutkimukseen eivät myöskään päätyneet jutut, joiden julkaiseminen johtui kohusta välillisesti – ellei niissä sitten mainittu myös Kanervaa. Aineiston ulkopuolelle jäivät siten esimerkiksi jutut, jotka käsitelivät Kanervan tilalle ulkoministeriksi valittua Alexander Stubbia.

Toiseksi kelpuutin aineistoon vain edellä mainitut kriteerit täyttäneet uutiset, faktalaatikot ja muut taustajutut sekä toimittajien kirjoittamat kommentaarit, eli kommentit, kolumnit ja näkökulmat, jotka oli julkaistu lehtien kotimaan politiikkaa käsittelevillä uutissivuilla. Helsingin Sanomilla ja Turun Sanomilla tämä osasto oli kotimaa, Iltalehdellä uutiset. Aiheesta oli juttuja myös kaikkien lehtien pääkirjoitus- ja mielipideosastoilla sekä kevyemmillä sivuilla, Iltalehdellä viihteessä ja päivälehdillä esimerkiksi sunnuntaisivuilla. Jätin nämä osastot tutkimuksen ulkopuolelle lähinnä käytännön syistä, eli pitääkseni aineiston sopivan kokoisena ja helpottaakseni sen määrällistä tarkastelua. Vaikka politiikan journalismi ja viihdejournalismo usein sekoittuvat iltapäivälehdissä, ja politiikan aiheita käsitellään myös viihteessä (Karvonen 2006, 17), en halunnut ottaa aineistoon juttuja vain yhden lehden kevyemmiltä sivuilta. Siksi päätin rajata ne aineistosta kokonaan. Vaikka jätin esimerkiksi juuri viihdejutut, mielipidetekstit ja pääkirjoitukset aineiston ulkopuolelle, silmäilin kuitenkin myös niitä saadakseni kohusta irti mahdollisimman paljon erilaisia näkökulmia.

5.2. Menetelmänä sisällönanalyysi

Näen tutkimukseni teorialähtöisenä sisällönanalyysinä. Vaikka Tuomi ja Sarajärvi (2002) viittaavat käsitteellä laadulliseen menetelmään, sopii se mielestäni kuvaamaan myös oman työni määrällistä ja laadullista analyysia yhdistävää tutkimusotetta. Tässä vaiheessa lienee syytä tarkentaa, että ymmärrän käsitteen sisällönanalyysi viittaavan muutenkin sekä

määrälliseen että laadulliseen analyysiin. Sisällönanalyysillä kun on joissakin yhteyksissä tarkoitettu pelkkää laadullista tutkimusta ja määrällisestä otteesta puhuttu tällöin esimerkiksi sisällön erittelyä. (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 107, 109, 116–117.) Myös käsitteellä sisällön erittely on joskus viitattu sekä määrälliseen että laadulliseen tutkimukseen, eli tietojen keräämiseen niin sanallisessa kuin tilastollisessakin muodossa (ks. esim. Pietilä 1976, 53).

Sisällönanalyysia tai sisällön erittelyä – kumpaa käsitettä tutkija itse haluaakin käyttää – on pidetty paitsi yksittäisenä metodina myös väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikonaisuuksiin. Käsitteellä on yleensä viitattu menettelytapaan, jonka avulla dokumentteja ja niiden merkityksiä analysoidaan systemaattisesti ja objektiivisesti. Teorialähtöinen sisällönanalyysi nojaa johonkin tiettyyn teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatteluun. Tutkimuksessa kuvaillaan tämä viitekehys ja määritellään sen mukaan muun muassa analyysissa kiinnostavat käsitteet. Tutkittava ilmiö siis määritellään jonkin jo tunnetun mukaisesti, ja aineiston hankintaa sekä analyysia ohjaa jokin aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys. (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 93, 99–101, 105–106, 116–117; Pietilä 1976, 53.) Tässä tutkimuksessa analyysia ohjaa tabloidisaation viitekehys, tarkemmin sanottuna ne piirteet, jotka tabloidisoitumiseen on aiemmissa keskusteluissa yhdistetty. Määrällisen analyysin luokittelurunko ja sen pohjalta tekemäni havainnot sekä laadullisessa analyysissa esiin nostamani teemat perustuvat siis näihin piirteisiin. Tuomi ja Sarajärven (2002, 99, 116) mukaan teorialähtöisessä analyysissa ikään kuin testataan jo olemassa olevaa teoriaa tai viitekehystä. Eli kun omassa tutkimuksessani pyrin selvittämään, ilmenevätkö tabloidisoitumisen piirteet aineiston lehtien uutisoidessa Kanervan tekstiviestittelystä, testaan sitä, kuinka tabloidisoitumisen ja politiikan journalismin viitekehukset kytkeytyvät toisiinsa.

Tieteenfilosofiselta kannalta on työssäni kyse kulttuurintutkimuksesta. Keskeistä perinteelle on korostaa yhteiskuntaelämän merkitysvälitteisyyttä. Yhteiskunnallinen elämä ja kaikki todellisuuden realiteetit pohjautuvat merkityksenantoon, eikä niiden koeta olevan olemassa sellaisenaan, ihmisten tulkinnoista ja ymmärryksestä riippumatta. Merkitysrakenteita yhtäältä käytetään maailman jäsentämiseen, toisaalta rakenteet ovat, tuottavat ja uusintavat sosiaalista todellisuutta. Kulttuurintutkimukseen liittyy siten vahvasti ajatus sosiaalisesta konstruktionismista, jonka mukaan todellisuus on läpikotaisin rakentunut merkitystulkinnoista ja merkityssäännöistä. Kulttuurintutkimus onkin ennen kaikkea merkitysten tutkimista. Pertti Alasuutarin (2011) mukaan perinnettä leimaa myös halukkuus ottaa hyöty irti kaikista käyttökelpoisista teorioista ja metodeista. Hän kuitenkin muistuttaa, ettei näistä saisi tulla

silmälappuja, vaan teorioiden ja metodien tulisi avata uusia näkökulmia todellisuuteen. (Alasuutari 2011, 25, 58–63, 72.)

5.2.1. Määrällinen analyysi

Tutkimukseni sisällönanalyysi alkoi aineiston määrällisellä luokittelulla. Ennen varsinaisen luokittelun aloittamista kävin aineistoa läpi sen verran, että sain muodostettua tarvittavat muuttujat ja luotua niistä luokittelurungon (Liite 1). Muodostin muuttujat paitsi edellisessä luvussa kuvaamani tabloidisoitumisen piirteiden myös alan aiempien tutkimusten avulla (ks. esim. Suikkanen & Syrjälä 2010; Reunanen 2003, Reunanen 2013). Luokittelurunkoon kertyi lopulta 12 muuttujaa. Kaikkien muuttujien havaintoyksikkönä oli kokonainen juttu, eli sellainen tekstikokonaisuus, jolla oli oma otsikkonsa. Laskin siis erillisiksi jutuiksi kaikki pienetkin tekstielementit, muun muassa kainalojutut ja faktalaatikot. Otsikolliset grafiikat sen sijaan laskin kuviksi. Esittelen seuraavaksi tarkemmin luokitteluun käyttämiäni kriteereitä sekä sitä, mitä kullakin muuttujalla haen.

Koodaamalla *lehden* sekä *jutun järjestysnumeron* ja *päivämäärän* pyrin selvittämään, kuinka paljon mikäkin lehti Kanervan tekstiviestittelystä kirjoitti ja kuinka uutisointi ylipäättään eteni. Muuttujat kertovat lehtien tabloidisoitumisesta lähinnä sisällön tasolla; onhan tabloidisoitumisen käsitteellä viitattu siihen, että myös päivälehdet alkavat uutisoida muun muassa poliitikkoihin ja muihin julkisuuden henkilöihin kohdistuvista skandaaleista (Juntunen ja Väliverronen 2009, 281; Sparks 2000, 10–11). *Jutun otsikon* merkitsin helpottaakseni tietyn jutun tunnistamista ja löytämistä havaintomatriisista.

Jutun tyypin halusin puolestaan koodata selvittääkseni sen, missä määrin lehdet käsittelivät aihetta yksittäisinä juttuina ja missä määrin taas useiden juttujen kokonaisuuksina. Tabloidi-journalismille, kuten myös muulle modernille journalismille, kun on ominaista pilkkoa sanoma lyhyisiin ja toisistaan erillisiin elementteihin, ikään kuin sähkösanomatyylliseen kerrontaan (Saari 2007, 249; Reunanen 2013, 21). Luokittelin jutut kolmeen luokkaan: uutisiin ja muihin uutismaisiin juttuihin, kommentaarijuttuihin sekä kainalojuttuihin. Uutismaisiksi jutuiksi katsoin muun muassa uutisanalyytit ja henkilöjutut; kommentaarijuttuihin taas kaikki toimittajien kirjoittamat kannanotot, esimerkiksi kolumnit, pakinat, kommentit ja näkökulmat. Kainalojutuiksi laskin faktalaatikot sekä muut selkeästi tausta-aineistoa olleet jutut.

Etusivun ja uutisetusivun *vinkin* olemassaolon koodasin, koska halusin saada lisää tietoa lehtien tekstiviestikohulle antamasta näkyvyydestä ja vinkki tuntui helpommin määrällistettävältä kuin esimerkiksi se, mille paikalle juttu oli lehteen tai sivulle sijoitettu. Juuri etusivujen on katsottu kuvaavan lehden uutisarvostusta tiiviissä muodossa – iltapäivälehdillä on tosin tarkoituksena myös houkuttaa lehdelle mahdollisimman paljon ostajia (Holmberg 2004, 20; Kivioja 2004, 10, 115). Helsingin Sanomilta ja Turun Sanomilta laskin lehtien uutisetusivulla, eli kolmannella sivulla olleet vinkit, Iltalehdeltä puolestaan etusivulla, eli heti ensimmäisellä sivulla olleet. Ymmärsinkin vinkin paitsi sisäsivun juttua myyneeksi tiivistelmäksi myös otsikoksi tai muuksi maininnaksi. Niissä tapauksissa, joissa vinkki viittasi usean jutun kokonaisuuteen, laskin sen kuuluvan ainoastaan kokonaisuuden pääjuttuun.

Leipätekstin ja kuvituksen koon halusin mitata saadakseni tarkempaa tietoa siitä, millaista lehtien kohulle antama tila oikein oli. Pyrin selvittämään muun muassa sen, kuinka pilkottua lehtien uutisointi oli (ks. esim. Saari 2007, 249) sekä sen, kuinka paljon lehdissä oli aiheesta tekstiä suhteessa kuviin. Tabloidisoitumisen kun on katsottu johtavan juuri leipätekstin määrän vähenemiseen ja kerronnan visuaalistumiseen, muun muassa kuvien kasvamiseen ja grafiikoiden lisääntymiseen (Syrjälä 2006, 8; Reunanen 2013, 31). Kerronnan visuaalisuutta pyrin hahmottamaan myös *kuvien lukumäärän* avulla. Kuviksi laskin paitsi valokuvat myös piirrookset ja grafiikat. Niissä tapauksissa, joissa kohusta uutisoitiin monen jutun ja kuvan kokonaisuudella, katsoin kuvituksen kuuluvan aina siihen juttuun, johon se sisältönsä puolesta ilmeisimmin kytkeytyi.

Puhujien lukumäärän koodasin selvittääkseni sen, missä määrin jutuissa tuotiin esiin useita näkökulmia ja missä määrin taas tyydyttiin vain yhden osapuolen versioon. Tabloidisoitunut journalismi kun suosii usein yksipuolisia ja dramaattisia kärjistyksiä. Vaikka puhujien suuri lukumäärä ei suoraan takaa jutun näkökulmien monipuolisuutta – saattaahan olla niinkin, että he edustavat samaa intressitahoa – on runsaus kuitenkin todennäköisemmin merkki monipuolisuudesta kuin yksipuolisuudesta. (Reunanen 2013, 39.) Laskin puhujiksi ne tahot, joita lainattiin jutuissa joko suoraan tai epäsuoraan. Otin huomioon sellaiset epäsuoran lainauksen muodot, joissa primäärilähde ja lausunto olivat selkeästi hahmotettavissa, eivätkä siten jääneet toimittajan epämääräisiksi tulkinnoksi. Näin oli esimerkiksi silloin, kun jutussa kirjoitettiin ”Kanervan mukaan...” tai ”Kanerva sanoi, että...”. Kommentaarijutuissa katsoin yhdeksi puhujaksi myös jutun kirjoittajan.

Laskin myös jutuissa olleiden *viittausten lukumäärän* sekä määrittelin sen, minkä *tyyppisiin lehtiin* viittaukset kohdistuivat. Pyrin näin tarkastelemaan sitä, kuinka ahkerasti päivälehdet lainasivat keltaista lehdistöä, eli ylittivätkö laatulehdistön ja keltaisen lehdistön rajat. Yhtenä tabloidisoitumisen merkinä kun on pidetty lehdistön laumasieluisuutta sekä sitä, että myös perinteiset uutismediat lainaavat tabloidien skuppeja (Juntunen ja Väliverronen 2009, 281–282). Katsoin jutun viittauksen toiseen mediaan, jos siinä lainattiin joko suoraan tai epäsuoraan jotakin toisen kertomaa. Lainaukset olivat yleensä muodossa ”Hymyn mukaan...” tai ”Ilta-Sanomat kertoi, että...” En siis laskenut viittauksiksi sellaisia epämääräisiä ilmauksia kuin ”julkisuudessa olleiden tietojen mukaan” tai ”lehdet ovat kirjoittaneet”. Erottelin jutuista yhtäältä keltaiseen lehdistöön, eli iltapäivälehtiin ja juorujournalismiin keskittyneisiin aikakauslehtiin, kohdistuneet lainaukset sekä toisaalta perinteiseen uutismediaan kohdistuneet viittaukset.

Määrällisessä analyysissä pyrin siis ennen kaikkea selvittämään,

- kuinka aktiivisesti ja näkyvästi lehdet tekstiviestittelystä uutisoivat;
- kuinka visuaalisesti ne aiheesta kertoivat;
- kuinka palasteltua uutisointi oli sekä
- kuinka paljon lähteenä käytettiin muita medioita.

Merkitsin luokittelun tulokset Excel-tiedostossa olleeseen havaintomatriisiin, ja tämän jälkeen muodostin tuloksista taulukoita ja grafiikoita sekä Excelillä että SPSS-ohjelmalla. Määrällisen analyysin tulokset on esitetty luvussa 6.2.

5.2.2. Laadullinen analyysi

Sisällönanalyysin laadullisessa vaiheessa pyrin syventämään ja laajentamaan määrällisessä analyysissä saamiani tuloksia. Pertti Alasuutarin (2011, 40) ohjetta seuraten aloitin laadullisen analyysin pelkistämällä havaintoja, eli tässä tapauksessa teemoittelemalla niitä. Huomasin jo määrällistä analyysia tehdessäni, että tietyt teemat toistuvat aineistossa, joten laadullisessa vaiheessa aloin tarkastella systemaattisesti etenkin näitä. Samalla aineistosta alkoi kuitenkin nousta esiin uusia teemoja, joiden alle keräsin taas omia havaintoja. Teemoitteluni oli pääosin teorialähtöistä, eli kiinnitin huomiota lähinnä niihin uutisoinnin piirteisiin, joiden koin liittyvän tabloidisaatioon. Näitä piirteitä olivat esimerkiksi tekstin tunteellinen ja dramaattinen sävy. Havaintojen pelkistämistä ohjasivat kuitenkin myös omat kiinnostukseni – muun

muassa sitä kohtaan, miten lehdet Ilkka Kanervan ja Johanna Tukiaisen esittivät. Käytännön tasolla suuntasin teemoittelussa huomioni muun muassa juttujen kielellisiin ja rakenteellisiin ratkaisuihin sekä tekstien luomiin rooleihin, suhteisiin ja kärjistyksiin. Tutkin sanavalintoja, metaforia ja rinnastuksia, erotteluja ja vastakkainasetteluja, toistuvuuksia ja poikkeuksia sekä sitä, mitä teksteissä jätettiin sanomatta.

Havaintojen pelkistämisen jälkeen jatkoin analyysia Alasuutarin (2011, 44) määrittelemällä toisella vaiheella, eli arvoituksen ratkaisemisella. Luin aineistoa läpi useita kertoja ja useina eri ajankohtina saadakseni siitä irti mahdollisimman paljon. Kun yhdistin irrallisia havaintoja ja teemoja toisiinsa, alkoivat ne muodostaa entistä suurempia kokonaisuuksia. Lopulta jäljellä oli neljä teemaa:

- uutisoinnin laumasieluisuus,
- epämuodollisella kielellä herkuttelu,
- uutisoinnin dramaattisuus sekä
- menneellä ja tulevalla luotu odotusarvo.

Vaikka laadullinen analyysi kohdistui määrällisen tavoin koko tutkimusaineistoon ja koko tarkastelujaksolle, nostin analyysitekstiin vain tietyt, teemoja parhaiten kuvanneet esimerkit. Laadullisen analyysin tulokset on esitetty luvussa 6.3.

6. Analyysin tulokset

Edellisessä luvussa määrittelemieni rajausten ja kriteerien myötä tutkimusaineiston kooksi tuli 300 juttua. Aineistosta kertyi siis verraten laaja. Tähän vaikuttivat ennen kaikkea päätökseni valita aineistoon kolme sanomalehteä kahden sijaan, ottaa mukaan uutisten lisäksi myös kommentaarijutut sekä tutkia uutisointia kohun alusta loppuun asti, eli lähes kuukauden ajan.

Pohdin pisimpään sitä, rajaanko kommentaarijutut aineiston ulkopuolelle, mutta lopulta päätin ottaa ne mukaan. Syynä tähän oli se, että etenkin iltapäivälehdissä kommentaarijuttuja tuotetaan nykyään toden teolla (Kivioja 2008a, 50). Koin niiden siis muodostavan olennaisen ja näkyvän osan etenkin Iltalehden uutisoinnista. Kommentaarijuttujen pois jättäminen olisi pienentänyt tutkimusaineistoa 45 jutulla, ja vastaavan kokoinen vaikutus olisi ollut myös sillä, että olisin tarkastellut ainoastaan kahden sanomalehden uutisointia. Tutkimuksen ulkopuolelle olisivat tällöin jääneet Turun Sanomat ja sen tekstiviestikohusta julkaisemat 55 juttua. Halusin lehden kuitenkin mukaan paitsi Kanervan turkulaisuuden takia myös siksi, että voisin pohtia Helsingin Sanomien tabloidisoitumista suhteessa toiseen päivälehteen. Tarkastelujakson lähes kuukauden mittainen pituus puolestaan oli itsestään selvä päätös siksi, että halusin nähdä, minkälainen skandaalin kaari uutisoinnista muodostui. Skandaalihan alkaa siitä, kun jostakin salassa pidetystä tulee julkista, ja päättyy asioiden jälkipuintiin (Thompson 2000, 72–77).

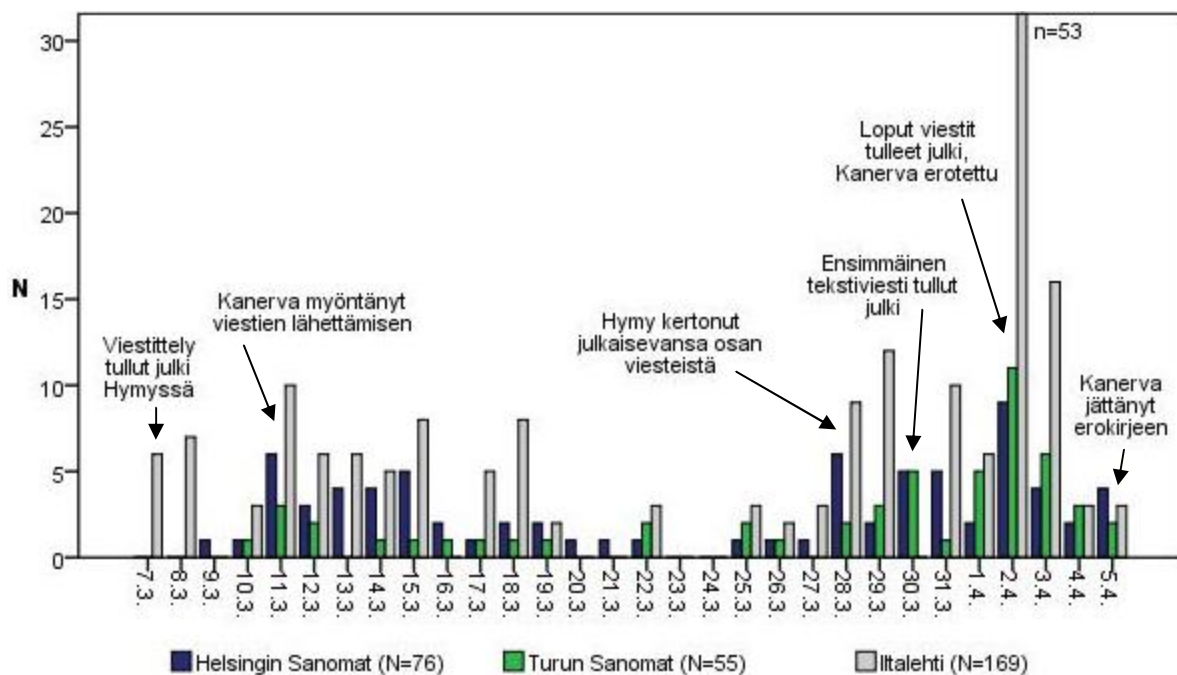
6.1. Uutisoinnin ja skandaalin eteneminen

Ulkoministeri Ilkka Kanervan tekstiviestittely eroottiselle tanssijalle Johanna Tukiaiselle tuli julki, kun aikakauslehti Hymy kertoi siitä maaliskuun numerossaan vuonna 2008.

Tutkimusaineistoni lehdistä Iltalehti tarttui aiheeseen ensimmäisenä – odotetusti heti Hymyn paljastuksen jälkeen 7.3. Kanervan tekstiviestit olivat tuolloin pääaihe lehden etusivulla, ja sisäsivujen ensimmäisellä aukeamalla aiheesta kerrottiin kuuden jutun voimin. Iltalehti paitsi lainasi Hymyssä ilmestynyttä juttua myös muistutti Kanervan aiemmista tekstiviestikohuista sekä haastatteli tämän puolisoa, avustajaa ja Johanna Tukiaisen sisarta. John B. Thompsonin (2000, 73–74) mukaan skandaalin ensimmäisenä vaiheena on juuri jonkin salassa pysyneen asian tai teon päätyminen julkisuuteen – kuitenkin niin, että myös valtavirtamediat tarttuvat siihen. Thompsonin määritelmää seuraten Kanervan ja Tukiaisen tekstiviestittelyä koskeneesta huhusta vahvistui skandaali vasta muutama päivä Hymyn paljastuksen jälkeen; silloin, kun sen noteerasivat muun muassa aineistoni päivälehdet. Iltalehti ehtikin uutisoida viestittelystä vielä toisen kerran, ennen kuin myös Helsingin Sanomat huomioi sen. Helsingin

Sanomat nosti tekstiviestit kotimaa-osastonsa toiselle sivulle 9.3., kun kansanedustaja Liisa Jaakonsaari oli kommentoinut niitä edellisenä päivänä Yleisradion Lauantaiseurassa. Lehti julkaisi aiheesta yhden jutun ja kertoi siinä Jaakonsaaren mietteiden lisäksi myös kolmen muun poliitikon näkemykset aiheesta. Kohun taustoja juttu valotti referoimalla lyhyesti muissa medioissa esiintyneitä tietoja. Turun Sanomat aloitti siis oman uutisointinsa aineiston lehdistä viimeisenä. Lehti huomioi aiheen ensimmäisen kerran 10.3. lyhyellä STT:n jutulla, joka kertoi kokoomuksen puheenjohtajan Jyrki Kataisen YLE:lle antamasta viestittelyä koskevasta lausunnosta.

Kuvio 1: Päivittäisen juttumäärän kehitys Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Kohun alkuvaiheen uutisointipiikki koitti 11.3., kun Kanerva oli edellisenä päivänä puhunut tekstiviesteistä ensimmäistä kertaa virallisesti julkisuudessa ja myös myöntänyt lähettäneensä ne. Kun Kanervan oli aiemmin tulkittu kiistäneen viestittelyn, muodostui hänestä julkisuuteen kuva valehtelijana. Thompsonin (2000, 17) mukaan tällainen ”second order transgression”, esimerkiksi teon peittely, aiheen väistely ja siitä valehteleminen, herättääkin usein suurempaa paheksuntaa kuin alkuperäinen teko. Aineiston lehdet julkaisivat tuolloin 11.3. kolmanneksi eniten juttuja koko tarkastelujaksolla, kaikkiaan 19 kappaletta (IL 10, HS 6, TS 3). Seuraavat uutisointipiikit koittivat vasta jakson loppupuolella, kun kohu sai huipennuksensa. Ennen tätä oli siis käynnissä Thompsonin (2000, 74–75) määrittelemä skandaalin toinen vaihe, jossa keskeiseen rooliin nousivat toimittajat, kun he jatkoivat sinnikkäästi aiheen puimista ja

hakivat sille päivittäin uusia näkökulmia. Samalla kun tiedotusvälineet ikään kuin kilpailivat siitä, kuka saa ensimmäisenä kertoa seuraavasta juonenkäänteestä, pysyi skandaali jatkuvasti esillä (Niemi 2009, 214). Mainittua uutisointipiikkiä (11.3.) lukuun ottamatta aineiston lehdet julkaisivat kohun toisessa vaiheessa päivittäin kaikkiaan 1–14 juttua. Lehdissä muun muassa pohdittiin, muodostiko ulkoministerin tekstiviestittely turvallisuusuhan Suomelle ja oliko tämä tehnyt jotakin lainvastaista, kaivettiin Kanervan menneisyydestä muita epäilyttäviä naisuhteita, tarkkailtiin tämän käytöstä pääsiäiskirkossa sekä arvioitiin uskottavuutta niin poliitikoiden, tutkijoiden kuin kansalaistenkin suilla. Mats Ekströmin ja Bengt Johanssonin (2008) mukaan ulkopuoliset pääsevät kommentoimaan kohua paitsi näyttääkseen toteen sen paheksunnan, jota tapahtunut aiheuttaa, myös rakentaakseen näkyville sen normin, jota on rikottu. Skandaaliuutisointiin sisältyy siksi usein enemmän keskustelua kuin uusien faktojen esiin tuomista. (Ekström ja Johansson 2008, 74–76.)

Tekstiviestiuutisoinnin ja koko skandaalin loppuhuipennus alkoi lopulta 28.3., kun Hymy ilmoitti julkaisevansa osan Kanervan lähettämistä tekstiviesteistä seuraavalla viikolla ilmestyvässä numerossaan. Tutkimusaineiston lehdet julkaisivat runsaasti juttuja etenkin 28.3. (17 kpl), 29.3. (17 kpl), 31.3. (16 kpl), 2.4. (53 kpl) ja 3.4. (26 kpl). Ennen kuin tekstiviestit tulivat aprillipäivänä julki, pitivät lehdet skandaalia yllä spekuloiden jo tulevalle. Lehdissä muun muassa pohdittiin, kenestä tulisi Kanervan seuraaja ja kerrottiin, ketkä poliitikot tätä tukivat, ketkä puolestaan arvostelivat. Odotusarvoa loivat myös Ilta-Sanomien käsiinsä saama, Kanervan Tukiaiselle lähettämä tekstiviesti sekä tieto Kanervan uupumuksesta ja työtehtävän väliin jättämisestä.

Juttumäärillä mitattuna kohun selvästi aktiivisin uutisointipäivä oli kuitenkin tekstiviestien julkaisemista ja Kanervan erottamista seurannut 2.4. Aineiston lehdet julkaisivat tuolloin kaikkiaan 53 juttua, eli noin kuudesosan kaikista tarkastelujaksolla ilmestyneistä jutuista, ja myös jokainen lehti kirjoitti tuolloin enemmän juttuja kuin minään muuna päivänä (IL 33, TS 11, HS 9). Thompsonin (2000) mukaan tällainen tapahtumien huipentuminen, muun muassa juuri rajuihin paljastuksiin ja dramaattiseen eroon, on skandaalin kolmas vaihe. Neljäntenä ja viimeisenä vaiheena on puolestaan tapahtumien jälkipuinti esimerkiksi mediassa tai erilaisissa toimikunnissa. (Thompson 2000, 75–77.) Tutkimusaineistoni kaikki kolme lehteä jatkoivat kohun jälkipuintia ainakin 5.4. saakka. Päätin tarkasteluni kyseiseen päivään, koska lehdet uutisoivat silloin Kanervan jättämästä virallisesta erokirjeestä, eli kohun varsinaiset

tapahtumat päättyivät. Vielä tämänkin jälkeen aihe nousi satunnaisesti esille kaikissa lehdissä, mutta säännöllinen, päivittäinen kirjoittelu päättyi.

6.2. Määrällisen analyysin tulokset

Tutkimusaineiston suuri koko toi haasteita etenkin sen määrälliseen luokitteluun, koska oli mietittävä tarkkaan, mitä kaikkea aineistosta kannattaa koodata, jotta ei tule tehneeksi turhaa saati loputtoman paljon työtä. Tämän vuoksi tein muutaman testiluokittelun, ja itse asiassa muokkasin luokittelurunkoa vielä varsinaisenkin koodauksen aikana. Tarkensin ensinnäkin sitä, mitkä arvot olivat mahdollisia muuttujalle jutun tyyppi. Luokittelin jutut aluksi ainoastaan kahteen luokkaan, eli uutisiin ja kommentaarijuttuihin, mutta saadakseni etenkin uutisoinnin palastelusta irti vielä tätäkin enemmän päätin erottaa uutisista vielä faktalaatikot ja muut selkeästi kainalojuttuja olleet tekstit. Mahdollisia juttutyyppejä oli siis lopulta kolme.

Toiseksi jätin luokittelurungosta yhden muuttujan kokonaan pois. Tarkoitukseni oli alun perin mitata määrällisesti myös jotakin tabloidisaatioon liitettyä tyyllillistä piirrettä, ja valitsinkin tähän tekstin tunteellisen sävyn, mutta kun huomasin, että kyseisen muuttujan systemaattinen luokittelu oli sille asettamistani, mielestäni tarkoista, kriteereistä huolimatta hankalaa ja vei turhan paljon aikaa, päätin jättää muuttujan kokonaan pois ja keskittyä siihen laadullisessa analyysissä. Näillä luokittelurungon tarkennuksilla pyrin parantamaan analyysin kokonaisluotettavuutta, eli reliabiliteettia ja validiteettia. Veikko Pietilän (1976) mukaan reliabiliteetissa on kyse siitä, että valitut tiedonkeruumenetelmät antavat tutkittavasta ilmiöstä luotettavaa ja sattumanvaraisuudesta vapaata tietoa; validiteetissa puolestaan siitä, että menetelmillä saadaan tietoa juuri siitä ilmiöstä, josta tietoa halutaan. (Pietilä 1976, 233, 248.)

Seuraavissa alaluvuissa tarkastelen aineiston lehtien uutisoinnin volyyymia, visuaalisuutta, palastelua ja lainaavuutta.

6.2.1. Uutisoinnin volyyymi

Keräsin tutkimusaineistoa siis noin kuukauden ajalta – tarkastelujakson alusta loppuun kertyi tarkemmin sanottuna 30 päivää. Tutkimusaineistoa ei kuitenkaan kertynyt kaikilta päiviltä, koska tarkastelujaksolle osui pääsiäinen, ja lehdet eivät siksi ilmestyneet aivan tavalliseen tapaan. Kaikki kolme lehteä jäivät ilmestymättä kahtena pääsiäispäivänä (23.3. ja 24.3.) ja Iltalehti myös pitkänäperjantaina (21.3.). Iltalehdeltä tuli tarkasteltavaksi muita vähemmän

numeroita myös siksi, että lehti ilmestyy vain kuutena päivänä viikossa – Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat kun ilmestyvät seitsemänä päivänä. Tarkastelujakson aikana Helsingin Sanomilta ja Turun Sanomilta ilmestyi siis kaikkiaan 28 numeroa. Helsingin Sanomat kirjoitti Kanervan tekstiviestittelystä 26 lehden uutissivuilla (uutisointipäivät 93 %) ja Turun Sanomat 21 lehden uutissivuilla (75 %). Iltalehdeltä sen sijaan ilmestyi 24 numeroa, ja niistä 23 lehden uutisosastolla tekstiviestikohu oli esillä (96 %).

	Kaikki numerot (N)	Uutisointipäivät (N)	Uutisointipäivät (%)
Helsingin Sanomat	28	26	93
Turun Sanomat	28	21	75
Iltalehti	24	23	96

Taulukko 1: Uutisointipäivät Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Näin tarkasteltuna sai kohu siis eniten huomiota Iltalehdessä. Lehti uutisoi aiheesta etenkin Turun Sanomia toistuvammin, mutta Helsingin Sanomiin ei eroa sen sijaan juurikaan ollut. On kuitenkin muistettava, että tarkastelujaksoni alkoi päivästä, jolloin nimenomaan Iltalehti alkoi kohusta uutisoida. Vaikka Helsingin Sanomien uutisointi alkoi vasta tarkastelujakson kolmantena päivänä, oli kohu tämän jälkeen esillä sen jokaisessa numerossa jakson loppuun asti (uutisointipäivät aloittamisesta 100 %). Turun Sanomat puolestaan aloitti oman uutisointinsa jakson neljäntenä päivänä, eli aloituksensa jälkeen se kirjoitti aiheesta kaikkien muiden paitsi neljän lehtensä uutissivuilla (84 %). Nämä lehdet ilmestyivät 13.3., 20.3., 21.3. ja 27.3. Kahdessa numerossa (13.3. ja 21.3.) aihe oli kuitenkin esillä joko pääkirjoitus- tai sunnuntaisivuilla.

Iltalehden kirjoittelu alkoi heti tarkastelujakson ensimmäisenä päivänä, ja tämän jälkeen lehti uutisoi aiheesta muiden paitsi yhden numeronsa uutissivuilla (96 %). Tuon poikkeuksen muodosti kiirastorstaina 20.3. ilmestynyt numero, jossa tosin julkaistiin aiheesta kaksi juttua lehden viihdeosastolla. Iltalehti piti siis Helsingin Sanomien tavoin kohua yllä käytännössä jokaisessa numerossaan, kun taas Turun Sanomien uutisoinnissa oli myös selkeitä välipäiviä.

	Numerot uutisoinnin aloittamisesta (N)	Uutisointipäivät aloittamisesta (N)	Uutisointipäivät aloittamisesta (%)
Helsingin Sanomat	26	26	100
Turun Sanomat	25	21	84
Iltalehti	24	23	96

Taulukko 2: Uutisointipäivät aloittamisesta Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Iltalehdessä yli puolet koko tutkimusaineiston jutuista

Juttumäärillä mitattuna tekstiviestittely sai ylivoimaisesti eniten huomiota Iltalehdessä. Lehti käsitteli aihetta uutissivuillaan kaikkiaan 169 jutussa, kun taas Helsingin Sanomat julkaisi 76 juttua ja Turun Sanomat 55. Kun tutkimusaineistossani oli kaikkiaan 300 juttua, julkaisi Iltalehti siis jo yksin yli puolet näistä – enemmän juttuja kuin päivälehdet yhteensä. Helsingin Sanomien ja Turun Sanomien välillä ei juttumäärissä sen sijaan ollut huomattavaa eroa.

	Helsingin Sanomat	Turun Sanomat	Iltalehti	Yhteensä (N)
7.3.	-	-	6	6
8.3.	-	-	7	7
9.3.	1	-	-	1
10.3.	1	1	3	5
11.3.	6	3	10	19
12.3.	3	2	6	11
13.3.	4	-	6	10
14.3.	4	1	5	10
15.3.	5	1	8	14
16.3.	2	1	-	3
17.3.	1	1	5	7
18.3.	2	1	8	11
19.3.	2	1	2	5
20.3.	1	-	-	1
21.3.	1	-	-	1
22.3.	1	2	3	6
23.3.	-	-	-	-
24.3.	-	-	-	-
25.3.	1	2	3	6
26.3.	1	1	2	4
27.3.	1	-	3	4
28.3.	6	2	9	17
29.3.	2	3	12	17
30.3.	5	5	-	10
31.3.	5	1	10	16
1.4.	2	5	6	13
2.4.	9	11	33	53
3.4.	4	6	16	26
4.4.	2	3	3	8
5.4.	4	2	3	9
Yhteensä (N)	76	55	169	300
Yhteensä (%)	25	18	56	100

Taulukko 3: Päivittäiset juttumäärät Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Niinä päivinä, kun Iltalehti ilmestyi ja tekstiviestikohusta uutisoi, julkaisi se yleensä myös eniten juttuja. Poikkeuksena tästä olivat kolme lehteä: tarkastelujakson keskellä 19.3. sekä

aivan lopussa 4.4. ja 5.4. Sekä 19.3. (IL 2, HS 2, TS 1) että 4.4. (IL 3, TS 3, HS 2) Iltalehti julkaisi yhtä monta juttua kuin toinen päivälehdistä, kun taas jakson viimeisenä päivänä 5.4. (HS 4, IL 3, TS 2) eniten juttuja oli Helsingin Sanomilla.

Iltalehdelle vähäinen juttumäärä selittynee kohun keskellä (19.3.) sillä, että lehti sijoitti tuolloin kolme aihetta käsitellyttä juttua viihteeseen, jonka rajasin siis aineiston ulkopuolelle. Sama syy ei kuitenkaan selitä sitä, että lehden päivittäinen juttumäärä putosi jakson lopussa (4.4. ja 5.4.) radikaalisti kolmeen. Pudotus oli nimenomaan radikaali, sillä vielä 2.4. ja 3.4. julkaisi lehti 33 ja 16 juttua. Iltalehden kiinnostus aihetta kohtaan näyttikin lopahtavan kuin seinään heti Kanervan erottamisen jälkeen. Aivan kuin lehti olisi kokenut tehneensä jo tehtävänsä ja täyttäneensä jo velvollisuutensa. Tähän viittaa myös se, ettei Iltalehdellä ollut yhtään etusivun vinkkiä enää Kanervan erottamista seuranneen päivän 2.4. jälkeen. Sisällöstä on puolestaan tehtävä se huomio, ettei lehti juuri kirjoittanut Kanervan tilalle ulkoministeriksi valitusta Alexander Stubbista, jolle päivälehdet kyllä antoivat tilaa. Kun Helsingin Sanomien ja Turun Sanomien uutisoinnin kärki oli heti erottamista seuranneesta päivästä lähtien uuden ulkoministerin näkemyksissä, keskittyi Iltalehti vielä pitkälti kertomaan Kanervan mietteistä ja tunnoista. Kun päivälehdet katsoivat jo tulevaan, pysyi Iltalehti siis vielä – tabloideille ominaisesti (ks. esim. Syrjälä 2006, 9) – menneessä. Lehti toimi näin siitäkin huolimatta, että potkut tulivat julkisuuteen varhain tiistai-aamuna ja kun aihetta rummutettiin medioissa pitkin päivää, oli itse erottaminen vanha kärki jo seuraavankin aamun lehteen.

Kun verrataan päivälehtiä toisiinsa, oli Helsingin Sanomien päivittäinen juttumäärä useammin suurempi kuin Turun Sanomien. Helsingin Sanomilla oli toista enemmän juttuja viitenätoista päivänä, Turun Sanomilla puolestaan seitsemänä. Yhtä monta juttua lehdet julkaisivat neljästi. Helsingin Sanomat kirjoitti aiheesta Turun Sanomia enemmän etenkin tarkastelujakson alkupuolella, mutta sitten tilanne tasoittui ja lopussa kääntyi jopa päinvastaiseksi. Helsingin Sanomat näyttikin pitävän merkittävänä uutisena jo Kanervan tekstiviestittelyä, kun taas Turun Sanomissa aiheen saama painoarvo tuntui nousevan vasta siinä vaiheessa, kun tämän pesti ulkoministerinä alkoi olla uhattuna.

Iltalehdessä eniten etusivun vinkkejä

Uutisoinnin volyymista kertoo paitsi se, montako juttua ja kuinka toistuvasti lehdet kohusta kirjoittivat, myös se, kuinka näkyville paikoille ne aiheen numeroihinsa nostivat. Päädyin siksi laskemaan, montako kertaa kohusta oli vinkki Iltalehden etusivulla sekä Helsingin

Sanomien ja Turun Sanomien uutisetusivulla. Iltalehti vinkkasi kohusta määrällisesti eniten, kaikkiaan 16 numerossaan. Helsingin Sanomilla oli uutisetusivun vinkki 12 kertaa ja Turun Sanomilla puolestaan seitsemän kertaa. Kun otetaan huomioon vielä se, monenako päivänä lehdet aiheesta uutisoivat, vinkkasi Iltalehti todellakin päivälehtiä aktiivisemmin. Kohu nimittäin näkyi Iltalehden etusivulla lähes kolmena neljäsosana sen uutisointipäivistä (70 %), Helsingin Sanomissa lähes joka toisena uutisointipäivänä (46 %) ja Turun Sanomissa tasan kolmasosana (33 %). Päivälehdistä Helsingin Sanomat antoi siten kohulle jälleen enemmän huomiota kuin Turun Sanomat.

	Uutisointipäivät (N)	Vinkit (N)	Vinkilliset päivät (%)
Helsingin Sanomat	26	12	46
Turun Sanomat	21	7	33
Iltalehti	23	16	70

Taulukko 4: Vinkkien lukumäärät Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Päätin tarkastella vinkkien lukumääriä siitä huolimatta, että Iltalehden etusivun ja päivälehtien uutisetusivun vertaamisessa on oma ongelmansa. Iltapäivälehdessä kun pitää tehdä etusivusta sellainen, että se houkuttelee puoleensa mahdollisimman paljon ostajia, mutta päivälehdillä ei etusivun saati uutisetusivun vinkeillä ole samanlaista myynnillistä merkitystä. Suomessa päivälehdet ensinnäkin tilataan yleensä kotiin, minkä lisäksi Helsingin Sanomien ja Turun Sanomien varsinaisen etusivun täyttävät mainokset eivätkä uutisotsikot. (Nieminen ja Pantti 2012, 88–89; Kivioja 2004, 115.) Olivatpa taustat etusivujen tekemiseen mitkä tahansa, kertovat sekä iltapäivälehtien että päivälehtien vinkit joka tapauksessa sen, mitä aiheita lehdet pitävät huomionarvoisena – siksi päädyin tarkastelemaan vinkkejä omassa analyysissäni.

6.2.2. Uutisoinnin visuaalisuus

Uutisoinnin visuaalinen volyyymi käy ensimmäisenä ilmi lehtien kuvallisten uutisointipäivien lukumäärästä. Näin mitattuna näkyi kohu selvästi eniten Iltalehdessä. Lehti nimittäin kirjoitti aiheesta kaikkiaan 23 numerossaan, ja näistä kaikissa se julkaisi aiheesta myös vähintään yhden kuvan (kuvalliset uutisointipäivät 100 %). Helsingin Sanomat puolestaan käsitteli kohua kaikkiaan 26 lehdessä, mutta yhtään kuvaa sillä ei ollut viidessä niistä (81 %). Turun Sanomilla taas oli yhteensä 21 uutisointipäivää, ja kuvia sisältyi 15 numeroon (71 %). Myös Pasi Kivioja (2008a, 141) on huomannut, että tabloidit erottaa päivälehdistä se, ettei ensin mainituille näytä – etenkin dramaattisten uutisointien alkuvaiheessa – olevan vaihtoehtona

se, että uutisia julkaistaisiin myös pienemmällä ilman kuvaa. Omassa aineistossani tämä toki näkyi Iltalehden uutisoinnissa läpi kohun.

	Uutisointipäivät (N)	Kuvalliset uutisointipäivät (N)	Kuvalliset uutisointipäivät (%)
Helsingin Sanomat	26	21	81
Turun Sanomat	21	15	71
Iltalehti	23	23	100

Taulukko 5: Kuvalliset uutisointipäivät Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Iltalehdessä ylivoimaisesti eniten kuvia

Myös julkaistujen kuvien lukumäärällä mitattuna näkyi tekstiviestittely ylivoimaisesti eniten Iltalehdessä. Kun tutkimusaineistoni kolme lehteä julkaisivat tarkastelujakson aikana kaikkiaan 372 kuvaa, ilmestyi näistä suurin osa – 257 kuvaa – yksin Iltalehdessä. Helsingin Sanomat puolestaan julkaisi 79 kuvaa ja Turun Sanomat 36. Jos oli Iltalehden ja päivälehtien uutisoinneissa huomattava ero jo juttumäärillä mitattuna, oli niissä siis vielä huomattavampi ero kuvien lukumäärällä tarkasteltuna. Iltalehti kun julkaisi yli kaksinkertaisen määrän kuvia kuin mitä päivälehdet yhteensä. Kuvien lukumäärässä, toisin kuin juttujen määrässä, näkyi selvä ero myös päivälehtien välillä: Helsingin Sanomat julkaisi hieman yli kaksinkertaisen määrän kuvia Turun Sanomiin nähden.

Kuvien päivittäisen lukumäärän kehitys noudatteli pitkälti samaa kaavaa kuin uutisoinnin muu eteneminen. Ylivoimaisesti eniten kuvia, kaikkiaan 83 kappaletta, ilmestyi tutkimusaineiston lehdissä tekstiviestien julkaisemista ja Kanervan erottamista seuranneena päivänä 2.4. Jokainen lehti julkaisi tuolloin myös enemmän kuvia kuin minään muuna uutisointipäivänään (IL 53, HS 20, TS 10). Kuvien lukumäärällä mitattuna alkoi uutisoinnin loppuhuipennus kuitenkin jo 28.3. Iltalehden uutisoinnissa tämä näkyi siinä, että lehden julkaisema kuvamäärä oli päivittäin vähintään viiden sijaan kymmenen; päivälehtien sivuilla puolestaan siinä, etteivät lehdet enää julkaisseet lähinnä yhtä tai kahta kuvaa päivässä. Ennen huipennusta päivälehdet olivat poikenneet tästä määrästä vain silloin, kun ne olivat julkaisseet gallupeja – laskinhan kaikki pienetkin kuvaelementit erikseen.

	Helsingin Sanomat	Turun Sanomat	Iltalehti	Yhteensä (N)
7.3.	-	-	3	3
8.3.	-	-	11	11
9.3.	1	-	-	1
10.3.	1	-	5	6
11.3.	1	1	13	15
12.3.	4	1	8	13
13.3.	1	-	3	4
14.3.	-	-	11	11
15.3.	2	1	11	14
16.3.	1	-	-	1
17.3.	-	2	3	5
18.3.	2	-	13	15
19.3.	1	-	6	7
20.3.	-	-	-	-
21.3.	-	-	-	-
22.3.	1	1	1	3
23.3.	-	-	-	-
24.3.	-	-	-	-
25.3.	-	3	6	9
26.3.	1	-	2	3
27.3.	1	-	4	5
28.3.	5	2	14	21
29.3.	4	1	14	19
30.3.	10	3	-	13
31.3.	4	1	30	35
1.4.	2	6	12	20
2.4.	20	10	53	83
3.4.	4	2	25	31
4.4.	5	1	5	11
5.4.	8	1	4	13
Yhteensä (N)	79	36	257	372
Yhteensä (%)	21	10	69	100

Taulukko 6: Kuvien päivittäiset lukumäärät Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Tarkastelujakson viimeistä päivää lukuun ottamatta Iltalehti julkaisi aina ilmestyessään eniten kuvia – kahtena päivänä kuvia oli tosin yhtä paljon kuin toisella tai molemmilla päivälehdillä (22.3. HS 1, TS 1, IL 1 ja 4.4. HS 5, IL 5, TS 1). Jakson viimeisenä päivänä eniten kuvia oli sen sijaan Helsingin Sanomilla (HS 8, IL 4, TS 1). Pääsiäislauantain 22.3. Iltalehdelle vähäistä kuvamäärää selittänee ainakin pyhien aikainen uutisköyhyys: lehdillä ei nimittäin ollut tuolloin tekstiviestikohusta muuta kerrottavaa kuin se, että Kanervan osallistuminen illan Tuomasmessuun oli herättänyt närkästystä. Jakson viimeisten päivien 4.4. ja 5.4. Iltalehdelle vähäinen kuvamäärä puolestaan muistuttaa jo edellisessä alaluvussa esillä ollutta päivittäisen juttumäärän radikaalia putoamista. Kuvamäärien putoaminen jakson viimeisinä päivinä

viiteen ja neljään oli itse asiassa juttumäärien putoamista radikaalimpi, sillä 2.4. lehti julkaisi kaikkiaan 53 kuvaa ja 3.4. vielä 25 kuvaa. Kuvienkin määrällä mitattuna Iltalehden kiinnostus aihetta kohtaan lopahti siis kuin seinään heti Kanervan erottamisen jälkeen.

Päivälehdistä Helsingin Sanomat julkaisi enemmän kuvia selvästi Turun Sanomia useammin. Helsingin Sanomilla oli enemmän kuvia 18 päivänä ja Turun Sanomilla puolestaan kolmena päivänä – jälleen lähinnä kohun loppupuolella. Yhtä monta kuvaa lehdet julkaisivat neljästi.

Iltalehdessä enemmän tilaa kuville kuin tekstile

Uutisoinnin visuaalisuudesta kertoo paitsi se, montako kuvaa ja millä tahdilla lehdet aiheesta julkaisivat, myös se, paljonko kuvitusta oli suhteessa tekstin määrään. Mittasin siksi jokaisen kohua käsitelleen leipätekstin ja kuvan koon käyttäen yksikkönä palstasenttimetriä. Mittaus havainnollisti hyvin sitä eroa, joka päivälehtien ja Iltalehden välillä myös silmämääräisesti oli. Kaikkien Iltalehdessä julkaistujen kuvien yhteismitta kun oli päivälehtiin verrattuna suorastaan mammuttimainen, noin seitsemän- tai kahdeksankertainen. Kun Iltalehti julkaisi kuvia kaikkiaan 10 337 palstasenttimetriä, oli kuvien yhteismitta Helsingin Sanomissa 1 516 ja Turun Sanomissa 1 311 palstasenttiä.

Kuvituksen kokonaismitat eivät kuitenkaan kerro visuaalisuudesta koko totuutta, ennen kuin luvut on suhteutettu lehtien julkaisemaan tekstimäärään. Mittasin aineistosta siis leipätekstin koon, eli kaiken muun paitsi kuvat, otsikot, nostot ja leipätekstiä suuremmalla fontilla tehdyt ingressit. Myös tekstin kokonaismitta oli suurin Iltalehdessä, mutta eroa päivälehtiin ei ollut yhtä paljon kuin kuvituksessa. Iltalehti julkaisi leipätekstiä kaikkiaan 4 300 palstasenttimetriä, Helsingin Sanomat 2 082 ja Turun Sanomat 1 310. Iltalehdessä oli siis tekstiä noin kaksin- tai kolminkertainen määrä päivälehtiin verrattuna.

	Helsingin Sanomat		Turun Sanomat		Iltalehti	
	pcm	%	pcm	%	pcm	%
Leipäteksti	2082	58	1310	50	4300	29
Kuvitus	1516	42	1311	50	10337	71
Yhteensä	3598	100	2621	100	14637	100

Taulukko 7: Tekstin ja kuvituksen määrä Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Kuvituksen ja tekstin kokonaismittoja on vielä syytä tarkastella yhdessä – tabloidisoitumisen kun on katsottu johtavan tekstien lyhenemiseen ja kuvien kasvamiseen (Reunanen 2013, 31).

Kuten jo luvut edellä vihjasivat, oli Iltalehden uutisointi huomattavasti visuaalisempaa kuin päivälehtien. Iltalehti olikin tutkimusaineiston lehdistä ainoa, jossa kuvituksen kokonaispinta-ala oli suurempi kuin tekstin pinta-ala. Kaikesta lehden kohulle antamasta tilasta selvästi yli puolet, 71 prosenttia, koostui kuvista. Helsingin Sanomissa tilanne oli päinvastainen, joskaan ei aivan yhtä selvin luvuin: kohun lehdessä saamasta pinta-alasta oli leipätekstiä 58 prosenttia ja kuvitusta 42 prosenttia. Kenties yllättävimmässä suhteessa kohua käsitteli kuitenkin Turun Sanomat. Lehti nimittäin julkaisi tekstiä ja kuvitusta lähes sentilleen yhtä paljon. Yllättävän tuloksesta tekee se, että Turun Sanomat on muilla tähän asti tarkastelluilla mittareilla käsitellyt kohua aina Helsingin Sanomia pienemmällä volyymilla – asetelman kun nyt vieläpä käänsi yksi tabloidisoitumisen olennaisimmista merkeistä, kuvituksen suhteellisen suuri osuus lehden sisällöstä.

Yllättävä tulos kertoo ainakin siitä, että Turun Sanomat julkaisi isompia kuvia kuin Helsingin Sanomat. Tämän osoittaa myös kuvien keskimääräisten kokojen vertailu. Kun kuvan koko oli Helsingin Sanomissa keskimäärin 19,2 palstasenttimetriä, oli se Turun Sanomissa puolestaan 36,4 palstasenttiä. Ero lehtien välillä oli siis melko selvä. Iltalehdessä kuvan keskimääräinen koko oli sen sijaan Turun Sanomia suurempi, joskaan ei merkittävästi. Iltalehdessä yksi kuva oli keskimäärin 40,2 palstasenttimetriä.

	Kuvia kaikkiaan (N)	Kuvitusta kaikkiaan (pcm)	Kuvan keskikoko (pcm)
Helsingin Sanomat	79	1516	19,2
Turun Sanomat	36	1311	36,4
Iltalehti	257	10337	40,2

Taulukko 8: Kuvien keskimääräiset koot Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Iltalehdessä myös paljon kuvattomia juttuja

Yhden näkökulman uutisoinnin visuaalisuuteen tuo vielä kuvallisten juttujen osuus kaikista lehtien julkaisemista jutuista. Niissä tapauksissa, kun aihetta käsiteltiin usean jutun ja kuvan voimin, laskin siis kuvituksen kuuluvan ainoastaan siihen juttuun, johon se sisältönsä puolesta ilmeisimmin liittyi. Tälläkin mittarilla tarkasteltuna erottui Iltalehti aineiston muista lehdistä, ja päivälehdistä Helsingin Sanomien uutisointi oli taas Turun Sanomia näkyvämpää. Iltalehti julkaisi vähintään yhden kuvan kaikkiaan 105 jutun yhteydessä, eli 62 prosentissa jutuista. Helsingin Sanomissa puolestaan oli kuvallisia juttuja 33 kappaletta, eli lehdellä oli kuva 43

prosentissa kaikista jutuista. Turun Sanomissa kuvallisia juttuja oli 21 kappaletta – kuitenkin lähes samassa suhteessa kuin Helsingin Sanomissa, eli 38 prosentissa kaikista jutuista.

	Kaikki jutut (N)	Kuvalliset jutut (N)	Kuvalliset jutut (%)
Helsingin Sanomat	76	33	43
Turun Sanomat	55	21	38
Iltalehti	169	105	62

Taulukko 9: Kuvalliset jutut Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Huomionarvoista on se, että vaikka Iltalehti julkaisi koko tarkastelujaksolla yli kolme kertaa sen verran kuvia kuin Helsingin Sanomat ja noin seitsemän kertaa niin paljon kuin Turun Sanomat, ei lehdessä lopulta ollut kuvallisia juttuja suhteessa kovinkaan paljon enemmän: kuvallisten juttujen osuus jäi molemmilla päivälehdillä Iltalehdestä vain parisenkymmentä prosenttiyksikköä. Tämä viitannee yhtäältä siihen, että Iltalehdellä oli paljon juttuja, joihin liittyi monta kuvaa; toisaalta taas siihen, että lehdellä oli myös paljon juttuja, joissa ei ollut yhtään kuvaa. Lehdelle näytti siten olevan tyypillistä käsitellä kohua useiden juttujen kokonaisuuksina, eli palastella uutisointinsa. Tarkastelen seuraavaksi tätä vielä lähemmin.

6.2.3. Uutisoinnin palastelu

Lähdin tarkastelemaan uutisoinnin palastelua selvittämällä, minkä tyyppisiä juttuja lehdet Kanervan ja Tukiaisen tekstiviestittelystä julkaisivat. Pyrin näin selvittämään, missä määrin lehdet käsitelivät aihetta yksittäisinä juttuina (uutisina) ja missä määrin jakoivat käsittelyään myös taustoittaviin teksteihin (kommentaareihin ja kainaloihin). Kaikki lehdet julkaisivat odotetusti uutisia huomattavasti enemmän kuin taustoittavia tekstejä, mutta kommentaarien ja kainaloitten välillä ei lukumäärissä sen sijaan ollut suurta eroa yhdelläkään lehdellä.

	Helsingin Sanomat		Turun Sanomat		Iltalehti	
	N	%	N	%	N	%
Uutiset	53	70	49	89	122	72
Kommentaarijutut	12	16	3	5	27	16
Kainalojutut	11	14	3	5	20	12
Yhteensä	76	100	55	100	169	100

Taulukko 10: Juttutyypin jakauma Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Kun juttutyypin suhteellista jakaumaa tarkastelee lähemmin, tulee huomatuksi, ettei selvää eroa näkynyt tällä kertaa Iltalehden ja päivälehtien välillä, vaan nyt eri leireissä olivat yhtäältä

Iltalehti ja Helsingin Sanomat sekä toisaalta Turun Sanomat. Iltalehti ja Helsingin Sanomat nimittäin julkaisivat taustoittavia juttuja selvästi Turun Sanomia enemmän (HS 30 %, IL 28 %, TS 11 %). Taustajuttujen suhteellisen pientä määrää Turun Sanomissa selittää osin se, että lehti julkaisi useita kommentaareja pääkirjoitussivullaan. Tällä varsinaisen tutkimusaineistoni ulkopuolelle jääneellä sivulla niitä oli jopa enemmän (7 kpl) kuin mukana olleilla uutissivuilla (3 kpl). Tämä ei kuitenkaan selitä sitä, miksi lehti julkaisi uutissivuillaan yhtä vähän kinalojuttuja. On niin ikään huomioitava, että myös Helsingin Sanomat ja Iltalehti julkaisivat jonkin verran kommentaareja (HS 6 kpl, IL 7 kpl) muualla kuin uutisosastoillaan.

Turun Sanomissa eniten lyhyitä tekstejä

Koodatessani aineistoa vaikutti Iltalehden uutisointi paljon päivälehtiä palastellummalta, sillä lehden kohua käsitelleet sivut tuntuivat yleensä rakentuvan isosta pääjutusta sekä muutamista tätä selvästi pienemmistä teksteistä. Juttutyyppejen jakaumalla ei kuitenkaan pystynyt tavoittamaan tätä, koska luokittelin kaikki lyhyetkin tekstit uutisiksi, ellei kyse sitten ollut kannanotosta tai muuten selvästi tausta-aineistoa olleesta jutusta. Päätin siksi tarkastella, minkä mittaisia tekstejä tutkimusaineiston lehdet julkaisivat. Tekstien keskipituuksissa ei ollut lehtien välillä juurikaan eroa: Helsingin Sanomissa tekstin keskipituus oli 27,4 palstasenttiä, Turun Sanomissa 23,8 ja Iltalehdessä 25,4 palstasenttiä.

	Kaikki jutut (N)	Kaikki teksti (pcm)	Tekstin keskipituus (pcm)
Helsingin Sanomat	76	2082	27,4
Turun Sanomat	55	1310	23,8
Iltalehti	169	4300	25,4

Taulukko 11: Tekstin keskipituus Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Keskiarvo ei kuitenkaan ole tässäkin tapauksessa paras mittari kertomaan luotettavaa tietoa tutkimusaineiston luonteesta, sillä tietty keskipituus saattaa tarkoittaa niin sitä, että suurin osa jutuista todella on tuollaisia samanmittaisia, kuin myös sitä, että mukana on paljon lyhyitä ja paljon pitkiä juttuja. Keskipituuden lisäksi selvitinkin vielä, missä määrin lehtien julkaisemat tekstit jakautuivat pieniin, keskikokoisiin ja suuriin. Esa Reunanen (2013) tavoin luokittelin pieniksi tekstit, joiden koko oli enintään 10 palstasenttiä, keskikokoisiksi puolestaan ne, jotka olivat enintään 50 palstasenttiä, ja suuriksi tätä suuremmat jutut. Kuten Reunanen muistuttaa, on tabloideihin liitetty ajatus vahvasta juttuhierarkiasta, eli yhtäältä juttujen jakautumisesta selvästi suuriin ja pieniin sekä toisaalta keskikokoisten juttujen vähyydestä. (Reunanen 2013,

32.) Oma tutkimusaineistoni näyttää ajatukseen nähden varsin mielenkiintoiselta. Turun Sanomat nimittäin erottuu muista lehdistä siinä, että se julkaisi näitä jonkin verran vähemmän keskikokoisia tekstejä (TS 67 %, HS 78 %, IL 79 %) sekä jonkin verran enemmän pieniä tekstejä (TS 25 %, IL 15 %, HS 14 %). Suuria tekstejä oli siten kaikilla lehdillä huomattavasti pieniä vähemmän.

	Helsingin Sanomat		Turun Sanomat		Iltalehti	
	N	%	N	%	N	%
Pieni (enintään 10 pcm)	11	14	14	25	26	15
Keskikokoinen (11-50 pcm)	59	78	37	67	134	79
Suuri (yli 50 pcm)	6	8	4	7	9	5
Yhteensä	76	100	55	100	169	100

Taulukko 12: Tekstien kokojakauma Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Tekstien kokojakaumatkaan eivät siis viittaa siihen, että Iltalehden uutisointi olisi ollut muita lehtiä palastellumpaa. Tällaista johtopäätöstä ei pidä tehdä myöskään Turun Sanomien osalta, vaikka lehti varsin paljon pieniä tekstejä julkaisikin. On nimittäin muistettava, että niinä päivinä, kun Turun Sanomat kohusta uutisoi, julkaisi se yleensä vain yhden tai kaksi juttua – uutisointi ei siis millään muotoa voinut olla useisiin teksteihin jaettua, palasteltua. Pienten tekstien suhteellisen suuri osuus tukee pikemminkin sitä jo aiemmin tekemääni havaintoa, että Turun Sanomat uutisoi kohusta muita pienemmällä volyyymilla.

Iltalehden jutuissa vähemmän puhujia

Päädyin tekstien kokojakauman jälkeen tarkastelemaan vielä sitä, kuinka monen puhujan varaan lehdet tyypillisesti juttunsa rakensivat. Selvitin asiaa aluksi laskemalla, montako puhujaa kullakin lehdellä jutuissaan keskimäärin oli. Pieni ero muodostui nyt päivälehtien ja Iltalehden välille; päivälehtien kesken ei eroa sen sijaan ollut käytännössä lainkaan. Kun Helsingin Sanomien jutussa pääsi ääneen keskimäärin 2,37 puhujaa, oli Turun Sanomilla vastaava luku 2,40 puhujaa. Iltalehden jutuissa taas määrä jäi alle kahteen, eli 1,58 puhujaan.

	Jutut (N)	Kaikki puhujat (N)	Puhujia jutussa (N)
Helsingin Sanomat	76	180	2,37
Turun Sanomat	55	132	2,40
Iltalehti	169	267	1,58

Taulukko 13: Puhujien lukumäärät Helsingin Sanomien, Turun Sanomien ja Iltalehden jutuissa.

Kuten jo edellä huomautin, ei keskiarvo aina kuitenkaan kerro koko totuutta havainnon kohteena olevasta ilmiöstä. Siksi halusin saada tietoa myös siitä, kuinka juttujen puhujamäärät suhteellisesti jakautuivat. Luokittelin jutut neljään kategoriaan sen mukaan, montako puhujaa niissä oli: 0–1 puhujaa, 2–3 puhujaa, 4–5 puhujaa tai yli 5 puhujaa. Kaikilla lehdillä oli suurimmassa osassa, vähintään puolessa jutuista, joko yksi tai ei yhtään puhujaa, ja Iltalehdellä tällaisia juttuja oli hieman päivälehtiä enemmän (IL 63 %, TS 58 %, HS 53 %). Päivälehtien osalta toteutui sääntö ”mitä suurempi puhujamäärä, sitä pienempi osuus jutuista”, kun taas Iltalehden teksteille oli tunnusomaista se, että suurimpia puhujamääriä oli päivälehtiä harvemmin.

	Helsingin Sanomat		Turun Sanomat		Iltalehti	
	N	%	N	%	N	%
0–1 puhujaa	40	53	32	58	107	63
2–3 puhujaa	22	29	11	20	49	29
4–5 puhujaa	7	9	10	18	5	3
yli 5 puhujaa	7	9	2	4	8	5
Yhteensä	76	100	55	100	169	100

Taulukko 14: Puhujamäärän jakautuminen Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Puhujamäärät antavat siis jonkinlaisia viitteitä siitä, että Iltalehti rakensi juttunsa päivälehtiä harvempien puhujien varaan. Näin voidaan todeta nimenomaan juttujen tasolla, sillä koko uutisoinnista taulukkoni eivät anna totuudenmukaista kuvaa. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että olen laskenut puhujat jutuittain, enkä esimerkiksi juttukokonaisuuksittain saati päivittäin. Esimerkiksi puhujien kokonaismäärässä on siten mukana samoja puhujia useita kertoja. Koko uutisoinnin tasolla Iltalehti saattoikin käyttää lähteitä myös päivälehtiä monipuolisemmin.

6.2.4. Uutisoinnin lainaavuus

Määrällisen analyysin päätteeksi tarkastelin vielä lehdistön laumasieluisuutta, eli sitä, kuinka aktiivisesti tutkimani lehdet lainasivat muita tiedotusvälineitä. Laskin aluksi jutuissa olleiden viittausten kokonaismäärät. Laskin lainaukset lähteittäin, eli niissä tapauksissa kun jutussa viitattiin yhteen ja samaan tahoon useita kertoja, laskin viittaukset vain yhdeksi. Eniten lainauksia, 61 kappaletta, löytyi Iltalehden jutuista. Päivälehdistä Helsingin Sanomat viittasi toiseen mediaan 53 kertaa ja Turun Sanomat puolestaan 37 kertaa.

Lainojen kokonaismäärät eivät siten tuoneet kovin suurta eroa lehtien välille, mutta ne eivät toisaalta myöskään kertoneet juuri mitään siitä, kuinka lehdet muita tiedotusvälineitä käytännössä lainasivat. Sen selvittämiseksi tarkastelin lainauksia vielä jutuittain. Kävi ilmi, että kaikki lehdet lainasivat muita medioita alle puolessa jutuistaan. Aktiivisin lainaaja oli Helsingin Sanomat (vähintään yksi viittaus 38 % jutuista), mutta myös Turun Sanomat lainasi yli kolmanneksessa jutuistaan (35 %). Iltalehti sen sijaan viittasi toisiin medioihin vain noin viidenneksessä jutuistaan (24 %). Luvut viitannevat yhtäältä siihen, että Iltalehti teki omaa uutistystä päivälehtiä enemmän, jolloin sen ei tarvinnut lainata skuppeja tai sitaatteja muilta; toisaalta taas siihen, ettei se uutiskilpailun takia edes halunnut lainata näitä.

	Helsingin Sanomat		Turun Sanomat		Iltalehti	
	N	%	N	%	N	%
0 viittausta	47	62	36	65	128	76
1 viittaus	19	25	8	15	21	12
2 viittausta	4	5	4	7	14	8
3 viittausta	2	3	7	13	3	2
Yli 3 viittausta	4	5	0	0	3	2
Yhteensä	76	100	55	100	169	100

Taulukko 15: Lainausten jakauma jutuittain Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Vaikka päivälehdistä Helsingin Sanomat lainasi muita medioita Turun Sanomia useammin ja aktiivisemmin, lainasi se suurimmassa osassa tällaisista lainajutuista (25 %) vain yhtä mediaa. Näin toki teki myös Turun Sanomat (15 %), mutta lähes yhtä usein lehti lainasi useampaakin tiedotusvälinettä (3 viittausta 13 % jutuista). Päivälehdistä Turun Sanomien uutisointi näytti siten olevan Helsingin Sanomia enemmän muiden lähteiden varassa.

Laatulehdistöä lainattiin useammin kuin keltaista

Koska tabloidisaation on nähty hälventävän keltaisen lehdistön ja laatulehdistön rajaa, päätin vielä tarkastella sitä, minkälaisia tiedotusvälineitä lehdet lainasivat. Vaikka kyse oli Hymystä, yhdestä maamme keltaisimmasta lehdestä, lähteneestä paljastuksesta, lainasivat kaikki lehdet useammin perinteisiä medioita kuin keltaisia. Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat lainasivat perinteisiä medioita 69 prosentissa jutuistaan ja Iltalehti 73 prosentissa. Keltaiseen lehdistöön Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat viittasivat 48 prosentissa jutuistaan, Iltalehti puolestaan 54 prosentissa.

	Helsingin Sanomat		Turun Sanomat		Iltalehti	
	N	%	N	%	N	%
Keltainen lehdistö	9	31	6	32	11	27
Perinteinen lehdistö	15	52	10	53	19	46
Molemmat lehdistöt	5	17	3	16	11	27
Yhteensä	29	100	19	100	41	100

Taulukko 16: Lainaukset lehtityypeittäin Helsingin Sanomissa, Turun Sanomissa ja Iltalehdessä.

Iltalehden osalta nämäkin luvut selittynevät uutiskilpailulla. Lehti on selvästi halunnut lainata kilpailijoitaan, eli muuta keltaista lehdistöä, mahdollisimman vähän, kun taas kynnys lainata perinteisiä uutismedioita on tuskin ollut yhtä korkealla. Päivälehtien kohdalla luvut osoittavat yhtäältä sen, että keltaisten lehtien lainaaminen on niille tänä päivänä vaihtoehto siinä missä muidenkin medioiden lainaaminen; toisaalta sen, ettei kynnys keltaisten lehtien lainaamiseen ole kuitenkaan toistaiseksi laskenut kovin alas. Vaikka toisaalta, miksei perinteisiin medioihin kohdistuneiden viittausten runsas määrä voisi kaikkineen johtua myös siitä, että ne yksinkertaisesti julkaisivat enemmän lainaamisen arvoista materiaalia kuin keltainen lehdistö.

6.2.5. Yhteenveto

Kuten analyysi edellä osoittaa, uutisoivat tutkimusaineistoni lehdet Ilkka Kanervan ja Johanna Tukiaisen tekstiviestittelystä yhtäältä varsin toisistaan poikkeavasti – toisaalta taas kaikista lehdistä löytyi myös jonkin verran samoja piirteitä. Suurimmat erot olivat Iltalehden ja päivälehtien välillä, mutta muutaman kerran näyttivät myös Iltalehti ja Helsingin Sanomat olevan samassa leirissä, erillään Turun Sanomista.

Iltalehden ja päivälehtien välille muodostivat huomattavan eron lähinnä uutisoinnin volyyymi ja visuaalisuus. Iltalehti nimittäin julkaisi hieman yli puolet kaikista aineistossa olleista jutuista ja noin 70 prosenttia kaikista kuvista. Kaiken leipätekstin kokonaismitta oli lehdessä noin kaksin- tai kolminkertainen ja kuvituksen kokonaismitta peräti seitsemän- tai kahdeksankertainen päivälehtien määriin verrattuna. Iltalehti olikin tutkimusaineiston lehdistä ainoa, jonka kaikelle kohulle antamasta tilasta oli suurempi osa kuvitusta kuin tekstiä. Iltalehti myös vinkkasi aiheesta etusivullaan selvästi useammin kuin kumpikaan päivälehdistä, ja niinä päivinä kun lehti ilmestyi ja aiheesta uutisoiti, oli sillä – kolmea päivää lukuun ottamatta – eniten juttuja ja kuvia. Toisin kuin päivälehdet, julkaisi Iltalehti kaikkina uutisointipäivinä myös vähintään yhden kuvan. Kun tarkastelin uutisoinnin palastelua ja lainaavuutta, kävi vielä ilmi, että Iltalehdellä oli jutuissaan päivälehtiä useammin vähän puhujia ja että lehti

lainasi muita medioita harvemmin kuin päivälehdet. Huomattavia nämä erot eivät kuitenkaan olleet. Yksi harvoja, kaikille lehdille selvästi yhteisiä piirteitä olikin se, että lehdet lainasivat jutuissaan perinteisiä medioita enemmän kuin keltaista lehdistöä.

Iltalehden ja Helsingin Sanomien uutisoiteja puolestaan yhdistivät toisiinsa – sekä samalla erottivat Turun Sanomista – niin uutisoinnin volyyymi kuin palastelukin. Iltalehti ja Helsingin Sanomat nimittäin uutisoivat kohusta käytännössä joka päivä, kun taas Turun Sanomat piti myös selkeitä välipäiviä. Iltalehti ja Helsingin Sanomat niin ikään julkaisivat lähes identtisessä suhteessa sekä eri juttutyyppejä että eripituisia tekstejä. Turun Sanomissa sen sijaan korostuivat uutisten suuri osuus suhteessa taustoittaviin juttuihin ja pienten tekstien runsas määrä suhteessa pitkiin teksteihin.

Päivälehdistä viestittely saikin lähes poikkeuksetta enemmän huomiota Helsingin Sanomissa kuin Turun Sanomissa. Lehtien julkaisemissa juttumäärissä ei ollut suurta eroa, mutta kuvia Helsingin Sanomat sen sijaan julkaisi noin kaksinkertaisen määrän Turun Sanomiin nähden. Niin ikään päivittäiset juttu- ja kuvamäärät olivat Helsingin Sanomilla useammin suurempia, ja myös uutiset sivun vinkkejä tältä löytyi enemmän. Poikkeuksen trendistä muodosti kuitenkin se, että kaikista lehtien kohulle antamasta tilasta oli kuvia Turun Sanomissa suhteessa suurempi osuus kuin Helsingin Sanomissa. Kun Turun Sanomat julkaisi kuvitusta ja tekstiä käytännössä yhtä paljon, oli Helsingin Sanomissa tekstin kokonaismäärä jonkin verran kuvituksen kokonaismäärää suurempi.

6.3. Laadullisen analyysin tulokset

Tutkimusaineiston suuri koko asetti omat haasteensa myös laadullisen analyysin tekemiseen, etenkin siinä syvälle pääsemiseen – 300 jutussa kun oli varsin paljon luettavaa ja mahdollista havainnoitavaa. Kaikkien juttujen yhtä tarkka analysoiminen olisikin varmasti ollut loputon tehtävä, jos en olisi ensin luokitellut aineistoa määrällisesti. Luokittelurunkoni nimittäin oli sellainen, että kaikki jutut oli luettava kokonaan, aina otsikosta ja kuvituksesta tekstin viimeiseen pisteeseen saakka. Sainkin samalla kirjattua runsaasti havaintoja jo laadullista analyysia varten, eli kun myöhemmin aloin pelkistää havaintoja ja ratkaista arvoitusta, saatoin keskittyä lähinnä näiden teemojen tarkasteluun. Määrällinen ja laadullinen analyysi eivät siis käytännössä erottuneet niin selkeästi toisistaan kuin, mitä tulosten esittäminen nyt ehkä antaa ymmärtää.

Analyysin varrella alkoivat aineistosta löytämäni havainnot tarkentua ja muodostaa suurempia kokonaisuuksia niin, että lopulta jäljellä oli neljä teemaa. Pysin pitämään teemojen määrän aisoissa lähinnä siksi, ettei analyysin syvyys olisi kärsinyt tutkimusaineiston suuresta koosta. Vaikka kyseiset neljä teemaa kuvasivat koko tutkimusaineistoa, nousi niistä joissakin lehdissä esiin enemmän esimerkkejä kuin toisissa. Analyysini ei ollutkaan siinä mielessä systemaattista, että olisin pakolla etsinyt kaikista lehdistä täysin samoja asioita. Pysin pikemminkin tuomaan esille jokaista lehteä parhaiten kuvanneet piirteet ja siten vertailemaan lehtiä kokonaisvaltaisemmin, eli teemojen tasolla.

Seuraavissa alaluvuissa analysoin laadullisesti uutisoinnin laumasieluisuutta, epämuodollista kieltä ja sillä herkkuttelua, uutisoinnin dramaattisuutta sekä menneen ja tulevan avulla luotua odotusarvoa.

6.3.1. Aktiivinen Iltalehti, laatutietoiset päivälehdet

Ulkoministeri Ilkka Kanervan ja tanssijatar Johanna Tukiaisen tekstiviestikohu lähti siis liikkeelle aikakauslehti Hymyn maaliskuussa 2008 julkaisemasta Tukiaisen haastattelusta. Tutkimusaineistoni lehdet tarttuivat ja suhtautuivat Hymyn paljastukseen varsin toisistaan poikkeavasti. Iltalehdelle ulkoministerin lähettämät vihjailevat tekstiviestit olivat tietysti ominta alaa, kun taas päivälehdille eivät niinkään – mutta kuten jo määrällinen analyysi edellä osoitti, lähtivät nekin hetken emmittyyään leikkiin kunnolla mukaan. Toisin oli vielä Kanervan edellisen tekstiviestikohun aikana vuonna 2005, kun viestittely hädin tuskin ylitti esimerkiksi Helsingin Sanomien uutiskynnyksen (Kivioja 2008a, 8). Merkittävä ero lehtien välillä oli nyt kuitenkin siinä, että Iltalehti piti uutisena jo itse tekstiviestittelyä, kun taas Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat näyttivät pitävän vasta viestittelyn päätymistä laajemmaksi puheenaiheeksi, muun muassa muiden poliitikoiden kommentteihin.

Iltalehti keskittyy omaan uutishankintaan

Kuten jo skandaalin etenemistä esitellessäni luvussa 6.1. totesin, aloitti Iltalehti uutisointinsa tutkimusaineiston lehdistä ensimmäisenä ja heti Hymyn jutun ilmestyttyä. Aihe sai lehdessä näyttävät mittasuhteet ensimmäisestä uutisointipäivästä 7.3. lähtien. Viestit olivat pääaihe lehden etusivulla, ja sisäsivujen ensimmäisellä aukeamalla niistä uutisoitiin kaikkiaan kuuden jutun voimin. Aukeaman pääjuttu ”Ike tykitti viesteillä” perustuu lähinnä pelkästään Hymyn julkaisemaan Tukiaisen kertomukseen, mutta käypä jutusta ilmi myös lehden oma aktiivisuus. Jutussa nimittäin kerrotaan, että Iltalehti on itsekin tavoitellut Tukiaista kommenttien toivossa

– siinä kuitenkaan onnistumatta. Aukeaman kainalojuttuihin on lehti tosin saanut haastateltua muun muassa Kanervan puolisoa ja erityisavustajaa sekä Tukiaisen sisarta.

Iltalehden aiheelle heti antama runsas näkyvyys osoittaa, että Hymyn juttuun tarttuminen oli sille enemmän kuin itsestään selvää. Aihetta ei kerta kaikkiaan voinut sivuuttaa, kun se oli jo noussut kansan huulille. Lehti ei kuitenkaan tyytynyt ainoastaan siteeraamaan toisen median kertomaa, vaan alkoi heti viedä aihetta itsekin eteenpäin. Synä tähän lienevät paitsi lehden aiheelle antama suuri painoarvo myös keltaisten lehtien välinen kilpailu. Kuten Pasi Kivioja (2008a, 56) on todennut, synnyttää tiedotusvälineiden keskinäinen kilpailu helposti volyymin kasvukierteen, eli se saa lehdet uutisoimaan muun muassa kohuista päivä päivältä isommin.

Toisena uutisointipäivänään 8.3. Iltalehti käsitteleeekin viestittelyä jo kahdella ensimmäisellä uutisaukeamallaan. Aihe on jälleen ykkösuutinen myös lehden kannessa. Kyseisestä päivästä lähtien Iltalehti keskittyy jo selvästi omaan uutishankintaan, sillä jutuissa alkavat toistua muun muassa ilmaukset ”Iltalehden saamien tietojen mukaan” ja ”Tukiaisen lähipiiri kertoo”. Etenkin ensin mainittu ilmaus osoittaa sen, että kissojen tavoin myös lehdet pyrkivät nostamaan omaa häntäänsä. Ilmauksessa korostuu se, että tämä lehti on tehnyt työnsä hyvin, kun se on saanut hankittua lukijoiden tietoon jotakin näin tärkeää. Toisena uutisointipäivänä yksi lehden hankkimista tärkeistä tiedoista on se, että Kanerva on lähettänyt Tukiaiselle viestejä myös työmatkoiltaan. Toisesta päivästä lähtien Iltalehti näyttääkin lainaavan muiden medioiden juttuja enää vain silloin, kun se tarinan eteenpäin viemisen kannalta on välttämätöntä. Esimerkiksi 8.3. viittaa lehti Ylen ruotsinkielisten uutisten haastatteluun, jossa Kanerva kielsi viestittelyn, ja 12.3. Ylen Ajankohtaiseen kakkoseen, jossa Kanervan kerrottiin takavuosina lähestyneen myös taiteilija Maija Tuurnaa.

Näihin tarinan kannalta olennaisiin käännteisiin Iltalehti viittaa myös jatkossa – etenkin silloin, kun aiheesta ei ole uutta kerrottavaa, vaan lehti kertaa kohun aiempia tapahtumia. Esimerkiksi 28.3. julkaisi lehti jutun ”Valehteleeko joku?”, jonka aluksi se kertoo lyhyesti edellisen päivän tuoreesta käännteestä; siitä, että Tukiainen on yrittänyt saada käräjäoikeuden estämään viestien julkaisemisen. Ajankohtaista kärkeä lukuun ottamatta sisältää juttu kuitenkin lähinnä Tukiaisen ja Kanervan vanhoja, keskenään ristiriidassa olevia sitaatteja. Kommentit on poimittu pääosin muista medioista, mutta osa myös Iltalehden omista jutuista. Lehti käyttääkin juttujen täyteenä usein myös aineksia aiemmista jutuistaan. Näin se tekee muun muassa 18.3. jutussa ”Ministerin henkeä uhattu”, jossa kirjoitetaan, että ”Tukiainen kertoi

eilen Iltalehdessä” saaneensa tappouhkauksia. Aiempaan juttuun ei edes viitata ainoastaan kyseisessä kohdassa, vaan tekstissä on esillä useita vanhan jutun sitaatteja.

Päivälehdet empivät hetken tahoillaan

Aineistoni päivälehdiltä vaati selvästi Iltalehteä enemmän lähteä mukaan tekstiviestikohuun. Helsingin Sanomat avasi pelin päivää aiemmin kuin Turun Sanomat julkaisemalla 9.3. jutun ”Jaakonsaari nimitti Kanervan ’nopean toiminnan joukoksi’”. Jutun kärkenä ovat siis SDP:n kansanedustajan Liisa Jaakonsaaren aiheesta Ylen Lauantaiseuralle antamat lausunnot. Lehti aloittikin uutisointinsa vasta, kun aihe oli jo ollut näkyvästi esillä muualla laatulehdistössä. Kohu-uutisointiin mukaan lähtemisellä oli näin todellinen oikeutus. Sitä tuntuu korostavan – joko tarkoituksella tai tarkoituksettomasti – myös mainittu ensimmäisen jutun kärki.

Myöhemmässä tekstissä viitataan kuitenkin myös keltaiseen lehdistöön. Jo jutun alkupuolella kerrotaan, että ”Hymy-lehti kirjoitti ensimmäisenä nuoresta naisesta, joka kertoi saaneensa Kanervalta 200 tekstiviestiä” ja että ”iltapäivälehdissä nainen on esitelty ’eroottisena tanssijana’”. Leipätekstissä Tukiaisesta puhutaankin joko Kanervalta viestejä saaneena tanssijana tai naisena, kuvatekstissä sen sijaan mainitaan myös hänen nimensä. Jutun kuvituksena on edellisenä päivänä ilmestyneen Ilta-Sanomien aukeama, jota puolestaan kuvittavat valtavat kuvat Kanervasta ja Tukiaisesta. Tekstiviestittely saa näin Helsingin Sanomissa heti kunnan kasvot. Lehden aiheelle antamasta painoarvosta kertoo myös se, ettei se ensimmäisenä uutisointipäivänään tyydy kertomaan pelkästään muualla julki tulleita tietoja, vaan laajentaa keskustelua muutamilta poliitikoilta hankkimiensa kommenttien avulla.

Turun Sanomilla kesti siis vielä Helsingin Sanomia yksi päivä pidempään ennen, kuin myös se alkoi uutisoida Kanervan viestittelystä. Lehti julkaisi ensimmäisenä uutisointipäivänään 10.3. jutun ”Kanervan tekstiviestikohu hämmentää Kataista”, joka perustuu kokoomuksen puheenjohtajan Ylelle edellisenä päivänä antamiin lausuntoihin. Lyhyt STT:n juttu ei kuitenkaan juuri muuta kerro. Turun Sanomat ei siis vielä ensimmäisenä uutisointipäivänään antanut aiheelle niin paljon painoarvoa, että olisi toimittanut siitä jutun itse. Vaikka tekstin perusteella ei tämän vuoksi voida tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä, on kuitenkin todettava, ettei jutussa viitata keltaiseen lehdistöön suoraan, vaan verhoillusti: Kanerva on lähettänyt tekstiviestejä ”julkisuudessa olleiden tietojen mukaan”. Varsinaisia johtopäätöksiä voidaan Turun Sanomien osalta tehdä vasta sen toisena uutisointipäivänä 11.3. julkaisemasta, ensimmäisestä itse toimitetusta jutusta ”Kanerva myönsi lähettäneensä kohuviestit nuorelle

tanssijalle”. Aiheesta tehdyssä kolmen jutun kokonaisuudessa puhuvat paitsi Kanerva myös politiikan tutkija, toimittaja sekä muutama poliitikko. Kokonaisuudessa viitataan jo suoraan Hymyyn ja esitellään myös Johanna Tukiainen nimeltä. Lehti ei siis enää kainostele, kun on uutisointinsa lopulta päättänyt aloittaa.

Helsingin Sanomat tekee eroa keltaiseen lehdistöön

Vaikka päivälehtien kynnyksellä lainata keltaista lehdistöä ei lopulta tuntunut olevan kovinkaan korkealla, pyrki etenkin Helsingin Sanomat myöhemmin tekemään tähän myös eroa. Lehti esimerkiksi julkaisi 12.3. taustajutun ”Ministerin viestittelystä pyrkii hyötymään moni”, jossa se muistuttaa, ettei tekstiviestittelyn tuleminen julki hyödytä ainoastaan Tukiaista: ”Omansa kohusta ottaa Hymy tekemällä aiheesta ensin kansijutun, panttaamalla Kanervan tekstiviestejä seuraavaan numeroon sekä laittamalla nettisivuilleen kuvia puolialastomasta Tukiaisesta ja tämän Julia-siskosta.” Juttu siirtää vastuun kohusta Hymyn niskoille ja muistuttaa, että vaikka Helsingin Sanomatkin tapauksesta uutisoi, on se todellisuudessa vain viaton sivullinen vailla vastaavaa hyötymistarkoitusta. Samalla juttu tarkentaa Hymyn harjoittaman juorujournalismin ja Helsingin Sanomien edustaman laatujournalismin välillä olevaa rajaa.

Helsingin Sanomat nostaa kohun varrella esille myös Hymyn palkkiojournalismin. Lehden 28.3. julkaisemassa jutussa ”Johanna Tukiainen: Kanervan viesteissä ei mitään törkeää” ja 2.4. julkaistussa ”Media ei lähettänyt tekstareita” nimittäin muistutetaan, että Hymy maksoi Tukiaiselle palkkion tämän maaliskuun numeroon antamasta haastattelusta. Jälleen piirtyy raja laatu- ja juorujournalismin välille. Kanervan erottamista seuranneena päivänä 2.4. julkaistussa, kohu-uutisointia puivassa tekstissä mediatutkija Erkki Karvonen jopa esittää huolen siitä, että viestimet alkavat synnyttää kohuja palkkioiden avulla. Jutun alkupuolella Helsingin Sanomien päätoimittaja Reetta Meriläinen on jo ehtinyt muistuttaa, ettei media lähettänyt tekstiviestejä, mutta piti niitä julkisuudessa, koska niin sen kuuluukin. Kun myös muut jutussa haastatellut toimittajat ja tutkijat ovat samoilla linjoilla, näyttää juttu ikään kuin Helsingin Sanomien puolustautumispuheenvuorolta – olihan se yksi niistä laatumedioista, joiden koettiin syyllistyneen Kanervan ajojahtiin. Tekstin loppuun sijoitettu Karvosen huoli palkkiojournalismista saakin Hymyn näyttämään kohun pahimmalta rikolliselta.

Helsingin Sanomat pyrkii ulkoistamaan syyn ministerieroon myös seuraavassa numerossaan – tällä kertaa selitys löytyy suomalaisesta politiikan kulttuurista. Lehden 3.4. julkaisemaan juttuun ”Ministerien yksityiselämän seuraaminen kertoo politiikan murroksesta” on

haastateltu tutkija Ilkka Ruostetsaarta, joka muistuttaa paitsi ”maan tapojen” muutoksesta myös eräänlaisen hyvä veli -verkoston rapautumisesta. Lehti perusteli uutisoinnin tärkeyttä politiikan sisäisillä tekijöillä itse asiassa jo kohun aikana. Tämä näkyi etenkin toimittajien kirjoittamissa kommentteissa ja näkökulmissa. Lehden 28.3. julkaisema välihuomio ”Vonkamiehiä” pohtii, mistä kansan kiinnostus tekstiviestittelyä kohtaan kumpuaa, ja 11.3. julkaistu ”Toista se oli 1970-luvulla” puolestaan muistuttaa, että vaikka politiikan julkisuus on laajentunut, voi poliitikko edelleen itse valita, paljonko tuo yksityiselämäänsä julki. Ulkoministerin tekstiviestittelystä on siis uutisoitava, koska aihe kiinnostaa lukijoita ja koska nykyään poliitikot itse suorastaan tyrkyttävät kirjoitettavaa.

Vaikka Helsingin Sanomien 3.4. julkaisemassa kommentissa ”Bimbon jälkeiseen aikaan” odotetaan jo paluuta normaaliin politiikan tekoon ja siitä raportointiin, tiivistyy tekstin viereen sijoitetussa välihuomiossa ”Kirjaimet eivät punastele” hyvin se mielikuva, joka lukijalle lehden asenteesta kohu-uutisoitua kohtaan jää: ”Lehdistöstä on turha tehdä Kanerva-kohun syntipukkeja. Koko tapahtumaketju oli vain kiusallinen esimerkki poliitikon huonosta itsekurista ja julkisuuden hallinnasta. Vyöry syntyi, koska kokoomus ja Kanerva antoivat hivuttaa itsensä askel askeleelta jyrkänlelle. Niinhän sitä sanotaan, että ensin nauris, sitten lammas, sitten lehmä ja sitten hirteen.”

Helsingin Sanomat päästää Tukiaisen ääneen

Vaikka Helsingin Sanomat pyrki sinnikkäästi tekemään eroa keltaiseen lehdistöön, ajautui se itse muutaman kerran harjoittamaan lähes Hymylle tyypillistä jutuntekoa. Lehti nimittäin julkaisi 28.3. laajan jutun ”Johanna Tukiainen: Kanervan viesteissä ei mitään törkeää”, jossa ääneen pääsee ainoastaan juuri Tukiainen. Lehti on lähestynyt ja haastatellut häntä itse, eikä ole vain lainannut tämän sanoja muista medioista. Jutussa Tukiainen pääsee kertomaan paitsi sen, että tekstiviestit hänen ja Kanervan välillä olivat normaaleja viestejä ihmiseltä toiselle, myös sen, että hän on itse – moraaliala ja etikkaa opiskelleena – pyrkinyt elämään niin, ettei joutuisi kokemaan huonoa omaatuntoa. Helsingin Sanomat arvotti jutun kyseisenä päivänä tekstiviestikohun ykkösjutuksi sijoittaen sen aihetta käsitelleen sivun ylimmäksi. Tukiaisen jälkeen ääneen pääsee Hymyn päätoimittaja Esko Tulusto, joka perustelee päätöstä julkaista Kanervan lähettämiä tekstiviestejä, ja sivun alimmassa jutussa lehti spekuloi vielä, kenestä tulisi Kanervan mahdollisen eron jälkeen uusi ulkoministeri. Suurimman huomion sivulla vie kuitenkin Tukiaisen haastattelu – jo pelkästään sen takia, että juttua kuvittavat puolilähikuvat

Kanervasta ja avonaisessa paidassa esiintyvistä Tukiiaisesta. Lähes samanlaiset kuvat löytyvät myös keskeltä kyseisen numeron uutiset sivua.

Laajan ja näkyvän jutun julkaiseminen Johanna Tukiiaisesta oli kenties yksi syy siihen, miksi Helsingin Sanomat pyrki niin selvästi tekemään eroa keltaiseen lehdistöön. Lehti ehkä halusi muistuttaa, että vaikka sekin on haastatellut Tukiiaista, ovat kyseessä kuitenkin kaksi täysin eri leiriä: Helsingin Sanomat kuuluu yhä eri kastiin kuin esimerkiksi Hymy. On silti muistettava, että kyseinen Tukiiaisen haastattelu julkaistiin vasta 28.3., eli kohun loppuvaiheessa, vain muutama päivä ennen Kanervan erottamista. Aika ei siis ollut jutulle kypsä ennen, kuin media oli rummuttanut aihetta jo viikkoja.

Turun Sanomien uutisointi erosi Helsingin Sanomista siinä, ettei lehti kertaakaan haastatellut Tukiiaista itse, vaan kertoi tämän näkemyksistä aina epäsuoraan, yleensä johonkin toiseen tiedotusvälineeseen viitaten. Esimerkiksi 2.4. kirjoitti lehti, että ”Tukiainen kertoi STT:lle tiistaina iltapäivällä, että hän oli saanut useita törkeitä yhteydenottoja”. Huomattava ero liittyi myös siihen, missä vaiheessa kohua lehdet ensimmäisen kerran julkaisivat kuvan Tukiiaisesta. Helsingin Sanomissa Tukiainen näkyi heti lehden ensimmäisenä uutisointipäivänä 9.3., kun taas Turun Sanomien uutista tämä kuvitti vasta kohun lopulla 28.3. Turun Sanomien tuolloin julkaisema kuva oli paitsi lehden ensimmäinen samalla myös ainoa kuva Tukiiaisesta.

Päivälehtien välillä näkyi ero myös siinä, miten ne kertoivat julki tulleista tekstiviesteistä. Helsingin Sanomat uutisoi viestien sisällön yleensä sellaisenaan, Turun Sanomat sen sijaan lainasi suoraan ainoastaan yhtä viestiä ja tyytyi muuten lähinnä kuvailemaan niiden sisältöä. Kun ensimmäinen tekstiviesti tuli Ilta-Sanomien kautta julki, kertoi Turun Sanomat siitä 30.3. hyvinkin tarkasti: ”Ministeri lähetti 20. helmikuuta kello 01.38 viestin, joka kuului: ’Haluatko tehdä sitä jossain jännässä paikassa? Mikä se voisi olla?’” Kanervan potkujen jälkeen 2.4. uutisoi lehti viesteistä kuitenkin enää kuvaillen – joskin vihjailevia ilmauksia käyttäen: ”Kanerva on erityisen kiinnostunut Tukiiaisen pukeutumisesta. Hän kehuu estoitta tämän naisellista asua, mutta on kiinnostunut myös siitä, mitä vaatteiden alta löytyy. Kysymyksellään Tukiiaisen puutarhanhoidosta hän tuskin tarkoittaa tanssijattaren kukkien tai porkkanoiden kasvatusta.” Vaikka Turun Sanomat näyttikin pyrkivän asiallisuuteen sillä, ettei se lainannut viestejä suoraan, toi värikäs ja viestien sisältöä tulkitseva kieli tekstiin kuitenkin epämuodollisuutta.

6.3.2. Nolo Kanerva, naurettava Tukiainen

Tekstiviestikohun toisena osapuolena olleen Johanna Tukiaisen varsin herkullinen hahmo loi lehdille edellytykset kepeään ja huumoripitoiseenkin uutisointiin. Tukiaisen tausta eroottisena tanssijana ja pornoelokuvan esiintyjänä sekä ulkoinen olemus vaaleine hiuksineen ja antavine kaula-aukkoineen vain löivät lisää löylyä jo muutenkin paheksuvaan keskusteluun. Iltalehden kolumnisti Jyrki Lehtola muistuttikin kohun päätyttyä, että ”Kanervan virhe oli hakea kontaktia nuoriin naisiin, jotka eivät täyttäneet moderneja korrektisuusvaatimuksia siitä, millainen nuoren naisen tulee olla”.²⁸ Herkullinen asetelma johti siis väistämättä siihen, että myös Kanerva sai osakseen koomisia lempinimiä ja huvittuneita katseita. Aineistoni lehdistä asetelmaan tarttui etenkin Iltalehti, kun taas päivälehdet Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat pitäytyivät pääosin perinteisissä uutisilmauksissa.

Iltalehti toimii moraalinvartijana

Tutkimusaineistosta nousee ensinnäkin esille lehtien tapa puhua viestittelyn aikaansaamasta keskustelusta. Tarkastelujakson alussa kaikki lehdet nimittävät uutisointia kohuksi. Iltalehti kirjoittaa 7.3., että ”ulkoministeri Ilkka Kanerva on jälleen keskellä tekstiviestikohua”, kun taas Helsingin Sanomat kertoo 9.3., että ”Liisa Jaakonsaaren mielestä kohu ulkoministeri Ilkka Kanervan tekstiviestien lähettelystä on ollut ’hämmäntävä’”. Turun Sanomat puolestaan uutisoi 10.3., että ”Kanervan tekstiviestikohu hämmäntää Kataista”. Vaikka ulkoministerin tekstiviestit näyttävät aiheuttavan hämmennystä, on kaikille silti alusta lähtien ilmeistä, että kyseessä on nimenomaan kohu, ja kuten Iltalehtikin muistuttaa, ei Kanerva ole ensimmäistä kertaa vastaavassa tilanteessa – vaan jälleen.

Helsingin Sanomissa keskustelua kutsutaan neutraalisti kohuksi aina sen loppuun asti, kun taas Iltalehti ja Turun Sanomat käyttävät tämän rinnalla myös värikkäämpiä ilmauksia. Iltalehti liittyy viestittelyyn varsin kielteisen leiman ja vierittää syytä etenkin Kanervan omaan niskaan: kohussa on kyse ”tekstiviestitöppäyksistä” (15.3.) ja ”tekstiviestisotkuista” (1.4.), jopa ”tekstiviestiahdingosta” (31.3.). Turun Sanomat ei sen sijaan moralisoi Iltalehden tapaan, vaan vihjaa kohun liittyvän joihinkin suuriin ja hallitsemattomiin voimiin. Lehti nimittäin kuvaa keskustelua säätermein kirjoittaen siitä sekä ”tekstiviestien aiheuttamana myrskynä” (26.3.) että niistä ”nousseena myräkkänä” (1.4.).

---

²⁸ Iltalehti 4.4.2008, 31: Vääränlainen nainen.

Vaikka Turun Sanomien kohusta käyttämät ilmaukset ulkoistavat syyn Kanervasta muualle, ei ulkoministeri kuitenkaan jää lehdessä täysin passiiviseen rooliin. Lehden käyttämät, taistelutantereelle vievät vertauskuvat kun saavat Kanervan toiminnan näyttämään aktiiviselta ja harkitulta. Turun Sanomat kirjoittaa, että ”Kanerva pommitti erotiikkatanssijatarta” (2.4.) ja että ”ensimmäinen julkaistuista viesteistä singahti lauantaina” (2.4.). Vielä tätä pidemmälle taistelumetaforat vie kuitenkin Iltalehti. Lehden vertauskuvat näyttävät Kanervan toiminnan suorastaan massiivisena, ja tällä kertaa ulkoministeri saa paitsi syyllisen jopa tuomittavan leiman. Iltalehti kirjoittaa muun muassa, kuinka ”Ike tykitti viesteillä” (7.3.), ”Kanerva pommitti --- nuoria naisia” (10.3.) sekä ”hallitus ja kokoomus armahtivat Kanervan” (12.3.). Toisenlaisen tuomion Kanerva saa Iltalehden ja Helsingin Sanomien käyttämissä kirkolliseen elämään viittaavissa ilmauksissa. Iltalehdessä tälle koitti pääsiäisenä 25.3. ”piinaviikon päätös”, vaikka seuraava lehti 26.3. sai sittenkin todeta, että ”piinaviikot jatkuvat”. Helsingin Sanomat puolestaan tiesi 16.3. kertoa, että ”Katainen oli ripittänyt ulkoministeriä”, ja vielä 31.3. lehti kysyi ”Riiputko jo ristillä, Ilkka Kanerva?”

Iltalehti pyrkii moralisoimaan paitsi vertauskuvallisella kielellä myös huomiotaherättävillä ja iskeville otsikoilla. Näin se tekee etenkin sellaisilla otsikoilla, joihin kärjistyy jonkun jutussa haastateltavan kommentti niin, että sanat on samalla suunnattu Kanervalle. Esimerkkeinä tästä ovat otsikot ”Kanerva, olet epäuskottava!” (14.3.), ”Pyydä anteeksi, Ike!” (14.3.), ”Ei enää koskaan, Ike!” (15.3.) sekä ”Hymyä huuleen, Ike!” (3.4.). Kun lehti painaa isolla pistekoolla jonkin – yleensä Kanervaa paheksuvan tai muuten neuvovan – lausuman, ottaa se itselleen moraalinvartijan roolin. Lehti pääsee viime kädessä kertomaan, mitä Kanervan ei olisi pitänyt tehdä tai miten tämän olisi nyt tässä tilanteessa viisainta toimia. Samalla tällaiset henkilöitä toiselle osoitetut, usein vielä puhekuplaan asetellut, otsikot henkilöivät uutisointia entisestään.

Turun Sanomat asettuu Kanervan puolelle

Siinä missä Helsingin Sanomat selvästi keskittyy perustelemaan kohu-uutisoinnin tärkeyttä ja puolustamaan omaa napaansa (ks. luku 6.3.1.), keskittyy Turun Sanomat luomaan Kanervasta tapahtumiin nähden mahdollisimman myönteisen kuvan. Tämä korostuu etenkin kohun alkupuolella, kun lehti nostaa juttujensa kärkeen usein Kanervan kannalta suotuisimmat uutiset. Näin on esimerkiksi 11.3. ilmestyneessä numerossa, jossa ulkoministerin uutisoidaan lopulta edellisenä päivänä myöntäneen tekstiviestien lähettämisen. Viestittelyn myöntäminen on luonnollisesti aiheesta kertovan jutun pääotsikkona: ”Kanerva myönsi lähettäneensä kohuviestit nuorelle tanssijalle”. Yläriville on kuitenkin nostettu teksti ”Keskustan Kalli: Ei

vaikuta tehtävän hoitoon”, joka muistuttaa, että vaikka viestittely on todistetusti tapahtunut, ei kyse ole kuitenkaan mistään vakavammasta. Tämä saa tukea leipätekstistä, jossa kerrotaan, että myös hallituksen kokouksessa ”tekstiviestikohu kuitattiin hyvin lyhyesti”. Jutun oheen on vielä sijoitettu kommentti ”Syvällistä politiikkaa”, jonka kirjoittaja soisi huomion kääntyvän jo Kanervasta toisaalle: ”Voi näitä aikoja. Muuta ei voi sanoa, kun pohtii viime päivien poliittista uutisointia. --- Mikä on oikeasti tärkeää? Peiliin kannattaa jokaisen alan toimijan katsoa.” Vertailun vuoksi on mainittava, että Helsingin Sanomat otsikoi tekstiviestikohua kyseisenä päivänä käsitelleen juttunsa lähes samoilla sanoilla kuin Turun Sanomat, mutta lehti nosti alariville päinvastaisen mielipiteen kohusta: ”Kokoomusnaisten Henna Virkkunen: Ei tämä anna hyvää kuvaa”. Iltalehti puolestaan uutisoi aiheesta vielä Helsingin Sanomiakin selvästi kielteisemmin otsikoin ”Kanerva valehteli” ja ”Kanerva petti lupauksensa”.

Myöhemmin Kanervan julkisuuskuvaa kiillottavat Turun Sanomissa esimerkiksi puoluetoveri Pekka Ravin kiitokset tämän julkisesta anteeksipyyntöstä (15.3.), oikeustieteen asiantuntijan arvio siitä, ettei Kanervasta oikeuskanslerille tehty kantelu johda mihinkään (17.3.) sekä Yle uutisten tutkimustulos siitä, että tämän anteeksipyyntö kelpaa enemmistölle kansasta (25.3.). Myönteisyyttä lehden uutisointiin tuovat myös tietyt visuaaliset ratkaisut. Kun lehti kohun kuumimmassa vaiheessa 1.4. otsikoi, että ”Ulkoministeri Kanerva vakuutti olevansa täysissä voimissa”, kuvittaa juttua autosta juuri ponnahtanut, välittömästi liikkeelle säännänyt ministeri. Voimakkaasti eteenpäin pyrkivä mies näyttää otsikon mukaisesti olevan täysissä voimissa. Samana päivänä ilmestyneeseen numeroonsa on lehti lisäksi painanut jopa yhden Kanervan kansalaisilta saamista tukiviesteistä:

”Arvoisa ministeri Kanerva, toivon syvästi ettette eroa tehtävistänne. Olette hyvä ministeri, eikä viimeaikainen keskustelu todista minkäänlaisesta kyvyttömyydestä hoitaa ministerin tehtäviä. Olette esimerkillisesti hoitanut maamme suhteita ulkomaihin ja silminnähdnen nautitte myös työstänne. Motivaationne ja työmoraalinne pitäisi olla todiste siitä, ettei mitään syytä eroon ole. En halua ottaa kantaa yksityisasioihinne eivätkä ne kuulu muillekaan kansalaisille. Toivon teille voimia tehdä hyviä päätöksiä nyt ja jatkossa.”

Vaikka tukiviestin onkin kirjoittanut Kanervaa lähestynyt kansalainen, saa sen julkaiseminen samalla myös Turun Sanomat osoittamaan tukensa tälle. Olisihan lehti niin halutessaan voinut julkaista myös jonkin Kanervaa arvostelleen viestin.

Mielenkiintoisen poikkeuksen lehden Kanerva-myönteisestä linjasta tekee 30.3. julkaistu juttu ”Toistuva tekstiviestien lähettäminen voi olla merkki kovasta stressistä ja masennuksesta”.

Jutussa Sexpo-säätiön toiminnanjohtaja Jukka Virtanen pyrkii siis selittämään, mistä jatkuva ja pakonomainen tekstiviestien lähettäminen voi kertoa. Virtanen kuvaa toistuvaa viestittelyä pakko-oireiseksi ja kertoo, että vaikka henkilö pääsisikin tästä eroon, kehittyisi tilalle herkästi uusia riippuvuuksia. Jutun lopussa kuvaillaan vielä pakonomaisen käyttäymisen hoitokeinoja: lääkkeitä ja psykoterapiaa. Vaikka Kanervaa ei tekstissä nimeltä mainita, huomaa lukija kyllä, että tämän tekstiviestikohu on ollut syy jutun kirjoittamiselle – riippuvuuksista kun puhutaan myös valtaapitävien näkökulmasta ja nimenomaan tekstiviestittelyä esimerkkinä pitäen. Juttu on lisäksi taitettu alalaitaan sellaiselle sivulle, joka muuten käsittelee pelkästään kohua. Teksti luokin Kanervasta kuvaa henkisesti sairaana sekä samalla kyseenalaistaa tämän kyvyn toimia ulkoministerinä.

Kanervalle nauretaan Tukiaisen kautta

Jos pyrkii Turun Sanomat näyttämään Kanervan pääosin myönteisessä valossa, pyrkii Iltalehti pikemminkin repimään tästä huumoria. Naurunalaiseksi ulkoministerin tekee tekstiviestittelyn kohteena olevan Johanna Tukiaisen persoona, jollaista ei maamme julkisuudessa ollut aiemmin nähty. Iltalehti ottaa ilon irti lähinnä Tukiaisen ulkonäöstä – tämä korostuu lehdessä jo pelkästään siitä syystä, että Tukiaisesta julkaistaan lukuisia kuvia: vaaleat kiharat, pinkiksi punatut huulet ja paljastavat asut tulevat varsin tutuiksi lehden lukijoille. Ulkoisia piirteitä korostaa kuitenkin myös muu kerronta. Iltalehti kirjoittaa tästä muun muassa ”nakumallina” (7.3.), ”povipommina” (12.3.), ”seksitanssijana” (12.3.), ”kohutanssijana” (28.3.) ja ”kohublondina” (1.4.). Sanavalinnat paitsi perustuvat vahvasti ulkonäköön myös ovat todellista kansan kieltä. Iltalehti ei kiertele saati kaartele, vaan kertoo suoraan sen, miltä Tukiainen näyttää ja mistä tämä leipänsä hankkii.

Päivälehdissä ei sen sijaan nakumallin ja seksitanssijan kaltaisia ilmauksia esiinny. Lehdet pyrkivät kuvaamaan Tukiaista lähinnä tämän työn kautta ja Iltalehteä selvästi asiallisemmin ilmauksin. Tukiainen on muun muassa ”eroottisena tanssijana tunnettu” (HS 9.3. ja TS 11.3.), ”nuori naistanssija” (HS 10.3. ja TS 10.3.), ”vähäpukeinen tanssijatar” (HS 11.3.), ”kohukaunotar” (HS 13.3.) ja ”erotiikkatähti” (TS 28.3.). Lehdet siis puhuvat seksistä muodollisesti erotiikkana sekä kuvailevat Tukiaista nakuuden, blondiuden ja poven suuruuden sijaan säädyllisesti vähäpukeiseksi, kauniiksi ja nuoreksi. Kiertelevät ilmaukset osoittavat toisaalta sen, ettei päivälehdille ollut aivan itsestään selvää se, miten Tukiaisesta voi puhua.

Tukiaiselle – ja samalla Kanervalle – nauretaan lehdissä myös sen kautta, miten Tukiaisen itse annetaan puhua. Juttuihin nostetut sitaatit kun eivät anna tästä älyllisesti kovin mairittelevaa kuvaa. Helsingin Sanomien 28.3. julkaisemassa haastattelussa Tukiainen muun muassa kertoo pyrkineensä elämään niin, ettei joutuisi kokemaan huonoa omaatuntoa, sekä huomauttaa, että suomalaiset ovat tekstiviestikansaa. Varsinaisia sitaatteja laajassa jutussa on itse asiassa vain kuusi, mutta niiden lisäksi teksti lainaa tiuhaan yksittäisiä Tukiaisen sanoja. Jutun vähättelevä sävy perustuu pitkälti juuri tällaisiin lainauksiin:

”Tukiainen perusteli tekstiviestien julkaisemisen kieltoa sillä, että koska kumpikaan tekstiviestikohun osapuolista ei halua viestejä julkisuuteen, on niiden julkaiseminen hänen mielestään ’rikos’. --- Asiasta nousut kohu on hänen mielestään ’täysin naurettava’. --- Tukiainen, 29, korosti opiskelleensa diakoniaa ammattikorkeakoulussa vuoden, ja opintoihin kuului ’moraalia ja etiikkaa’.”

Lainausmerkit erottavat Tukiaisen lausumat ja toimittajan kerronnan selvästi toisistaan. Ne korostavat, että tietyissä sanoissa on kyse nimenomaan Tukiaisen käsitteistä ja mielipiteistä, ei mistään virallisista tai välttämättä muutenkaan pätevistä.

Iltalehdessä Tukiaisen älyn vähättely perustuu paitsi tämän omiin lausumiin myös tekstien muuhun kerrontaan. Tukiaiselle nauraa muun muassa 28.3. julkaistu uutinen, joka kertoo Hymyn päätöksestä julkaista osa Kanervan lähettämistä tekstiviesteistä:

”Tekstiviestijupakan eiliset yllätyskäänneet päättyivät kohutanssija Johanna Tukiaisen kannalta nolosti. Erikoiset tapahtumat saivat alkunsa, kun itse tekstiviestit Hymylehdelle aiemmin luovuttanut Tukiainen yhtäkkiä vaati, että Helsingin käräjäoikeuden onkin estettävä lehteä julkaisemasta viestejä. Kun Tukiainen myöhemmin päivällä hoksasi, että lehti onkin jo painossa, hän vaati oikeutta myös takavarikoimaan painetut lehdet. Kaiken lisäksi Tukiainen vaati oikeutta määräämään kieltojen rikkomisesta peräti miljoonan euron sakon.”

Jutun ilkkuva sävy syntyy sekä tapahtumien seikkaperäisestä kuvaamisesta että toimittajien sanavalinnoista. Lukijalle muodostuu kuva ailahtelevasti, jopa epätoivoisesti käyttäytyneestä Tukiaisesta. Tällä kun on kestänyt hoksata yhtä sun toista, ja mielenmuutokset kun ovat lopulta johtaneet vieläpä noloon lopputulokseen. Nolona voidaan pitää myös tämän kieltojen rikkomisesta vaatimaa miljoonan euron sakkoa. Teksti antaa sellaisen kuvan, että oikeuden tullessa kuvioon, ovat Tukiaisella menneet puurot ja vellit hieman sekaisin.

Iltalehdessä Kanervalle nauretaan paitsi Tukiaisen kautta myös tämän omiin ominaisuuksiin vedoten. Suuri ikäero heidän välillään tekee Kanervasta ”surkuvaarin” ja ”törkyvaarin” (2.4.). Ulkoministeristä puhutaan epämuodollisesti – joskaan ei pilkaten – myös ”Ikenä” ja

”Lokalahden suurena poikana” (25.3.). Helsingin Sanomat ei Iltalehden tavoin puhu ”Ikestä” uutisissaan, mutta sen sijaan kommentaareissa tunnettu lempinimi on esillä. Nimeä käytetään esimerkiksi 13.3. kommentissa ”Harvinaisen näppärä tekstailija”. Ulkoministeri on näppärä tekstiviestien lähettäjä paitsi kyseisessä Helsingin Sanomien jutussa myös useimmissa lehtien julkaisemissa kuvissa. Puhelin kun näkyy yleensä joko Kanervan kädessä, korvalla tai lähellä muuten. Kännykkäkuvat alleviivaavat kohun taustoja ja ikään kuin pyrkivät todistamaan, että Kanerva todella on aktiivinen viestittelijä.

Iltalehden suosima epämuodollisuus näkyy myös muutamissa suorissa sitaateissa. Puhekieltä käytetään lähinnä Tukiaisen lausumissa, mutta myös muutamissa Kanervan. Esimerkiksi 12.3. julkaistussa jutussa ulkoministerin kerrotaan todenneen: ”Mä olen kommenttini kertonut, eikä niihin voi joka päivä uutta kehittää.” Puhekieli antaa sanojastaan helposti yksinkertaisen, jopa hieman tyhmän kuvan – niin myös tässä Kanervan tapauksessa. Kun puhujana on kuitenkin virallisessa asemassa oleva ulkoministeri, on sitaatin ja muuten kirjakieltä olevan kerronnan välillä entistä radikaalimpi kontrasti.

6.3.3. Draamaa – todellista ja hakemalla haettavaa

Ilkka Kanervan ja Johanna Tukiaisen tekstiviestittelyssä oli kaikki draaman ainekset paitsi lähtökohtien puolesta myös sen vuoksi, miten Kanerva kohua alkoi hoitaa. Viestittely tuli julki, kun suurelle yleisölle täysin tuntematon eroottinen tanssija kertoi Hymyssä saaneensa useita vihjailevia yhteydenottoja koko kansalle tutulta ulkoministeriltä. Vaikka tiedossa oli, että Kanerva oli viestitellyt nuorille naisille aiemminkin, aiheutti haastattelu hämmennystä ja epäuskoa. Kertomus pysyi epävarmalla pohjalla muutamien päivien ajan, koska ulkoministeri ei sitä heti kommentoinut. Pasi Kiviojan (2008a) mukaan draamalle luovat edellytyksiä juuri epätietoisuus ja siitä syntyvän mysteerin vähittäinen ratkeaminen. Draamaa tai sille ominaista jatkokertomusta ei siis synny, jos kaikki tieto paljastuu heti. (Kivioja 2008a, 123.)

Tukiaisen kertomuksesta syntynyt mysteeri lähti lopulta paljastumaan, kun Kanerva myönsi viestittelyn. Juuri muuten hän ei aihetta kuitenkaan kommentoinut, joten ilmaan jäi vielä runsaasti kysymysmerkkejä ja tilaa spekulatioille. Kun yksityiskohtia ja muuta lisätietoa alkoi sitten tippua julkisuuteen vähitellen, joutui Kanerva yhä uudelleen sen tilanteen eteen, jossa hän joutui kommentoimaan kohua ja myöntämään uudetkin tiedot todeksi. Tutkijoiden mukaan koko totuuden kertominen kerta rytinällä olisi ollut parempi tapa hallita keskustelua

ja jopa saattanut pitää Kanervan ulkoministerinä²⁹. Kun kohu eteni paljastukset edellä, sai lehdistö helposti luotua siitä dramaattisen jatkokertomuksen.

Tiedotustilaisuus Kanervan erottamisesta huipentaa draaman

Suurin osa tutkimusaineiston uutisista nivoutuu osaksi jatkokertomusta pelkästään faktojen kertomisen myötä, mutta teksteissä ja kuvissa on havaittavissa myös dramaattista tyyliä. Anu Kantolan (1998, 122) mukaan draamassa on ennen kaikkea kyse tapahtumien kertomisesta niin, että lukija pystyy eläytymään tarinaan, samastuu sen henkilöihin ja kiinnostuu heidän kohtalostaan. Tekstiviestiuutisoinnin selvästi dramaattisin päivä oli Kanervan erottamista seurannut 2.4., jolloin kaikki tutkimusaineiston lehdet kuvailivat tapahtunutta edes jossakin määrin. Draamaa löytyi etenkin kokoomuksen puheenjohtajan Jyrki Kataisen pitämästä tiedotustilaisuudesta, jossa tämä kyynel silmäkulmassa kertoi, ettei Kanerva enää jatka ulkoministerinä. Juha Herkman (2011) pitää Kataisen liikuttunutta olemusta paljon puhuvana esimerkkinä julkisen intiimiyden voimasta. Käsitteellä on siis viitattu siihen, kuinka poliitikot pyrkivät henkilökohtaisella esiintymisellään hälventämään etäisyyttä kansalaisiin. (Herkman 2011, 99, 111.)

Oli Kataisen kyyneleissä sitten kyse harkitusta tai spontaanista reaktiosta, tarttuivat niihin joka tapauksessa kaikki tutkimusaineistoni lehdet. Helsingin Sanomat kertoo Kataisen päätöksestä toisen kohusta kertovan sivunsa pääjutussa ”Katainen: Kanervan kyky toimia heikkeni ’ratkaisevasti’”. Juttu tyytyy lähinnä selostamaan Kataisen tiedotustilaisuudessa antamia perusteluita, mutta ajautuu kuvailemaan lyhyesti myös päivän luonnetta: ”Kataisesta kuvastui päätöksen raskaus: hän vaikutti väsyneeltä ja joutui välillä pidättelemään kyyneliä.” Jutun viisipalstainen puolilähikuva ei kuitenkaan täysillä tue tätä tunnelmaa, sillä mikrofonien takana istuva puheenjohtaja on tyyni ja suhteellisen ilmeeton. Hetken dramaattisuus käy ilmi ainoastaan hänen vienosti vettyneistä silmistään.

Turun Sanomissa tiedotustilaisuudesta välittyvä syvempi tunnelma. Lehti kirjoittaa aiheesta ensimmäisen kohusta kertovan sivunsa pääjutussa ”Kanerva petti lupauksensa ja menetti Kataisen luottamuksen”. Hetken dramaattisuus välittyvä heti lukijalle paitsi otsikon sanoista ”petti lupauksensa” myös jutun nelipalstaisesta kuvasta, jossa Katainen pyyhkii silmäkulmaansa. Katse on jossakin kaukaisuudessa, ja poissaolevan olemuksen perusteella

---

²⁹ TS 2.4.2008, 6: Kokoomukselta loppuivat vaihtoehdot.

siellä ovat myös hänen ajatuksensa. Puolilähikuva tuo kuitenkin Kataisen mielen lukijaa lähelle. Otsikon ja kuvan sanomaa alleviivaa vielä otsikon yläriivi ”Liikuttunut puheenjohtaja kertoi ulkoministerin vaihtumisesta Stubbiin”. Kataisen liikuttuneisuus tulee ilmi myös itse jutusta: ”Hän nieleskeli kyyneleitä kertoessaan, miksi Kanervalle ei annettu uutta viimeistä mahdollisuutta. – Tätä minäkin olen miettinyt, Katainen sai lopulta sanotuksi.”

Iltalehden tiedotustilaisuudesta julkaiseman jutun draama perustuu kuusipalstaiseen kuvaan Jyrki Kataisesta. Mikrofonien takana istuvan Kataisen katse suuntautuu alaviistoon – kenties siksi, että kasvojen ilmeen perusteella hän on juuri purskahtamassa kyyneliin. Aukeaman toiselle sivulle on kuvattu tyytyväisenä hymyilevä, suorastaan virnistävä Alexander Stubb, ja kun kuvien päälle on asetettu otsikko ”Toisen suru, toisen ilo”, on dramaattisen kaksijakoinen tunnelma valmis. Sen sijaan jutussa ei tarinallista maalailua juurikaan ole. Kataisen kerrotaan muun muassa ottaneen hyvän ystävänsä erottamisen raskaasti ja liikuttuneen kyyneliin, mutta varsinaista melodramaattista kuvailua ei teksti sisällä. Iltalehden tiedotustilaisuudesta tekemä, ja vasta toiselle kohua käsittelevällä aukeamalle sijoitettu juttu, jää siten dramaattisuudessaan – ehkä hieman yllättäenkin – päivälehtien juttujen varjoon.

Iltalehti dramatisoi yksityiskohdilla ja toimittajien havainnoilla

Iltalehti näyttää pyrkivän dramaattiseen kerrontaan lähinnä sellaisissa jutuissa, joihin se ei ole saanut asianosaisilta kommentteja. Jutut perustuvat tällöin toimittajan tekemiin havaintoihin ja tulkintoihin. Esimerkiksi Kanervan erottamista seuranneena päivänä 2.4. julkaisi lehti heti ensimmäisellä aukeamallaan jutun ”Kanerva piiloutui”, jossa toimittaja kuvailee tämän Turun kodin ympärillä erottamispäivänä ollutta liikehdintää:

”Kotitalonsa kulmilla Puolalanmäellä Kanervaa ei tiistain aikana näkynyt. Ainoa politiikkoon liittyvä elonmerkki oli hänen tyttärensä Julia Kanerva, joka ilmestyi iltapäivällä isänsä asunnolle. Raskaana oleva Julia saapui kello 15.47 miesystävänsä nimissä olevan luksusmaastoauton kyydillä talon sivuovelle ja katosi nopeasti muun muassa ruokatarvikkeita sisältäneiden suurien kassien sekä koiransa kanssa porttikongin kautta takapihalle. Tunnin kuluttua Julia Kanerva lähti ulkoiluttamaan koiraansa ja palasi taas hetkeä myöhemmin takaisin isänsä asunnolle mukanaan ravintolan take away -annos.”

Iltalehti dramatisoi siis etenkin yksityiskohtien runsaudella. Jo pelkästään yhdestä virkkeestä selviää muun muassa se, että Kanervan Julia-tytär on raskaana ja että Julialla on koira sekä miesystävä, jolla taas on luksusmaastoauto. Samasta virkkeestä käyvät ilmi vielä minuutilleen tarkka kellonaika, jolloin Julia isänsä asunnolle saapui sekä reitti, jota tämä sisälle kulki.

Yksityiskohtien ansiosta lukija voi helposti elää mielessään tuon hetken – etenkin kun juttua kuvittavat Kanervan kotitalo sekä tämän edustalta Julia Kanervasta otetut kaksi kuvaa.

Kyseinen aukeaman pääjuttu koostuu pelkästään toimittajan selostuksesta, lähinnä Kanervan kotikulmien ja perhesuhteiden kuvailemisesta. Yhtään sitaattia ei juttuun sisälly. Aukeamalla on lisäksi kolme lyhyttä kainalojuttua, joista yksi tiivistää Hymyn ilmestymisen ja Kanervan erottamisen välillä edellisenä päivänä kuluneet pitkät tunnit. Kahteen muuhun kainaloon on sentään saatu sitaatteja: ensimmäiseen on yritetty haastatella Kanervaa, ja toisessa puhuu tämän sisar. Iltalehden kärki oli erottamista seuranneena päivänä siis vahvasti Kanervan tunnoissa, eikä esimerkiksi koko maan kannalta tärkeässä tapahtumassa, ulkoministerin vaihtumisessa.

Vastaavaa, toimittajan havaintoihin ja tulkintoihin perustuvaa tarinankerrontaa löytyy Iltalehdestä myös kohun aiemmilta päiviltä. Näin on esimerkiksi lehden 25.3. julkaisemassa jutussa ”Piinaviikon päätös”, joka kertoo Turun Mikaelinkirkossa pääsiäislauantaina järjestystä Tuomasmessusta, jossa Kanerva luki päivän epistolan. Jutussa kuvaillaan paitsi tilaisuuden kulkua myös Kanervan ja tämän puolison Elina Kiikon olemusta:

”Ulkoministeri Ilkka Kanerva (kok) oli vain varjo siitä entisestä huumorintajuudesta ja hymyilevästä miehestä esiintyessään pääsiäislauantaina Turun Mikaelinkirkon Tuomasmessussa. --- Kujanjuoksuksi tilannettaan kuvannut Kanerva käyttäytyi messussa varautuneesti, vaikka turvamiehet vartioivat Kanervaa ja hänen elämänkumppaniaan Elina Kiikkoa tiiviisti. Pari viihtyi selkeästi kahden, ja helposti lähestyttävän miehen maineessa oleva Kanerva piti poikkeuksellisesti etäisyyttä muuhun kirkkokansaan.”

Toimittajan luonnehdintaa tukee aukeaman pääkuva, jossa vakavailmeiset Kanerva ja Kiikko istuvat yhdellä penkkirivillä kahdestaan ja selvästi erillään kaikista muista. Taempana istuvan kirkkokansan ilmeet ovat heitä selvästi pirteämpiä. Jutussa kuvaillaan huolella paitsi Kanervan ja Kiikon olemusta myös ulkoministerin esiintymistä puhujapöytänsä. Jännittyneen oloisen Kanervan kerrotaan muun muassa punninneen tarkasti sanojaan ja säpsähtäneen tekstinlukunsa päätteeksi, mutta ottaneen myös vähän kontaktia yleisöön. Tarina muodostuu jälleen lähinnä toimittajan tekemistä yksityiskohtaisista havainnoista, joskin pientä vaihtelua kerrontaan tuovat kirkon ulkopuolella seisoneelta mielenosoittajalta sekä messun tuottajana toimineelta henkilöltä hankitut sitaatit.

Pasi Kivioja (2008a, 190) on todennut, että juuri silloin, kun uutisoinnin kohteena olevat henkilöt eivät itse kommentoi tapahtumia tai kerro omista henkilökohtaisista tuntemuksistaan, pyrkii toimittaja rakentamaan jutun kuvailemalla tilannetta ja etsimällä viitteitä muun muassa henkilöiden kehonkielestä ja olemuksesta. Tutkimusaineistossani tämä näkyy siis etenkin Iltalehden jutuissa. Tuomasmessusta on nimittäin tehnyt oman juttunsa myös Turun Sanomat, mutta vaikka senkin kärki on Kanervassa, on näkökulma toinen. Lehden 25.3. julkaisemassa jutussa ”Kanerva veti Tuomasmessussa Mikaelinkirkon täpötäyteen” kuvaillaan kyllä tilaisuuden kulkua ja messun suurta suosiota, mutta ei Iltalehden tavoin luonnehdita esimerkiksi Kanervan käytöstä. Tarinallisuus rakentuu siis yleisen tason havaintojen varaan:

”Järjestysmiehiä ei yleensä kirkollisissa tapahtumissa tarvita, mutta tällä kertaa heillä oli töitä. Jo puoli tuntia ennen messun alkua kirkko oli ääriään myöten täynnä. Kymmeniä messuun pyrkineitä jouduttiin käännyttämään ovelta pois. --- Ulkona toisella puolella katua värjötteli lauantai-iltana kymmenkunta naista kynttilöineen.”

Helsingin Sanomien jutuista ei sen sijaan löydy edes tällaista Turun Sanomien hyödyntämää yleisen tason maalailua. Helsingin Sanomat pyrkii kuvailemaan lähinnä puhujien mielialoja ja äänensävyjä liittämällä suoriin lainauksiin elävähköjä verbejä. Lehti kertoo muun muassa, että ”Korhonen murahiti” (9.3.) ja ”Katainen manasi” (16.3.). Aineiston muistakin lehdistä vastaavia ilmauksia toki löytyy. Turun Sanomissa ”Kataista kismitti” (16.3.) ja ”Kanerva irvaili” (29.3.), Iltalehdessä puolestaan ”Viitanen roimii” (10.3.), ”Tuurna tuohtuu” (13.3.) ja ”kokoomusvaikuttaja puuskahtaa” (29.3.). Iltalehdessä tällainenkin kuvailu nousee päivälehtiä värikkäämmäksi ja toistuvammaksi sekä laajenee myös adjektiiveihin: Kanerva muun muassa ”vastasi puhelimeen väsyneen ja huolestuneen kuuloisena” (18.3.), Jyrki Katainen puolestaan oli ”tuohtuneen oloinen” (15.3.).

Visuaalinen draama rakentuu Kanervan ympärille

Draaman kaarta rakentaa kaikissa lehdissä vahvasti myös kuvitus. Vaikka kohun tapahtumilla oli kaksi päähenkilöä, rakentui visuaalinen tarina lähinnä toisen ympärille. Kanerva oli suuren yleisön hyvin tuntema ulkoministeri ja asemansa vuoksi kohun osapuolista se, jonka elämään tapahtumilla todella näytti olevan vaikutusta. Kuvat kertovatkin dramaattisen tarinan siitä muutoksesta, joka Kanervan olemuksessa noin kuukauden kestäneen kohun aikana tapahtui. Draamaa henkii etenkin Iltalehden päivälehtiä pitkäkestoisempi ja visuaalisempi uutisointi. Kohun ensimmäisinä päivinä 7.3. ja 8.3. lehdessä hymyilee vielä hyväntuulinen, jopa leppoisa ulkoministeri. Tuoreissakin kuvissa on Kanervan ilme totutun pirteä, vaikka miehen muun muassa tiedetään tykittäneen Tukiaista viesteillä myös työmatkoiltaan. Hymynkare alleviivaa

Kanervan avointa ja flirttailevaa luonnetta niin, että viestittely tuskin on kenellekään yllätys. Samalla mieleen nousee jo aiemmilta kohuilta tuttu hokema ”Ike on Ike”. Tunnelma korostuu Iltalehdessä 10.3., kun Jyrki Kataisen sitaatista muodostettu otsikko toteaa, että ”Ike on jo iso mies!” – etenkin kun otsikon alla saarnaa totisen, osin kyllästyneenkin näköinen Katainen, ja Kanerva viereisessä kuvassa vain virnistää.

Ulkoministerin ilme alkaa jo pian kuitenkin vakavoitua. Hymyn hyydyttää tiedotustilaisuus, jossa tämä myöntää viestittelyn todella tapahtuneen. Totiseksi muuttunutta olemusta dramatisoivat entisestään Iltalehden 11.3. julkaisemat otsikot ”Kanerva valehteli” ja ”Kanerva petti lupauksensa”. Kääntein dramaattisuus heijastuu paitsi Kanervan myös pääministeri Matti Vanhasen ja kansanedustaja Kimmo Sasin kasvoilta. Miesten ilmeet eivät juuri värähdä. Kuten Pasi Kivioja (2008a, 141) on todennut, painottuvat tabloidien kuvissa usein tapahtuman ulkopuoliset henkilöt ja heidän reaktionsa. Tämä näkyy myös omassa aineistossani. Kanervan dramaattinen tarina on Iltalehdessä luettavissa myös muiden kuin tämän omilta kasvoilta, kun taas päivälehdissä uutisointia kuvittaa lähinnä pelkästään ulkoministeri.

Kohun pitkittyessä Kanervan ilme muuttuu entistä vakavammaksi ja huolestuneemmaksi, jopa tuskaiseksi. Ensin mielessä kaihertavat paljastukset aiemmista suhteista, sitten tappouhkaus ja lopulta tekstiviestien julkituleminen. Kuukauden edetessä alkaa kohun vakavuus näkyä entistä enemmän myös päivälehtien kuvissa. Kun ensimmäinen viesti on tullut Ilta-Sanomien kautta julki, kuvittavat sekä Helsingin Sanomat että Turun Sanomat tästä 30.3. kertovia uutisiaan valokuvalla mietteläänä ja pää painuksissa ulkoministerikokoukseen kävelevästä Kanervasta. Yksin matkaansa taittavan ministerin askel näyttää raskaalta, samoin kuin mieli. Vaikka tuska huokuu kohun lopulla muun muassa tästä päivälehtien julkaisemasta kuvasta, ei niissä tunnelma usein – muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta – tule yhtä lähelle kuin Iltalehdessä. Päivälehtien kuvat kun ovat yleensä kokokuvia liikkeellä tai keskellä jotakin tilannetta olevasta Kanervasta, kun taas Iltalehti tuntuu suosivan ilmeitä ja tunteita korostavia lähikuvia.

Iltalehti todella rakentaa jatkokertomuksen

Vaikka Kanervan ja Tukiaisen tekstiviestittelystä muodostui kutkuttava jatkokertomus lähinnä kohun herkullisten lähtökohtien ja ulkoministerin epäonnistuneen julkisuuden hallinnan takia, loi Iltalehti tarinaa myös omalla uutisointitavallaan. Lehti selvästi pyrki jatkamaan kertomusta silloinkin, kun kohusta ei ollut uutta uutisoitavaa tai sen tiimoilla ollut tapahtunut mitään käännettä. Esimerkiksi 27.3. on lehden ainoa juttukokonaisuus ”Kohtalokkaat kaunottaret”,

joka muistuttaa sekä Suomessa että maailmalla kohahduttaneista valtaapitävien miesten ja naiskaunotarten suhteista. Vertailun vuoksi todettakoon, että samana päivänä Helsingin Sanomat kertoo kohuun liittyen muun muassa sen, ettei aihe ole asialistalla kokoomuksen eduskuntaryhmän tulevassa kokouksessa.

Myös Kivioja (2008a) on huomannut, että kertomusten luominen on tyypillistä etenkin tabloideille. Varsinkin uutisoinnin alkuvaiheessa lehdet jatkavat kertomusta joka päivä, vaikka mitään mullistavaa ei tapahtuisikaan. Kun vaihtoehtona ei ole se, että uutisoinnista pidettäisiin välipäiviä, täyttyvät sivut takaumista ja vanhan toistosta. (Kivioja 2008a, 141; ks. myös Juntunen ja Väliverronen 2009, 277.) Vaikka määrällisessä analyysissä huomasi, että Helsingin Sanomat ja Iltalehti kumpikin uutisoivat tekstiviestikohusta käytännössä joka päivä, erottikin lehdet toisistaan se, että Helsingin Sanomilla oli uutisoinnissaan aina jokin tuore näkökulma. Iltalehti sen sijaan näytti täyttävän aukeamia myös jutuilla, jotka ainoastaan kertasivat kohun aiempia käänteitä tai osapuolten jo kertaalleen uutisoituja sitaatteja. Esimerkiksi 31.3. ilmestyneeseen numeroon on lehti koostanut aukeaman kokoisien kuvasarjan kohun aiemmilta viikoilta, ja 28.3. julkaistu ensimmäisen aukeaman kokonaisuus ”Valehteleeko joku?” pikemminkin kertoo Kanervan ja Tukiaisen aiempia sanomisia kuin tuo esille mitään uutta.

Muutaman kerran Iltalehti jopa julkaisi kahdessa eri numerossa täysin identtiset, yleensä kohun tapahtumia kerranneet tai Kanervan taustoja valottaneet, kainalojutut. Identtisiä olivat muun muassa 18.3. julkaistu ”Uutistausta” ja 22.3. julkaistu ”Mistä on kyse?”. Lehti kenties pyrki tällaisella jatkuvalla rummutuksella luomaan odotusarvoa kertomuksen huipennukselle. Tarkastelen seuraavaksi lähemmin lehtien muita tapoja rakentaa odotusarvoa.

6.3.4. Odotusarvoa menneellä ja tulevalla

Kohun mysteeriluonne loi lehdille paitsi edellytykset tehdä siitä dramaattinen jatkokertomus myös rakentaa odotusarvoa tuleville käänteille. Kohun kutkuttavuus perustui yhtäältä siihen, että Hymyllä oli hallussaan jotakin niinkin herkullista materiaalia kuin ulkoministerin lähettämiä vihjailevia tekstiviestejä; toisaalta taas siihen, että viestittelyn toisena osapuolena oli nimenomaan näkyvässä virassa oleva ministeri. Jännitystä riittikin sekä siinä, julkaiseeko Hymy tekstiviestit, että siinä, saako Kanerva jatkaa työssään. Tutkimusaineistoni lehdistä sinnikkäimmin odotusarvoa loi Iltalehti, mutta viimeistään siinä vaiheessa, kun Hymy 27.3. kertoi päätöksestään julkaista osan tekstiviesteistä, lähtivät mukaan myös päivälehdet. Kun

Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat kuitenkin rakensivat odotusarvoa lähinnä sillä, että ne ennakoivat tulevaa, loi Iltalehti odotusta myös sillä, että se rummutti ja toisti uutisoinnissaan vielä menneitäkin asioita.

Iltalehti luo odotusta korostamalla mennyttä

Kun tutkimusaineistoni lehdet uutisoivat Kanervan ja Tukiaisen tekstiviesteistä ensimmäistä kertaa, toivat ne kaikki luonnollisesti esille myös ulkoministerin aiemmat viestittelyt. Iltalehti julkaisi heti ensimmäisenä uutisointipäivänään 7.3. taustalaatikon ”Kanervan kohuviestit”, jossa se muistuttaa paitsi tämän edellisestä, vuoden 2005 kohusta myös ensimmäisistä, keväälle 2001 ajoittuneista viestittelyhuhuista. Juttukokonaisuuden muissa teksteissä lehti muun muassa korostaa Kanervan olevan ”jälleen keskellä tekstiviestikohua”, ja huomauttaa, että tämän ja puoliso Elina Kiikon ”yhteisiin vuosiin on mahtunut lukuisia huhuja ja kokuja”.

Helsingin Sanomat puolestaan julkaisi lähes Iltalehden taustalaatikkaa vastaavan kainalojutun 11.3. ilmestyneessä numerossaan – teksti ”Edellisestä kohusta alle kolme vuotta” tosin kertoo ainoastaan kesän 2005 viestittelyistä. Tätä aiemmin oli lehti sivunnut historiaa vain juttujensa yksittäisissä virkkeissä. Esimerkiksi ensimmäisenä uutisointipäivänä 9.3. lehdessä todetaan, että ”Ilkka Kanervan tekstiviestien lähettelystä on kirjoitettu ennenkin”. Myös Turun Sanomissa Kanervan aiemmat kohut nousivat kunnolla esille vasta 11.3. Lehti julkaisi uutisen ”Kanerva myönsi lähettäneensä kohuviestit nuorelle tanssijalle”, jossa se tuoreiden tietojen lomassa viittaa vuoden 2005 ”tekstiviestikohinaan” ja muun muassa siihen, kuinka puolueen puheenjohtaja Jyrki Katainen tuolloin laittoi Kanervan takaisin ruotuun. Lehden ensimmäisenä uutisointipäivänä julkaisemassa tekstissä vuoden 2005 kohuun viitataan vielä varsin verhoillusti: ”Kolme vuotta sitten Katainen kävi Kanervan kanssa neuvonpitoa vähän samantapaisen asian ympärillä.”

Päivälehdissä Kanervan aiemmat kohut olivat näin näkyvästi esillä ainoastaan silloin, kun ne alkoivat uutisoida tuoreimmasta tapauksesta. Iltalehti sen sijaan rakensi Kanervan taustasta naistenmiehenä juttuja vielä myöhemminkin. Lehti esimerkiksi koosti 14.3. ilmestyneeseen numeroonsa grafiikan ”Kanervan naiset mediassa” sekä 19.3. ilmestyneeseen lehteensä jutun ”Playboy-poliitikot tulevat”. Samalla kun Iltalehti toisti Kanervan taustoja, perusteli se ikään kuin sitä, miksi käynnissä ollut kohu-uutisointi oli niin merkittävä. Aiemmat kohut kun latasivat nykyiseen keskusteluun lisää painolastia ja loivat siten odotusta siitä, mitkä olisivat viestittelyn seuraukset tällä kertaa.

Iltalehdessä ja Helsingin Sanomissa ero esillä jo varhain

Seurauksista radikaalein, eli Kanervan ministeriero, oli Iltalehdessä ensimmäistä kertaa esillä jo 14.3. julkaistussa jutussa ”Kanerva, olet epäuskottava”. Lehti oli pyytännyt lukijoitaan arvioimaan silloisten ministerien poliittista uskottavuutta, ja heikoimmat pisteet kyselyssä sai viestintäministeri Suvi Lindénin jälkeen nimenomaan ulkoministeri Kanerva. Paitsi poliittista uskottavuutta oli kyselyssä tiedusteltu myös sitä, mitä Kanervan tulisi juuri alkaneen kohun silmässä tehdä. Hieman yli viidennes vastaajista olikin sitä mieltä, että Kanervan pitäisi erota, mutta enemmistölle näytti kuitenkin riittävän tämän julkinen katumus tai vaikeneminen koko asiasta.

Helsingin Sanomissa ministerieron mahdollisuus nousi ensimmäistä kertaa esille lähes yhtä varhain kuin Iltalehdessä. Lehti nimittäin julkaisi 15.3. uutisanalyysin ”Ulkoministeri ei pelaa omalla arvovallallaan”, jossa ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimittaja Kari Huhta paitsi peilaa Kanervan menestyksestä uraa ulkoministerinä myös pohtii tämän edellytyksiä jatkaa työssään. Huhta ei viittaa Kanervan ministerieroon suoraan, mutta vihjaa siihen suuntaan kirjoittaen muun muassa, että ”Suomella on hyvä valmistelu- ja virkamieskoneisto, joka hoitaa jatkuvuuden, ja kokoomuksen piiristä keksii nopeasti listan ulkoministeriksi kykeneviä”. Helsingin Sanomat julkaisi samassa numerossa vielä uutisen ”Ministeri pyytää harvoin virheitään anteeksi”, jossa ääneen pääsevät ministerieroja tutkinut kansanedustaja Henna Virkkunen sekä valtiovarainministerin paikalta itse aikoinaan eroamaan joutunut Arja Alho. Tekstissä käsitellään lyhyesti Kanervan vastikään tekemää anteeksipyyntöä, mutta pääosin siinä puhutaan kuitenkin vain ministerieroista. Kanervaa ja eroa ei tässäkään tekstissä mainita samassa virkkeessä, mutta käynnissä olevan kohun yhteys jutun kirjoittamiseen on kuitenkin ilmeinen.

Näitä Iltalehden ja Helsingin Sanomien varhaisia avauksia näkyvämmiin nousi ero esille kuitenkin vasta 18.3., kun kokoomuksen kansanedustaja Tuija Nurmi oli edellisenä päivänä esittänyt Iltalehden verkkosivulla, että Kanervan tulisi erota. Nurmi perustelee vaatimustaan lehden paperiversion uutisessa sillä, että Kanerva on menettänyt poliittisen uskottavuutensa. Nurmi oli ensimmäinen poliitikko – tai ylipäätään mikä tahansa virallinen taho – jonka suusta erovaatimus kohun aikana kuultiin. Siksi uutiseen tarttuivat luonnollisesti myös aineistoni päivälehdet. Turun Sanomat itse asiassa nosti ministerieron mahdollisuuden ensimmäistä kertaa esille vasta Nurmen vaatimuksen myötä. Lehti uutisoi näkemyksestä 18.3. julkaistun jutun ”Kuvataiteilija loiventaa Kanerva-puheitaan” päätteeksi. Onkin huomattava, että juttu

lähtee liikkeelle Kanervan kannalta myönteisemmästä uutisesta; siitä, että taiteilija Maija Tuurna on kumonnut aiemmat sanansa, eikä enää väitä Kanervan lähennelleen häntä. Helsingin Sanomien päivän kohu-uutisoinnissa on täysin päinvastainen kärki. Uutisointi nimittäin lähtee liikkeelle tekstillä ”Kokoomuksen Nurmi vaatii Kanervan eroa”, ja vasta tämän alapuolelle on sijoitettu juttu ”Taiteilijan mukaan Kanerva ei käynytäkään käsiksi”. Helsingin Sanomien uutisarvotus tuntuu perustellummalta kuin Turun Sanomien – osoittihan Nurmen erovaatimus sen, ettei Kanervalla tälläkään kertaa ollut kaikkien puoluetovereidensa tukea.

Helsingin Sanomat etsii Kanervan seuraajaa

Spekulointi Kanervan ministerierolla alkoi kuitenkin toden teolla vasta maaliskuun lopulla, kun Hymy ensin ilmoitti päättävänsä pian tekstiviestien julkaisemisesta ja lopulta päättäneensäkin julkaista osan viesteistä. Ero alkoi näin näyttää entistä todennäköisemmältä. Tutkimusaineistoni lehdistä etenkin Helsingin Sanomat alkoi aktiivisesti ennakoida tulevaa. Jo 26.3. viittaa lehti Yleisradion tuoreeseen kyselyyn, jossa on ulkoministerin eron kannalla ollut neljännes vastaajista, ja muutama päivä myöhemmin lehti ottaa itse lähes yhtä aktiivisen roolin. Lehti kun julkaisi 28.3. laajan tekstin ”Kokoomuslaiset valmistautuvat kierrättämään ministereitään”, jossa se ensin viittaa MTV3:n uutisten saamiin tietoihin, mutta sitten kertoo kuulleensa kokoomusvaikuttajilta samankaltaisia suunnitelmia myös itse. Teksti päättyy pohtimaan varsin perusteellisesti sitä, mikä puoltaisi mitäkin ministerinvaihdosta ja miksi taas toiset vaihdokset olisivat hankalampia kuin toiset.

Helsingin Sanomien vanavedessä myös Turun Sanomat ja Iltalehti pohtivat uusia, mahdollisia ministerinimityksiä. Turun Sanomat nimeää vaihtoehdot 29.3. julkaisemassaan jutussa ”Ravin mielestä viestien sisältö voi vaikuttaa Kanervan asemaan”, mutta ei sen enempää perustele tai pohdi asiaa. Laajemmin ehdokkaita ruotii vasta, itse asiassa Kanervan erottamispäivänä, 1.4. julkaistu teksti ”Seuraaja valittaisiin pienestä joukosta”. Mielenkiintoista on myös se, ettei vielä tässäkään tekstissä noussut esille ministeriksi lopulta valitun Alexander Stubbin nimi.

Iltalehti puolestaan viittaa 29.3. julkaistussa juttukokonaisuudessaan muun muassa juuri Helsingin Sanomien ministerikierrätyksestä saamiin tietoihin. Tekstiin ”Uusi ministeri löytyy äkkiä” on lisäksi yritetty haastatella Kanervan vahvinta seuraajaehdokasta, puolustusministeri Jyri Häkämäiestä, mutta kun tätä ei ole yrityksistä huolimatta tavoitettu, on lehden ollut tyytyminen nimettömien kokoomusvaikuttajien kommentteihin. Muutaman sanan on Iltalehti

saanut myös puhemies Sauli Niinistöltä, joka on ollut lehden järjestämässä verkkokyselyssä suurin suosikki uudeksi ulkoministeriksi. Muutama päivä myöhemmin Iltalehti uutisoi myös toisesta verkkokyselystä, jossa aiheena on tällä kertaa ollut se, pitäisikö Kanervan erota vai ei. Lehden 31.3. julkaisemasta tekstistä ”Lukijat: Eroa Kanerva!” selviää, että hieman yli puolet vastanneista on kokenut, ettei Kanerva voi enää jatkaa ulkoministerinä.

Kanerva joutuu entistä tarkempaan syyniin

Hymyn päätös julkaista osa Kanervan lähettämistä tekstiviesteistä huhtikuun numerossaan ei pelkästään nostanut uudelle tasolle pohdintaa tämän seuraajasta, vaan toi lehtien sivuille myös entistä tarkemman, lähinnä erilaisiin aikatauluihin ja Kanervan tekemisiin liittyneen syynin. Turun Sanomat uutisoi jo 26.3., että ”Kanervan kuuleminen eduskuntaryhmässä siirtyy”, sillä kun tämä ei EU:n ulkoministerikokouksen takia pääsisi paikalle tulevaan kokoukseen, olisi seuraava mahdollisuus vasta reilun viikon päästä. Iltalehti puolestaan tietää 29.3., että uuden ulkoministerin valinta tarvitsee eduskuntaryhmän päätöksen, ja että vaikka ryhmän seuraava kokous on lähes viikon päästä, voidaan se tarpeen vaatiessa saada koolle jo tätä aiemmin.

Lähes kaikissa aiheesta julkaistuissa jutuissa muistutetaan myös tekstiviestejä sisältävän Hymyn ilmestymispäivästä. Iltalehti kirjoittaa 29.3. tarkasti, että ”Kanervan jatko riippunee siitä, millaisia viestejä Hymy tiistaina julkaisee”. Turun Sanomat ja Helsingin Sanomat sen sijaan pitäytyvät aluksi hieman tätä laveammassa ilmauksessa. Turun Sanomat uutisoi esimerkiksi 30.3., että ”Ensi viikolla ilmestyvä Hymy-lehti kertoi julkaisevansa Kanervan tanssija Johanna Tukiaiselle lähettämiä tekstiviestejä” ja Helsingin Sanomat puolestaan 30.3., että ”Hymy-lehti julkaisee lisää tekstiviestejä ensi viikolla”. Päivälehdet ilmoittavatkin Hymyn tarkan ilmestymispäivän vasta aivan ennen viestien julkaisemista, Turun Sanomat esimerkiksi 31.3.: ”Hymy-lehti julkistaa tiistaina kokoelman Kanervan tekstiviestejä.”

Hymyn ilmestymistäkin tarkemman syynin alle joutuu kuitenkin itse ulkoministeri Kanerva. Iltalehdessä tämän liikkeitä seurataan lähes suurennuslasin tarkkuudella. Lehti on nimittäin koostanut Kanervan viikko-ohjelmasta 29.3. grafiikan otsikolla ”Ulkoministeri ulkomailla piinapäivinä”. Grafiikka tietää, milloin ratkaiseva Hymy ilmestyy sekä milloin Kanerva on milläkin kokousmatkalla ja milloin kotimaassa. Kalenteriin on jopa merkitty erikseen päivä, jolloin Kanerva on ”kotikamaralla median tavoitettavana”. Vastaavat tiedot, joskin jo hieman päivitetty, löytyvät niin ikään lehden 31.3. julkaisemasta taustalaatikosta ”Piinapäivät jatkuvat”. Iltalehti muistuttaa muutamien juttujen yhteydessä myös siitä, että lehti seuraa

verkossa kohun tapahtumia reaaliajassa. Esimerkiksi 1.4. on yhdelle aiheesta käsittelevälle sivulle sijoitettu tällainen mainos otsikolla ”Kanervan kohtalon päivä”. Ulkoministerin aikatauluja valottaa omalla tavallaan myös Turun Sanomat. Lehden 31.3. julkaisemaan juttuun ”Katainen suositteli Kanervalle lepoa” on tämän monet työmatkat kuitenkin kirjattu normaaliin leipätekstiin ja lähinnä siksi, että puolueen puheenjohtaja on kannustanut tätä lepäämään – olisihan edessä raskas työviikko. Turun Sanomat ei siten Iltalehden tavoin korosta esimerkiksi sitä, milloin Kanerva on parhaiten median tavoitettavissa.

Aivan tavatonta ei loppuhuipennukseen liittynyt aikataulujen esittäminen kuitenkaan ollut, sillä Iltalehti ja Helsingin Sanomat kellottivat Kanervan liikkeitä esimerkiksi jo pääsiäisenä, kun tämä osallistui Turussa järjestettyyn Tuomas-messuun. Ennen messua julkaisemissaan jutuissa sekä Iltalehti että Helsingin Sanomat nimittäin kertoivat muun muassa tapahtuman tarkan alkamisajan.

6.3.5. Yhteenveto

Laadullinen tarkastelu loi uutisoinnista yhtäältä samanlaisen kuvan kuin määrällinen analyysi, mutta toisaalta erojakin löytyi. Kun määrällisessä analyysissä Helsingin Sanomat näytti jonkin verran Turun Sanomia tabloidisoituneemmalta, ei laadullinen tarkastelu tehnyt lehtien välille yhtä selvää eroa. Tabloidisoitumisen piirteitä – joskin erilaisia – nousi nimittäin esille molemmista lehdistä. Laadullinen tarkastelu kuitenkin osoitti määrällisen tavoin, että Iltalehti oli aineiston lehdistä pitkälti omassa leirissään.

Iltalehti alkoi uutisoida viestittelystä heti aiheesta ensimmäisenä kertoneen Hymyn jälkeen, eli sille jo itse viestittely oli uutinen. Ensimmäisen uutisointipäivänsä jälkeen lehti keskittyi selvästi omaan uutistyyliin ja viittasi muihin medioihin enää lähinnä silloin, kun se tarinan eteenpäin viemisen kannalta oli välttämätöntä. Aineistoni lehdistä Iltalehti käytti jutuissaan epämuodollisinta kieltä. Vertauskuvat ja muut värikkäät ilmaukset paitsi moralisoivat myös syyllistivät Kanervaa kohusta. Toisaalta lehti saattoi tämän noloon asemaan tekemällä Tukiaisesta naurunalaisen. Kohun huomattavimmasta käännteestä, eli Kanervan erottaneesta tiedotustilaisuudesta, Iltalehti kuitenkin uutisoi vähimmällä draamalla. Lehti näyttikin pyrkivän dramaattiseen kerrontaan lähinnä sellaisissa jutuissa, joihin se ei ollut onnistunut haastatella asianosaisia, eli draama perustui tällöin toimittajan tekemiin havaintoihin. Iltalehden suosimat, tunteita korostaneet lähikuvat tekivät kuitenkin visuaalisesta kerronnasta

selvästi päivälehtiä dramaattisempaa. Kaiken kaikkiaan lehti todella loi kohusta jatkotarinan. Kertomus nimittäin jatkui silloinkin, kun aiheesta ei ollut uusia uutisia. Iltalehden jatkuva, sekä menneen että tulevan, rummutus loikin vahvasti odotusarvoa kohun tuleville käännteille. Lehti rakensi odotusarvoa muun muassa pitämällä esillä Kanervan vanhoja suhteita ja kohuja sekä syynäämällä tarkkaan tämän aikatauluja ja liikkeitä.

Helsingin Sanomat puolestaan alkoi uutisoida viestittelystä vasta silloin, kun aihe oli noussut yleiseksi puheenaiheeksi. Heti ensimmäisenä uutisointipäivänään lehti kuitenkin paitsi kertoi Johanna Tukiaisen nimen myös julkaisi tämän kuvan. Kohun loppuvaiheessa lehdessä julkaistiin jopa Tukiaisen laaja haastattelu. Samalla Helsingin Sanomat pyrki kuitenkin tekemään eroa keltaiseen lehdistöön, muun muassa vierittämällä suurimman syyllisen tittelin Hymyn niskaan. Eroa keltaiseen lehdistöön muodostui myös siksi, että lehden jutut sisälsivät vähiten epämuodollista kieltä ja draamaa. Pientä maalailua Helsingin Sanomien teksteihin toivat elävähköt verbit, ja huumoria puolestaan loivat muutamat Tukiaisen sitaatit. Odotusarvoa lehti sen sijaan loi aktiivisella ministerieron ja Kanervan seuraajan pohdinnalla.

Turun Sanomat aloitti Helsingin Sanomien tavoin uutisointinsa vasta sitten, kun viestittelystä oli muodostunut puheenaihe. Lehti kainosteli kuitenkin sen verran, että julkaisi Tukiaisen nimen vasta toisena uutisointipäivänään ja kuvan vasta kohun loppuvaiheessa. Kertaakaan ei lehti kuitenkaan haastattelut Tukiaista itse, vaan tämän näkemyksistä kerrottiin aina johonkin toiseen lähteeseen viitaten. Turun Sanomat käytti jutuissaan ajoittain melko värikästäkin kieltä, mutta ei kuitenkaan nauranut Kanervalle – pikemminkin asettui tämän puolelle. Lehden visuaaliset ja rakenteelliset ratkaisut pyrkivät näyttämään tämän tapahtuneeseen nähden mahdollisimman myönteisessä valossa, ja itse kohusta lehti antoi sellaisen kuvan, että Kanerva oli nimenomaan ajautunut myrskyn silmään. Draamaa Turun Sanomat löysi paitsi tämän potkut julkistaneesta tiedotustilaisuudesta myös esimerkiksi pääsiäismessusta. Tiedotustilaisuutta lukuun ottamatta ei draama kuitenkaan mennyt kovin syvälle, vaan pysyi yleisellä tasolla. Odotusarvoa tuleville käännteille lehti rakensi vähiten ja lähinnä normaalin kerrontansa ohessa.

7. Lopuksi

Tutkielmani tarkoituksena oli tarkastella politiikan journalismin tabloidisoitumista tutkimalla ulkoministeri Ilkka Kanervan kevään 2008 tekstiviestikohun uutisointia. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka aktiivisesti laatu-lehtinä pidetyt Helsingin Sanomat ja Turun Sanomat kohusta kertoivat suhteessa keltaista lehdistöä edustaneeseen Iltalehteen; pyrin siis löytämään viitteitä päivälehtien tabloidisoitumisesta. Viitteitä löytyi molemmista lehdistä, mutta ei siinä mitassa, että kovin merkittävästä tabloidisoitumisesta voitaisiin puhua. Päivälehdet kun erottuivat yhä selvästi Iltalehdestä.

7.1. Analyysin tulokset

Etsin tabloidisaation piirteitä lehdistä sekä määrällisellä että laadullisella sisällönanalyysillä. Kaksiosainen analyysi antoi päivälehtien tabloidisoitumisen asteesta myös osin kaksijakoisen kuvan. Kun määrällinen analyysi näytti Turun Sanomien uutisoinnin melko passiivisena, jopa huomaamattomana, toi laadullinen tarkastelu siitä esille myös aktiivisen ja värikkään puolen. Helsingin Sanomien uutisointi puolestaan oli määrällisesti melko näyttävää, mutta laadullinen tarkastelu osoitti, ettei näyttävyys juurikaan ulottunut esimerkiksi juttujen sävyyn tai kieleen. Toisaalta juuri tämän takia tein *sekä* määrällistä *että* laadullista analyysia. Koska menetelmillä tavoitettiin tabloidisoitumisen eri puolet, sai ne yhdistämällä kohu-uutisoinnista mahdollisimman monipuolisen ja totuudenmukaisen kuvan.

Iltalehti siis kuitenkin erottui molemmissa analyysissä selvästi omaan luokkaansa. Tämä oli tietysti ymmärrettävää jo siitä syystä, että Iltalehti oli tutkimusaineistoni ainoa tabloidi – ja etsinhän lehdistä juuri tabloideille tyypillisiä piirteitä. Iltalehdessä huomion kiinnittivät ennen kaikkea uutisoinnin massiivinen ja visuaalinen volyyymi sekä kerronnan dramaattinen ja epämuodollinen ote. Odotusarvoa tulevalle rakensi jo pelkkä kohun käännteiden näyttävä rummutus, mutta entisestään sitä loivat tietyt lehden uutisoinnissaan suosimat, keinotekoisilta tuntuneet tavat. Lehti esimerkiksi käytti juttujensa täyteenä aineksia aiemmista jutuistaan, täytti kokonaisia aukeamia ainoastaan kohun tapahtumia kerranneilla teksteillä ja pyrki muutenkin pitämään keskustelua yllä etsimällä väkinäisesti uusia näkökulmia. Draaman kaari eteni, vaikka kohun tapahtumien puolesta sille ei jatkuvasti edellytyksiä ollutkaan. Tapaus oli lehdelle siinä mielessä kuitenkin ihanteellinen, että vain kuukauden mittaisena se pysyi helposti yleisön mielessä, minkä lisäksi tapahtumatkin saivat lopulta selkeän huipennuksen. Niinpä kun Kanerva romahti ulkoministerin paikalta, romahtivat radikaalisti myös Iltalehden

päivittäiset juttumäärät aiheesta. Lehti ei jäänyt puimaan saati selittämään tapahtunutta, vaan suuntasi huomionsa jo toisaalle, uusien kohujen äärelle.

Sekä määrällinen että laadullinen tarkastelu huomioon ottaen näytti päivälehdistä Helsingin Sanomat hieman Turun Sanomia tabloidimmalta. Helsingin Sanomat uutisoi kohusta Turun Sanomia isommalla volyyymilla ja toistuvammin, rakensi tätä aktiivisemmin odotusarvoa spekuloidulla muun muassa tulevan ulkoministerin nimellä sekä omaksui tätä selvemmin tabloidien ajattelutavan päätyen muun muassa haastattelemaan kerran itse Johanna Tukiasta. Lehden aktiivinen ja jopa rohkea linja johti siihen, että uutisoinnin tärkeyttä oli perusteltava muun muassa aiheen yhteiskunnallisella merkittävyydellä. Ministerieron mahdollisuus nousi Helsingin Sanomissa esille jo varhain, ja kun ei kehdattu myöntää, että oli lähdetty keltaisen lehdistön tielle, oli selityksiä myöhemmin haettava muun muassa median roolista vallan vahtikoirana ja politiikan kulttuurin kokemasta murroksesta. Mielenkiintoista onkin pohtia, minkä verran kohulla olisi ollut yhteiskunnallista merkittävyyttä, jos Helsingin Sanomat ja muu laatulehdistö eivät olisi lähteneet mukaan? Kumpi oli siis ensin, muna vai kana?

Turun Sanomissa selvimmät viitteet tabloidisoitumisesta olivat kuvien suhteellisen suuri osuus kaikkeasta kohulle annetusta tilasta sekä tekstien ajoittain värikkäästi ja dramaattiseksi äitynyt kerronta. Lehti kuitenkin pyrki – etenkin kohun alkupuolella – selvästi hyssyttelemään tapausta ja näyttämään Kanervan käännteisiin nähden mahdollisimman myönteisessä valossa. Myönteisyys ilmeni niin otsikoissa ja kuvissa kuin leipäteksteissäkin. Turun Sanomien viesti tuntui olevan se, etteivät kohun taustalla olleet Kanervan omat teot, vaan pikemminkin jotkin suuret ja hallitsemattomat voimat, ja että tämä kaikkesta huolimatta oli hyvä ja pidetty ministeri. Tähän ei voinut olla vaikuttamatta Kanervan ja lehden yhteinen turkulainen tausta.

Kohun edetessä alkoi kuitenkin yhä selvemmin näyttää siltä, että kiinnostavuus sanelee tätä nykyä myös politiikan journalismin asialistaa. Kun Hymy maaliskuun lopulla ilmoitti julkaisevansa osan Kanervan lähettämistä tekstiviesteistä seuraavassa numerossaan, ei Turun Sanomatkaan voinut enää painaa aihetta villaisella. Kohu toki nousi tässä vaiheessa myös yhteiskunnallisesti merkittäväksi – näyttihän siltä, että maalla olisi pian uusi ulkoministeri. Tämä sai aiheen käsittelyn uusiin mittoihin myös Helsingin Sanomissa ja Iltalehdessä, eli analyysini perusteella näyttää toisaalta myös siltä, ettei kiinnostus ole ainoa politiikan uutisointia arvottava seikka. Syytä uutisoinnin volyymin kasvuun saattaa tässä tapauksessa toki piillä myös lehtien pyrkimyksessä rakentaa odotusarvoa ja draamaa – kulkihan

yhteiskunnallisesti merkittävän tarinalinjan rinnalla toinenkin tarina; odotus siitä, millaisia tekstiviestejä ulkoministeri oli eroottiselle tanssijalle lähettänyt.

Todistavatko aineistosta tekemäni havainnot sitten tabloidisaation olemassaolon? Varmaa ja yksiselitteistä vastausta tähän on mahdoton antaa. Lehdistä löytämäni piirteet kun saattavat yhtä hyvin viitata esimerkiksi lehdentekijöiden arvomaailmassa tai kulttuurissa laajemmin tapahtuneisiin muutoksiin kuin myös alan tekniseen kehitykseen. On mahdoton sanoa, missä määrin Helsingin Sanomien näytävä uutisointi johtui kulttuurimme yleisestä vapautumisesta tai Turun Sanomissa ilmennyt kuvien suhteellisen runsas osuus painotekniikan kehityksestä. Tabloidisaatioksi voidaan toisaalta – käsitteen laajimmassa merkityksessä – ymmärtää myös kaikki nämä tekijät. Olipa kyse sitten käsitteen suppeasta tai laajasta merkityksestä, voidaan tämän tutkimuksen joka tapauksessa katsoa antaneen viitteitä tabloidisaation olemassaolosta politiikan journalismissa.

7.2. Jatkotutkimuksen paikka

Kun aloitin tämän tutkielman teon keväällä 2010, oli yksi haasteistani löytää tabloidisaatiosta jo tehtyä tutkimusta. Ilmiö oli toki noussut esille monissakin eri yhteyksissä, mutta varsinaisia pelkästään tabloidisaatioon keskittyneitä tutkimuksia ei silmiini juuri osunut. Nyt neljä vuotta myöhemmin on tilanne lähes ennallaan. Tämä kertonee yhtäältä siitä, kuinka hankala ilmiö tabloidisaatio on tavoittaa; toisaalta taas siitä, että kiinnostus sen olemassaoloa kohtaan on jo hieman laantunut. Ilmiössä riittää yhä kuitenkin tutkittavaa – sen toi esille myös tämä työ.

Työni ei ensinnäkään varsinaisesti vastannut kysymykseen journalismin tabloidisoitumisesta, jos käsitteellä viitataan kirjaimellisesti siihen kehitykseen, jossa perinteinen uutisjournalismi omaksuu tabloideille tyypillisiä aiheita ja käsittelytapoja. Kehityksen selvittämiseksi kun olisi tarkasteltava eri ajankohtien uutisointeja ja verrattava niitä toisiinsa. Koska itse tutkin tabloidisaation ilmenemistä vain yhdessä tietyssä tapauksessa, ei tuloksia voi juuri yleistää koskemaan tämän työn ulkopuolella olevaa. Toinen tutkimusta kaipaava ilmiö, johon en tässä työssä pystynyt syventymään, on verkon rooli journalismin tabloidisoitumisessa. Monet perinteiset uutismediat kun ovat lähteneet tabloidien vanavedessä harjoittamaan niin sanottua klikkauskulttuuria. Kohu-uutisoinnit, kuten muutkin uutistapahtumat etenevät siten vahvasti verkko edellä. Olisikin kiinnostavaa tutkia lähemmin sitä, miten verkkoa hyödynnettiin tämän työn kohteena olleessa kohussa, ja nähdä, eroaisivatko tulokset nyt saaduista tuloksista.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

- Aarnio, Eeva K. (2004) *Varovaisia pelureita. Vuonna 1999 eduskuntaan valittujen varsinaissuomalaisten kansanedustajien käsityksiä omasta mediakuvastaan ja julkisuussuhteestaan sekä poliittisen julkisuuden uusista ilmiöistä*. Turku: Turun yliopisto.
- Alasuutari, Pertti (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Aula, Maria Kaisa (1991) *Poliitikkojen ja toimittajien suhteet murroksessa? Tutkimus Yleisradion politiikan toimittajien ammatti-identiteetistä 1980-luvulla*. Tutkimusraportti 5/1991. Helsinki: Yleisradio.
- Anttila, Terhi (2006) Eduskuntavaaleista pääministerivaaleiksi. Teoksessa Perna, Ville & Pitkänen, Ville (toim.) *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Helsinki: Ajatus Kirjat, 159–192.
- Becker, Karin E. (1992) Photojournalism and the Tabloid Press. Teoksessa Dahlgren, Peter & Sparks, Colin (toim.) *Journalism and Popular Culture*. Lontoo: Sage Publications, 130–153.
- Berg, Laura; Niemi, Mari K.; Perna, Ville; Pitkänen, Ville & Railo, Erkki (2009) Poliitiikan julkisuuden perusvirta. Teoksessa Perna, Ville; Niemi, Mari K. & Pitkänen, Ville (toim.) *Poliitiikan journalismin tila Suomessa*. Turku: Kirja-Aurora, 33–78.
- Bird, S. Elizabeth (1997) *For Enquiring Minds. A Cultural Study of Supermarket Tabloids*. Third printing. Knoxville: The University of Tennessee Press.
- Borg, Sami & Moring, Tom (2005) Vaalikampanja. Teoksessa Paloheimo, Heikki (toim.) *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Helsinki: WSOY, 47–72.
- Dahlgren, Susanne; Kivistö Sari & Paasonen, Susanna (2011) Johdanto: skandaalin maisema. Teoksessa Dahlgren, Susanne; Kivistö Sari & Paasonen, Susanna (toim.) *Skandaali! Suomalaisen taiteen ja politiikan mediakohut*. Helsinki: Helsinki-kirjat, 7–17.
- Ekström, Mats & Johansson, Bengt (2008) Talk Scandals. *Media Culture Society* 30(1): 61–79.
- Esser, Frank (1999) “Tabloidization” of News. A Comparative Analysis of Anglo-American and German Press Journalism. *European Journal of Communication* 14(3): 291–324.
- Esser, Frank & Hartung, Uwe (2004) Nazis, Pollution and No Sex. Political Scandals as a

- Reflection of Political Culture in Germany. *American Behavioral Scientist* 47(8): 1040–1071.
- Fiske, John (1992) Popularity and the Politics of Information. Teoksessa Dahlgren, Peter & Sparks, Colin (toim.) *Journalism and Popular Culture*. Lontoo: Sage Publications, 45–63.
- Habermas, Jürgen (2004) *Julkisuuden rakennemuutos. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Suom. Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.
- Herkman, Juha (2005) *Kaupallisen television ja iltapäivälehtien avoliitto. Median markkinoituminen ja televisioituminen*. Tampere: Vastapaino.
- Herkman, Juha (2009) Journalismi markkinoilla. Konserni- ja mediajournalismia. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 32–67.
- Herkman, Juha (2011) *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Holmberg, Jukka (2004) *Etusivun politiikkaa. Yhteiskunnallisten toimijoiden representointi suomalaisissa sanomalehti uutisissa 1987–2003*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Jallinoja, Riitta (1997) *Moderni säädyllisyys. Aviosuhteen vapaudet ja sidokset*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jallinoja, Riitta (2000) Ylilatautunut yksityiselämä. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Roos J. P. (toim.) *2000-luvun elämä. Sosiologisia teorioita vuosituhannen vaihteesta*. Helsinki: Gaudeamus, 172–186.
- Juntunen, Laura & Väliverronen, Esa (2009) Intiimin politiikka ja skandaalin yhteiskunnallinen merkitys. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 262–284.
- Kanerva, Jukka (1994) ”Ryvettymisen hyvä puoli...” *Suomalainen politiikka ja poliitikot televisiossa*. Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 40. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kantola, Anu (1998) Tärkeintä on olla aito. Poliittisten uutisten dramaturgia. Teoksessa Kantola, Anu; Moring, Inka & Väliverronen, Esa (toim.) *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, 122–148.
- Kantola, Anu (2011) Johdanto: Notkistuva julkinen elämä. Teoksessa Kantola, Anu (toim.) *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 11–16.
- Kantola, Anu & Vesa, Juho (2011) Skandaalit ja julkinen elämä Suomessa. Teoksessa

- Kantola, Anu (toim.) *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 42–64.
- Karvonen, Erkki (2006) Karpelan kujanjuoksu ja hutkivat journalistit. *Tiedotustutkimus* 29(1): 8–20.
- Karvonen, Lauri & Paloheimo, Heikki (2005) Demokratian näkymiä Suomessa. Teoksessa Paloheimo, Heikki (toim.) *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Helsinki: WSOY, 290–304.
- Karvonen, Lauri (2009) Poliitiikan henkilöityminen. Teoksessa Borg, Sami & Paloheimo, Heikki (toim.) *Vaalit yleisdemokratiassa. Eduskuntavaalitutkimus 2007*. Tampere: Tampereen yliopistopaino, 94–125.
- Kilpi, Timo (2007) *Uutisia, historiaa ja puheenaiheita. Ilta-Sanomien 75v*. Porvoo: WSOY.
- Kivioja, Pasi (2004) *Alaston lööppi. Millaiset uutiset myyvät tabloid-lehtiä – ja miksi? Lähitarkastelussa Ilta-Sanomien lööppi, etusivut ja myyntiluvut vuonna 2002*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma.
- Kivioja, Pasi (2008a) *Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa*. Julkaisuja, Sarja A 106/2008. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kivioja, Pasi (2008b) Kiss & sell. Näin tuotetaan täydellinen skandaali. *Tiedotustutkimus* 31(2): 91–101.
- Korolainen, Lauri (2012) *Kuin hattaraa söisi. Poliitiikan journalismin viihteellistyminen politiikan toimittajien silmin*. Helsingin yliopisto: Viestinnän pro gradu -tutkielma.
- Kosonen, Laura (2006) Hymy-lehti loi suomalaiset juorumarkkinat. *Tiedotustutkimus* 29(1): 21–27.
- Lehtonen, Mikko (1995) *Pikku jättiläisiä. Maskuliinisuuden kulttuurinen rakentuminen*. Tampere: Vastapaino.
- Mickelsson, Rauli (2007) *Suomen puolueet. Historia, muutos ja nykypäivä*. Tampere: Vastapaino.
- Niemi, Mari K. (2006) Onko yksityiselämästä presidentintekijäksi? Teoksessa Pernaa, Ville & Pitkänen, Ville (toim.) *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Helsinki: Ajatus Kirjat, 228–271.
- Niemi, Mari K. (2009) Kohu- ja skandaalijournalismi moraalien ja moralismin keväessä. Teoksessa Pernaa, Ville; Niemi, Mari K. & Pitkänen, Ville (toim.) *Poliitiikan journalismin*

- tila Suomessa*. Turku: Kirja-Aurora, 179–227.
- Nieminen, Hannu & Pantti, Mervi (2012) *Media markkinoilla. Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Kolmas uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Paloheimo, Heikki (2005) Puoluevalinnan tilannetekijät. Teoksessa Paloheimo, Heikki (toim.) *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Helsinki: WSOY, 202–228.
- Pernaa, Ville; Pitkänen, Ville & Railo, Erkka (2006) Poliitiikan peleistä mediapeleihin. Teoksessa Pernaa, Ville & Pitkänen, Ville (toim.) *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Helsinki: Ajatus Kirjat, 272–281.
- Pernaa, Ville & Railo, Erkka (2006) Valtapolitiikasta tunnepolitiikkaan. Teoksessa Pernaa, Ville & Pitkänen, Ville (toim.) *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Helsinki: Ajatus Kirjat, 17–54.
- Pernaa, Ville (2007) Neljäs valtiomahti haastaa ensimmäisen. Teoksessa *Ensimmäinen ja neljäs valtiomahti*. Helsinki: Edita, 11–114.
- Pernaa, Ville ja Niemi, Mari K. (2009) Tutkimuskohteena politiikan journalismi. Teoksessa Pernaa, Ville; Niemi, Mari K. & Pitkänen, Ville (toim.) *Politiikan journalismin tila Suomessa*. Turku: Kirja-Aurora, 9–15.
- Pietilä, Veikko (1976) *Sisällön erittely*. Helsinki: Gaudeamus.
- Pitkänen, Ville (2006) Kun ylivoimainen kansansuosikki haastetaan presidentinvaaleissa. Teoksessa Pernaa, Ville & Pitkänen, Ville (toim.) *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Helsinki: Ajatus Kirjat, 193–227.
- Pitkänen, Ville (2009a) Mullistaako internet politiikan journalismin? Teoksessa Pernaa, Ville; Niemi, Mari K. & Pitkänen, Ville (toim.) *Politiikan journalismin tila Suomessa*. Turku: Kirja-Aurora, 109–144.
- Pitkänen, Ville (2009b) Poliitiikan journalismin yhteiskunnallinen tehtävä. Teoksessa Pernaa, Ville; Niemi, Mari K. & Pitkänen, Ville (toim.) *Politiikan journalismin tila Suomessa*. Turku: Kirja-Aurora, 79–108.
- Puhakka, Kimmo (2001) *Laivahylky on loputon uutislähde. Viinakaljaasi Jönköpöngin uutisointi esimerkkinä sanomalehtien tabloidisaatiosta*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma.
- Railo, Erkka (2009) Puolitoista vuotta politiikan uutisia. Teoksessa Pernaa, Ville; Niemi, Mari

- K. & Pitkänen, Ville (toim.) *Politiikan journalismin tila Suomessa*. Turku: Kirja-Aurora, 17–31.
- Railo, Erkki (2011) *Henkilökohtainen on poliittista. Neuvottelu politiikan sukupuolittuneesta työnjaosta Annan julkaisemissa poliitikkojen henkilökuvissa vuosina 1975–2005*. Sarja C310. Turku: Turun yliopisto.
- Reunanen, Esa (2003) *Budjettijournalismi julkisena keskusteluna. Tekstianalyttisiä näkökulmia suomalaiseen ja ruotsalaiseen budjettikirjoitteluun*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Reunanen, Esa (2013) Varovasti tabloidimaisemmaksi. Teoksessa Reunanen, Esa (toim.) *Pienempään kuosiin. Helsingin Sanomien ja Satakunnan Kansan tabloidi-uudistus sisällön, tekijöiden, lukijoiden ja ilmoittajien näkökulmasta*. Tampere: Tampereen yliopisto, 12–41.
- Saarenmaa, Laura (2010) *Intiimin äänet. Julkisuuskulttuurin muutos suomalaisissa ajanvietelehdissä 1961–1975*. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Saari, Heikki (2007) *Isku tajuntaan*. Helsinki: Johnny Kniga.
- Saari, Heikki (2010) *Median jahtaamat*. Vantaa: Moreni.
- Sparks, Colin (2000) Introduction: The Panic over Tabloid News. Teoksessa Sparks, Colin & Tulloch, John (toim.) *Tabloid Tales. Global Debates over Media Standards*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 1–40.
- Suikkanen, Risto & Syrjälä, Hanna (2010) *Suomalaisen uutismedian vuosiseuranta 2010*. Julkaisuja, Sarja B 55/2010. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Syrjälä, Hanna (2006) ”*Ei röyhkeämpiä vaan rohkeampia*” *Haastattelututkimus iltapäivälehtien toimittajien ammatillisesta omakuvasta*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma.
- Talvitie, Eveliina (2006) *Moniottelija Ilkka Kanerva*. Helsinki: WSOY.
- Thompson, John B. (2000) *Political Scandal. Power and visibility in the media age*. Cambridge: Polity Press.
- Tommila, Päiviö & Salokangas, Raimo (1998) *Sanomia kaikille. Suomen lehdistön historia*. Helsinki: Edita.
- Tulloch, John (2000) The Eternal Recurrence of New Journalism. Teoksessa Sparks, Colin &

- Tulloch, John (toim.) *Tabloid Tales. Global Debates over Media Standards*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 131–146.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Uimonen, Risto (2009) *Median mahti. Kuinka journalistit käyttävät valtaa ja pakottavat maan mahtavia eroamaan*. Helsinki: WSOY.
- Virkkunen, Henna (2006) Ja ministeri erosi hymyillen. Teoksessa Pernaa, Ville & Pitkänen, Ville (toim.) *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Helsinki: Ajatus Kirjat, 127–158.
- Väliverronen, Esa (2009) Journalismi kriisissä? Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 13–31.
- Väliverronen, Jari (2006) *Näytösjulkisuutta vai demokratiaa? Tutkimus habermasilaisen journalismikritiikin pätevyydestä Suomessa Anneli Jäätteenmäen eduskuntavaalikampanjassa 2003*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma.
- Väliverronen, Jari & Kunelius, Risto (2009) Poliitiikan journalismi medioitumisen aikakaudella. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 225–247.
- Yli-Huttula, Tuomo (2006) *Puolivallaton puolue*. Helsinki: Otava.
- Ylönen, Pekko (2008) *Einesruokaa vai gurmeeta? Pomotoimittajien näkemyksiä hyvästä journalismista*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin pro gradu -tutkielma.

Elektroniset lähteet

- Eduskuntavaalit 2007, Valitut ehdokkaat Varsinais-Suomen vaalipiiri (2007).
<http://192.49.229.35/E2007/s/valitut/turkuetelpval.htm> [viitattu 18.1.2013]
- Eduskuntavaalit 2011, Valitut ehdokkaat Varsinais-Suomen vaalipiiri (2011).
<http://192.49.229.35/E2011/s/valitut/turkuetelpval.htm> [viitattu 18.1.2013]
- Edustajamatrikkeli, Eduskunta (2012). <http://www.eduskunta.fi/thwfakta/hetekau/hex/hxent.htm> [viitattu 17.12.2012]
- HS.fi, Keinosiementäjän poika Lokalahdelta (2008). <http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/>

Keinosiement% C3% A4j% C3% A4n+poika+Lokalahdelta/1135235206954 [viitattu 15.2.2013]

HS.fi, Ilkka Kanervalle ehdollista vankeutta törkeästä lahjusrikoksesta (2012).

<http://www.hs.fi/politiikka/Ilkka+Kanervalle+ehdollista+vankeutta+t% C3% B6rke% C3% A4st% C3% A4+lahjusrikoksesta/a1305560124939> [viitattu 15.2.2013]

HS.fi, Hovioikeus vapautti Kanervan kaikista syytteistä (2013). <http://www.hs.fi/kotimaa/a1372296362613> [viitattu 9.8.2013]

Iltalehti.fi, Ilkka Kanerva: Olen hakeutunut ammattiauttajalle (2010). http://www.iltalehti.fi/uutiset/20100614118_55016_uu.shtml [viitattu 15.2.2013]

Iltalehti.fi, Ilkka Kanerva taas viestikohun keskellä – Seiska julkaisi intiimiviestejä (2013). http://www.iltalehti.fi/uutiset/2013081517373792_uu.shtml [viitattu 31.10.2013]

Kanervan kännykkäviestit, Yleisradion Elävä arkisto (2005). http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/kanervan_kannykkaviestit_vuonna_2005_29334.html#media=29336 [viitattu 4.2.2013]

Levikintarkastus, Laadukas lehti menestyy myös sähköistyvässä ympäristössä (2008). <http://www.levikintarkastus.fi/uutisia/Levikkitiedote2009.pdf> [viitattu 4.11.2013]

Luottamustoimet, Ilkka Kanerva (2011). <http://www.ike.fi/ilkka/2011/09/23/luottamustoimet/> [viitattu 13.12.2012]

Tiedotustilaisuus Ilkka Kanervan erosta, Yleisradion Elävä arkisto (2008).

http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/tiedotustilaisuus_ilkka_kanervan_erosta_29690.html#media=29691 [viitattu 5.12.2012]

Yle.fi, Kanerva jatkaa kaikissa tehtävissä eduskunnassa (2012). http://yle.fi/uutiset/kanerva_jatkaa_kaikissa_tehtavissa_eduskunnassa/6073400 [viitattu 31.10.2013]

Tutkimusaineisto

Ulkoministeri Ilkka Kanervan tekstiviestikohusta Helsingin Sanomien, Turun Sanomien ja Iltalehden kotimaan politiikkaa käsittelevillä uutissivuilla 7.3.–5.4.2008 julkaistut jutut.

LIITTEET

LIITE 1

Määrällisen analyysin luokittelurunko ja muuttujat

Havaintomatriisin kooksi tuli 12 x 300 saraketta, sillä muuttujia oli 12 ja havaintoyksiköitä, eli juttuja, 300.

Muuttuja	Muuttujan saama arvo; selite
Jutun järjestysnumero	xxx
Lehti	1=Helsingin Sanomat, 2=Turun Sanomat, 3=Iltalehti
Jutun päivämäärä	pp.kk.
Jutun otsikko	xxx
Jutun tyyppi	1= uutinen tai muu uutismainen juttu (uutisanalyysi, feature, henkilöjuttu), 2=kommentaarijuttu (kolumni, näkökulma, kommentti), 3=kainalojuttu (taustajuttu, faktalaatikko)
Vinkki etusivulla/uutisetusivulla	0=ei, 1=kyllä
Leipätekstin koko	xxx (palstasentteinä)
Kuvien lukumäärä	xxx
Kuvituksen koko	xxx (palstasentteinä)
Puhujien lukumäärä	xxx
Viittaukset muihin medioihin, lukumäärä	xxx
Viittaukset muihin medioihin, tyyppi	0=ei, 1=keltainen lehdistö, 2=muut (voi valita useita)